NİKOLAY VASİLYEVİÇ
GOGOL

EVLENME
KUMARBAZLAR

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

RUSÇA ASLINDAN ÇEVİREN: KORAY KARASULU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 2629

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk

dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

NİKOLAY VASİLYEVİÇ GOGOL
EVLENME - KUMARBAZLAR

özgün adı
ЖЕНИТЬБА – ИГРОКИ

rusça aslından çeviren
KORAY KARASULU

Sertifika No: 29619

editör
ALİ ALKAN İNAL

görsel yönetmen
BİROL BAYRAM

düzelti
NEBİYE ÇAVUŞ

grafik tasarım ve uygulama
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

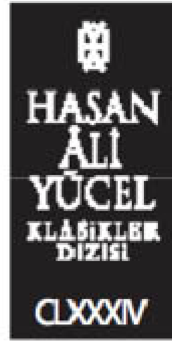
1. basım, eylül 2012, istanbul
ıı. basım, nisan 2014, istanbul

ISBN 978-605-360-705-2 (karton kapaklı)

baskı
YAYLACIK MATBAACILIK
litros yolu fatih sanayi sitesi no: 12/197-203
topkapı istanbul
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
istiklal caddesi, meşelik sokak no: 2/4 beyoğlu 34433 istanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

NİKOLAY VASİLYEVİÇ GOGOL

EVLENME - KUMARBAZLAR

RUSÇA ASLINDAN ÇEVİREN:
KORAY KARASULU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

EVLENME
–İki perdelik inanılması güç bir olay–

Kişiler

AGAFYA TİHONOVNA Evlilik çağında bir tüccar kızı
ARİNA PANTELEYMONOVNA Kızın halası
FEKLA İVANOVNA Çöpçatan
PADKOLYOSİN Yedinci dereceden memur
KOÇKAREV Padkolyosin’in arkadaşı
OMLET Müdür
ANUÇKİN Emekli bir piyade subayı
JEVAKİN Denizci
DUNYAŞKA Evin hizmetçisi
STARİKOV Tüccar
STEPAN Padkolyosin’in uşağı

I. Perde

1. Sahne

(Bir bekâr odası.)

PADKOLYOSİN

(Yalnızdır; kanepeye uzanmış çubuğunu içmektedir.)

Hah işte, boş zaman bulup düşünmeye başlayınca, evlenmek gerektiğini anlıyor insan. Gerçekten de ne olacak bu iş? Sonunda böyle yaşamak sıkıcı olmaya başlıyor. İşte oruç ayı da geçti yine. Her şey hazır aslında ama çöpçatan kadın üç aydır oyalıyor. İnsanda utanma diye bir şey olur yahu. Hey Stepan!

2. Sahne

(Padkolyosin ve Stepan.)

PADKOLYOSİN

Çöpçatan gelmedi mi?

STEPAN

Uğramadı bile.

PADKOLYOSİN

Peki terziye gittin mi?

STEPAN

Gittim.

PADKOLYOSİN

Ee, frakı dikiyor muymuş?

STEPAN
Dikiyormuş.
PADKOLYOSİN
Bitiriyor mu?
STEPAN
Evet epey ilerlemiş. İlikleri bile açmaya başlamış.
PADKOLYOSİN
Ne dedin?
STEPAN
İlikleri açmaya başlamış dedim.
PADKOLYOSİN
Efendin frakı ne yapacak diye sormadı mı?
STEPAN
Yoo, sormadı.
PADKOLYOSİN
Belki de efendin evleniyor mu diye sormuştur ha?
STEPAN
Hayır, hiçbir şey sormadı.
PADKOLYOSİN
Orada başka fraklar da görmüşsündür, başkalarına da dikiyor değil mi?
STEPAN
Evet bir sürü frak asılıydı.
PADKOLYOSİN
Ama onların kumaşları benimkinden kötüdür.
STEPAN
Evet, dikkatli bakınca sizinkinden kötü görünüyorlardı.
PADKOLYOSİN
Ne dedin?
STEPAN
Sizinkinden kötü görünüyorlardı dedim.
PADKOLYOSİN

Güzel. Peki efendin neden bu kadar iyi bir kumaştan frak diktiriyor diye de sormadı mı?

STEPAN

Hayır.

PADKOLYOSİN

Evlilik hakkında hiçbir şey sormadı mı yani?

STEPAN

Hayır, hiç söz etmedi.

PADKOLYOSİN

Sen yine de unvanımı, nerede çalıştığımı söyledin değil mi?

STEPAN

Söyledim.

PADKOLYOSİN

Peki buna ne dedi?

STEPAN

Elimden geleni yapacağım dedi.

PADKOLYOSİN

Güzel. Haydi git artık.

(Stepan çıkar.)

3. Sahne

PADKOLYOSİN

(Yalnızdır.)

Siyah frakın belli bir ciddiyeti var canım. Renkli frak kâtipler, dokuzuncu dereceden memurlar gibi alttaki adamlara yaraşır daha çok. Yüksek mevkidekilerse, nasıl derler, şeye çok dikkat etmelidir... Hay aksi, sözcüğü unuttum! Güzel bir sözcüktü, ama hatırlamıyorum işte. Ya birader, sen ne dersen de, yedinci dereceden bir memur demek, albay demektir; yalnızca üniformamızda apolet eksik. Hey Stepan!

4. Sahne

(Padkolyosin ve Stepan.)

PADKOLYOSİN

Ayakkabı boyası aldın mı?

STEPAN

Aldım.

PADKOLYOSİN

Nereden aldın? Hani o dediğim, Voznesenskiy Caddesi'ndeki dükkândan mı?

STEPAN

Evet efendim, oradan aldım.

PADKOLYOSİN

Nasıl, boya iyi mi?

STEPAN

İyi.

PADKOLYOSİN

Çizmelerde denedin mi?

STEPAN

Denedim.

PADKOLYOSİN

Nasıl oldu, parlıyorlar mı?

STEPAN

Parlıyorlar, çok iyi parlıyorlar.

PADKOLYOSİN

Peki adam boyayı satarken efendin neden bu boyadan alıyor diye sormadı mı?

STEPAN

Hayır.

PADKOLYOSİN

Peki efendin evlenmeyi mi düşünüyor diye sormadı mı?

STEPAN

Hayır, hiçbir şey sormadı.

PADKOLYOSİN

Peki git haydi.

5. Sahne

PADKOLYOSİN

(Yalnızdır.)

Çizme önemsiz gibi görünür ama, iyi dikilmemiş, boyası da kötü çizmelerle seçkin topluluklarda hak ettiğin saygıyı göremezsin. Hiçbir şey yolunda gitmez... Nasır falan yaparsa daha da fena. Tanrı'nın verdiği her derdi çekerim, ama nasırdan başka! Hey Stepan!

6. Sahne

(Padkolyosin ve Stepan.)

STEPAN

Ne emretmiştiniz?

PADKOLYOSİN

Ayakkabıcıya söyledin mi, ayakkabılar nasır falan yapmasın?

STEPAN

Söyledim.

PADKOLYOSİN

Ee, ne dedi?

STEPAN

Tamam dedi.

(Stepan çıkar.)

7. Sahne

(Padkolyosin, sonra Stepan.)

PADKOLYOSİN

Bu lanet olasıca evlenme işi de ne zahmetliymiş yahu! Yok şunla uğraş, yok bunla uğraş. Yok şunu düzelt, arkasından bunu yap... Yok, hiç de

dedikleri gibi kolay değil lanet olasıca. Hey Stepan!

(Stepan girer.)

Sana bir şey daha söyleyecektim...

STEPAN

Kocakarı geldi.

PADKOLYOSİN

Aa, geldi mi? Hemen buraya yolla.

(Stepan çıkar.)

Yok, yok... Öyle sıradan bir iş değil... Gerçekten zormuş.

8. Sahne

(Padkolyosin ve Fekla.)

PADKOLYOSİN

Oo merhaba, buyurun Fekla İvanovna! Ee ne oldu? Nasılmış? Çek bir sandalye, otur, her şeyi anlat. Ee, nasılmış, nasılmış? Adı neydi? Melanya mıydı?

FEKLA

Agafya Tihonovna.

PADKOLYOSİN

Ha, evet, Agafya Tihonovna. Herhalde kırk yaşında bir kız kurusudur.

FEKLA

Yoo hiç de değil. Onunla evlenirseniz, her gün beni anar, dua edersiniz.

PADKOLYOSİN

Uyduruyorsun Fekla İvanovna.

FEKLA

Bizden geçti artık babacığım, bu yaştan sonra neden yalan söyleyeyim?

PADKOLYOSİN

Ya drahoması, drahomadan ne haber? Yine anlatsana.

FEKLA

Moskova tarafında iki katlı, betonarme bir evleri var; öyle iyi para getiriyor ki insanın ağzı sulanır gerçekten. Dükkânların yalnız birinden

yılda yedi yüz ruble kira alıyorlar. Bodrumdaki birahanenin de müşterisi çok. Yanında da biri ahşap diğeri taş temelli iki evleri daha var; her birinden dört yüz ruble geliyor. Vıborg tarafında da bir tüccarın lahana ekmek için üç yıllığına kiraladığı bir sebze bahçeleri var, adamın içkiyle arası da yok, hatta ağzına bile sürmüyor. İkisi evli üç oğlu varmış; adam “Üçüncüsü henüz genç, biraz daha dükkânda otursun da ticaret öğrensin” diyor, “Ben artık yaşlandım, oğlum dükkânda olursa yüküm de hafifler” diyor.

PADKOLYOSİN

Peki kız, kızın kendisi nasıl?

FEKLA

El değmemiş! Kan karıştırılmış süt gibi pembe beyaz, tatlı mı tatlı bir kız. Burasına dek mutlu eder adamı.

(Eliyle boğazını gösterir.)

Dostunuza düşmanınıza “Sağ olsun Fekla İvanovna!” diyeceksiniz.

PADKOLYOSİN

Subay kızı da değil elbet.

FEKLA

Tüccardan birinin kızı. Ama generalleri bile utandırmayacak bir kız. Hem tüccar sözünü duymaya bile katlanamıyor. “Yoksul da olsa, kocam olacak adam soylu olmalı” diyor. O kadar kibar yani! Hele pazar günleri ipekli elbisesini giyip hışırdatarak dolaşması yok mu? Yüce İsa şahidimdir ki tam bir prenses!

PADKOLYOSİN

Sana bunca soru soruyorum ama boşuna değil elbet, bugüne bugün ben de yedinci dereceden memurum yani... Anlarsın ya işte.

FEKLA

Evet, elbette anlıyorum. Bir tane daha yedinci dereceden memur gelmişti ama kız geri çevirdi: Adamdan hoşlanmamıştı. Tuhaf alışkanlıkları vardı: Seçkin biri gibi görünüyordu ama her sözü yalandı. Eh ne yapalım, Tanrı yardımcısı olsun. Bu durumdan kendisi de hoşnut değil, ama yalan söylemeden duramıyor işte. Kimi zaman Tanrı’nın işine akıl ermiyor.

PADKOLYOSİN

Peki bu kızdan başkası yok mu elinde?

FEKLA

Başkasını ne yapacaksın? Bundan iyisi bulunmaz ki.

PADKOLYOSİN

En iyisi bu mu yani?

FEKLA

Bütün dünyada arasan böylesini bulamazsın.

PADKOLYOSİN

Bakalım anacığım, düşünürüz. Öbür gün yine gel. Bu konuyu bir daha görüşelim; ben uzanırım, sen anlatırsın...

FEKLA

İnsaf et azizim! Üç aydır sana gelip gidiyorum, daha şuncacık ilerleyemedik. Sabahlığını giyip uzanıyorsun, boyuna çubuğunu tüttürüyorsun.

PADKOLYOSİN

Sen ne sanıyordun; evlenmek “Hey Stepan çizmelerimi getir!” demek kadar kolay mı? Enine boyuna düşünmek, gidip bir görmek gerek.

FEKLA

Ne duruyorsun öyleyse? Görmek istiyorsan, git gör. Alacağın malı görmek gerek tabii. Getirt elbiselerini, hayırlı sabah vaktiyken git gör.

PADKOLYOSİN

Şimdi mi? Havanın bulutlu olduğunu görmüyor musun? Çıkarsam yağmura yakalanırım.

FEKLA

Sonun kötü olacak ama! Bak saçlarına ak düşmeye başlamış; biraz daha beklersen, karının hiç işine yaramayacaksın. Bulunmaz Hint kumaşı, saray adamı sanki! Bizde damat adayı çok, senin yüzüne bile bakmayız icabında.

PADKOLYOSİN

Niye böyle saçmalıyorsun canım? Birdenbire nereden esti bunlar, hani neredeymiş ak? Göster, hani nerede?

(Saçlarını karıştırır.)

FEKLA

İnsan yaşlandıkça saçı da kırlaşır elbet. Git de aynada kendine bir bak! Ne ondan, ne bundan, hiçbirinden hoşlanmıyorsun. Elimde öyle bir yüzbaşı var ki, sen onun omzuna bile gelmezsin, sesi de tıpkı borazan gibi, üstelik donanmada.

PADKOLYOSİN

Uyduruyorsun, dur bir aynaya bakayım; nereden de uydurdun ak saçı? Hey Stepan, bir ayna getir! Ya da getirme, kendim bakarım. Tanrı korusun. Çiçek hastalığından bile beter bir şey bu.

(Diğer odaya geçer.)

9. Sahne

(Fekla ve Koçkarev.)

KOÇKAREV

(Koşarak girer.)

Hey, Padkolyosin!

(Fekla'yı görür.)

Sen de mi buradasın? Ah, seni... Ne demeye beni bu evlilik belasına bulaştırdın ha?

FEKLA

Fena mı oldu? Hem âdet böyle.

KOÇKAREV

Âdet böyleymiş! Karı dediğin de bir şey olsa bari! Evlenmeden yapamayacak mıydım sanki?

FEKLA

İyi de "Ne olur beni evledir anacığım" diye sen musallat oldun bana.

KOÇKAREV

Seni ihtiyar sıçan! Peki burada ne arıyorsun? Yoksa Padkolyosin de mi istiyor?..

FEKLA

Ne var bunda? Tanrı'nın emri böyle.

KOÇKAREV

Olamaz! Bak sen şu edepsize; bana da hiç söz etmedi. Vay be! Demek gizli işler çeviriyormuş ha?

10. Sahne

(Padkolyosin elindeki aynaya dikkatle bakarak girer. Koçkarev sezdirmeden Padkolyosin'in arkasına dolaşıp, onu korkutur.)

KOÇKAREV

Bum!

PADKOLYOSİN

(Bir çığlık atarak aynayı düşürür.)

Deli herif! Seni... seni... Ne bu budalalık! Korkudan kalbim duracaktı yahu!

KOÇKAREV

Büyütme canım, şaka yaptım.

PADKOLYOSİN

Ne biçim şaka bu? Bak hâlâ kendime gelemedim. Ayna da kırıldı. Öyle değersiz bir şey de değildi ha, İngiliz mağazasından almıştım.

KOÇKAREV

İyi canım, sana başka bir ayna buluruz.

PADKOLYOSİN

Bekle, bulursun. Ben o başka aynaları bilirim. İnsanı olduğundan on yıl yaşlı, yüzünü de pencere pervazı gibi gösterirler.

KOÇKAREV

Bana bak, asıl benim sana kızmam gerek. Benden, en iyi dostundan her şeyi gizliyorsun. Demek evlenmeyi düşünüyorsun ha?

PADKOLYOSİN

Bu saçmalık da nereden çıktı; aklımdan bile geçirmedim.

KOÇKAREV

İyi de kanıtı ortada işte.

(Fekla'yı gösterir.)

Bu kuşun ne iş yaptığını herkes bilir. Neyse canım, boş ver. Bunda kötü bir şey yok. Her Hıristiyan evlenmelidir, hatta bu milli bir görevdir. Ama rica ederim bu işi bana bırak, ben her şeyi üzerime alacağım.

(Fekla'ya.)

Ee, söyle bakalım kimmiş, kimin nesiymiş bu kız? Soylu mu, memur kızı mı, tüccar kızı mı, adı neymiş?

FEKLA

Agafya Tihonovna.

KOÇKAREV

Agafya Tihonovna Brandahlistova mı?

FEKLA

Hayır Kuperdyagina.

KOÇKAREV

Şestilavoçni'de oturan mı?

FEKLA

Yok yahu, Peski yakınlarındaki Mılni Sokağı'nda.

KOÇKAREV

Ha tamam, şu mağazanın arkasındaki ahşap evde değil mi?

FEKLA

Hayır mağazanın arkasında değil, birahanenin üstünde.

KOÇKAREV

Hangi birahane, çıkaramadım?

FEKLA

Sokağa girince karşına bir bekçi kulübesi çıkacak, onu geçip sola sap, işte tam karşında; öyle ya, tam karşısına düşüyor, terzinin oturduğu ahşap bir ev var; hani eskiden meclis kâtibiyle birlikte yaşıyordu. Terziyi geç, işte onun yanındaki taş bina kızın evi, yani gelinin, Agafya Tihonovna'nın.

KOÇKAREV

Tamam, tamam. Bu işi ben üzerime alıyorum; haydi bas git, artık sana gerek kalmadı.

FEKLA

Nasıl yani? Çöpçatanlığı sen mi yapacaksın?

KOÇKAREV

Evet ben; sen bu işe karışma yeter.

FEKLA

Ah seni utanmaz! Bu erkek işi değil ki yahu. Ne olur bırak bu işi babacığım!

KOÇKAREV

Haydi defol. Sen anlamazsın, karışma! Boyundan büyük işlere de bulaşma; haydi defol!

FEKLA

İnsanın ekmeğini elinden alıyorsun dinsiz herif! Asıl sen olmadık işlere kalkışıyorsun. Bilseydim hiçbir şey söylemezdim.

(Üzüntüyle çıkar.)

11. Sahne

(Padkolyosin ve Koçkarev.)

KOÇKAREV

Haydi kardeş, bu iş ertelemeye gelmez; yürü gidelim.

PADKOLYOSİN

İyi de daha ortada bir şey yok, yalnızca düşünüyorum.

KOÇKAREV

Saçmalama yahu! Hiç mahcup durma yalnız; seni öyle çabuk evlendireceğim ki anlamayacaksın bile. Hemen şimdi geline gidiyoruz, gör bak işler bir anda nasıl hallolacak.

PADKOLYOSİN

Daha neler! Şimdi gidecekmişiz!

KOÇKAREV

İyi de neden uzatalım bu işi azizim? Şu haline bir bak; bekâr kalacaksın da ne olacak? Şu odaya bir baksana! Ne halde? Nah şurada boyasız bir çizme teki, şurada bir el yıkama tası, masanın üstünde bir yığın tütün; sen de bunların ortasında, ellerin böğründe bütün gün miskin miskin yatıyorsun.

PADKOLYOSİN

Bu doğru. Dağınık bir evim olduğunu ben de biliyorum.

KOÇKAREV

İşte bir karın oldu mu sen de kendini tanıyamayacaksın; şurada bir kanepen, küçük bir yavru köpeğin, kafeste bir kanaryan, el işi örtülerin olacak... Düşünsene, kanepende oturmuşsun, karıcığın kelebek gibi güzel elleriyle sana...

PADKOLYOSİN

Öyle de güzel elleri var ki kadınların! Süt gibi bembeyazlar birader.

KOÇKAREV

Amma da yaptın! Sanki yalnızca elleri var! Onlarda kardeş... Hangi birini söyleyeyim! Onlarda daha ne numaralar olduğunu şeytan bile bilmez!

PADKOLYOSİN

Gerçekten de yanımda güzel bir kadının bulunması hoşuma giderdi doğrusu.

KOÇKAREV

Hah bak, sen de işin keyfine varmaya başladın. Artık yalnızca yapılacakları ayarlamalı. Düğün yemeğini falan, hepsini ben hallederim... İstesen de bir düzineden aşağı şampanya olmaz. Mutlaka yarım düzine kadar da Madeira şarabı gerekli. Herhalde gelinin bir sürü teyzesi, dedikoducu akrabaları falan vardır; bunlar da şakaya gelmez ha! Alman şarabı da... Neyse onu boş verelim canım, değil mi? Yemeğe gelince... Bak tanıdığım bir saray garsonu var kardeş, adamı öyle bir besler ki it herif, masadan kalkamayacak hale gelirsin.

PADKOLYOSİN

İnsaf yahu, sanki gerçekten evlenecekmişim gibi heyecanlanıyorsun sen de.

KOÇKAREV

Neden olmasın? Neden ertelemeli ki? Karar vermedin mi yoksa?

PADKOLYOSİN

Ben mi? Şey, hayır... Daha karar vermedim.

KOÇKAREV

Amma da yaptın! Daha demin evlenmek istiyordun.

PADKOLYOSİN

Ben yalnızca fena olmazdı dedim.

KOÇKAREV

Ne diyorsun yahu? Biz her şeyi hallettik sanıyoruz... Peki ne olacak sonra? Yoksa evlilik hayatından mı hoşlanmıyorsun?

PADKOLYOSİN

Yok... Hoşlanıyorum.

KOÇKAREV

Peki derdin ne? Ne sorunun var?

PADKOLYOSİN

Bir sorunum yok, ama biraz tuhaf geliyor...

KOÇKAREV

Ne tuhaf geliyor?

PADKOLYOSİN

Nasıl tuhaf gelmesin; hep bekâr gezerken, birden evleniveriyorsun.

KOÇKAREV

Bak sen... Ayıp yahu! Yok, seninle ciddi ciddi konuşmak gerek anlaşılan: Bak şimdi, seninle bir babanın oğluyla konuştuğu gibi açık açık konuşacağım. Kendine şöyle bir bak, ama dikkatlice, bana bakarmış gibi bak. Şu anda neye benzediğinin farkında mısın? Hiçbir şey ifade etmeyen bir kütükten farksızsın. Böyle yaşamak olur mu? Aynaya baktığında ne görüyorsun? Budala bir surattan başka bir şey değil. Şimdi de yanında çocukların olduğunu düşün; hem öyle iki tane yetişkin çocuk falan değil, tam yarım düzine olduklarını ve iki su damlası birbirine ne kadar benzerse, hepsinin de sana öyle benzediklerini düşün... Şimdi yedinci dereceden, yapayalnız bir sevk memurusun, ama Tanrı aşkına, yanı başında ufacık memurcukların, şefçiklerin bulunduğunu, aralarından afacan birinin minik elleriyle favorilerini çekiştirdiğini, seninse ona köpek gibi “hav, hav, hav!” dediğini bir düşünsene! Söylesene, bundan daha güzel bir şey olur mu hiç?

PADKOLYOSİN

İyi de çocuklar yaramaz olur. Şımarıp evrakları falan karmakarışık ederler.

KOÇKAREV

Varsın yaramazlık etsinler; hepsi sana benzeyecek ya, işin keyfi burada.

PADKOLYOSİN

Aslında eğlenceli olabilir yahu; apalak, köpek yavrusu gibi bir şey ama tıpkı sana benziyor...

KOÇKAREV

Eğlenceli elbette, neden olmasın? Haydi gidelim.

PADKOLYOSİN

Eh, bir gidelim bakalım.

KOÇKAREV

Hey Stepan! Çabuk efendinin giyinmesine yardım et.

PADKOLYOSİN

(Aynanın önünde giyinmeye başlar.)

Beyaz bir yelek giymeliyim sanırım.

KOÇKAREV

Boş ver, fark etmez.

PADKOLYOSİN

(Yakalığını takarken.)

Lanet olası çamaşırcı kadın, yakayı çok kötü kolalamış, takamıyorum. Stepan söyle o sersem karıya, giysilerimi böyle ütülerse başkasını bulurum. Kadın âşıklarından fırsat bulup da ütüyle ilgilenemiyor herhalde.

KOÇKAREV

Haydi çabuk ol kardeş! Amma da oyalanıyorsun.

PADKOLYOSİN

Şimdi bitiyor.

(Frakını giyip oturur.)

Bak ne diyeceğim İlya Fomiç: İyisi mi sen yalnız git.

KOÇKAREV

Hah yine başladı; aklını mı kaçırdın? Ben yalnız gidecekmişim! Peki kim evlenecek, sen mi ben mi?

PADKOLYOSİN

Hiç istemiyorum doğrusu; gel şu işi yarına bırakalım.

KOÇKAREV

Sen de birazcık olsun akıl var mı? Yoksa alığın teki misin? Giyin kuşan, hazırlan, sonra birden: İstemem! Söyler misin lütfen, bu yaptığın domuzluk, alçaklık değil de nedir?

PADKOLYOSİN

İyi de neden sövüyorsun? Niye böyle azarlıyorsun? Ben sana ne yaptım?

KOÇKAREV

Ahmaksın, hem de su katılmamış bir ahmaksın; şu yaptığını duyan herkes bunu söyler. Yedinci dereceden memursun, ama ahmağın tekisin. Neden bu kadar uğraşıyorum sanıyorsun? Sırf senin çıkarın için; sırf lokmanı ağzından almasınlar diye. Bizim müzmin bekârımızsa yan gelmiş yatıyor! Söylesene birader, nasıl bir adamsın sen? Seni sersem, seni ahmak herif... Daha fazlasını da hak ediyorsun ama söylemeye terbiyem elvermiyor. Kocakarı gibisin! Kocakarıdan da betersin!

PADKOLYOSİN

Sözlerine dikkat etsen iyi olur!

(Alçak sesle.)

Aklını mı kaçırdın yahu? Burada uşağımın önünde sövüyor, ne biçim sözler söylüyorsun; başka yer bulamadın sanki.

KOÇKAREV

Peki sana nasıl sövmeyeyim, söyler misin lütfen? Sana sövmemek mümkün mü? Kim sana sövmeden durabilir? Kibar, onurlu bir insan gibi evlenmeye karar veriyorsun, sonra da fazla banotu yemiş salaklar gibi odunun tekine dönüşüyorsun...

PADKOLYOSİN

Tamam, yeter, geleceğim... Neden deli gibi bağırıyorsun?

KOÇKAREV

Geleceksin tabii! Gelmeyip de ne yapacaksın sanki?

(Stepan’a.)

Şapkasıyla paltosunu getir şunun.

PADKOLYOSİN

(Kapıda.)

Ne tuhaf adamsın! Biraz olsun sohbet etmeye gelmiyor: Birden her şeye sövmeye başlıyorsun. Lafını da sakındığın yok hani.

KOÇKAREV

Tamam, sövmüyorum artık.

(Çıkarlar.)

12. Sahne

(Agafya Tihonovna'nın evinde bir oda.)

(Agafya Tihonovna iskambil falı açmaktadır; halası Arina Panteleymonovna da arkasında onu seyreder.)

AGAFYA TİHONOVNA

İşte yine yol çıktı halacığım! Bir karo papazı beni düşünüyor, gözyaşları ve aşk mektubu da var; soldaki sinek papazı da beni çok düşünüyor ama kötü bir kadın onu engelliyor.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Bu sinek papazı kim olabilir acaba, ne dersin?

AGAFYA TİHONOVNA

Bilmiyorum.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Ama ben biliyorum.

AGAFYA TİHONOVNA

Kimmiş?

ARİNA PANTELEYMONOVNA

O yakışıklı kumaş tüccarı Aleksey Dmitriyeviç Starikov.

AGAFYA TİHONOVNA

Yok canım, o değildir! Hatta bahse bile girerim.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Boşuna tartışma Agafya Tihonovna, saçları kumral işte. Başkası olamaz bu sinek papazı.

AGAFYA TİHONOVNA

Hiç de değil; sinek papazı dediğin soylu olur bir kere. Tüccar nerede, sinek papazı nerede.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Ah Agafya Tihonovna, merhum baban Tihon Panteleymonoviç sağ olsaydı böyle konuşamazdın. Yumruğunu masaya indirip şöyle derdi mutlaka: "Tüccarlıktan utananın yüzüne tüküreyim; bende albaya verecek kız falan yok. Varsın başkaları versin! Oğlumu da memur falan yapmam. Ne yani, tüccarlar da devlete hizmet etmiyor mu?" Ne biçim yumruklardı masayı. Yumruğu da balyoz gibi kocaman, ürkütücü bir şeydi! Anneciğinin ölümü de onun yüzünden oldu, yoksa daha uzun zaman yaşardı zavallıcık.

AGAFYA TİHONOVNA

İşte benim de böyle zalim birine varmamı istiyorsun! Kesinlikle bir tüccarla evlenmem!

ARİNA PANTELEYMONOVNA

İyi de Aleksey Dmitriyeviç öyle biri değil.

AGAFYA TİHONOVNA

İstemiyorum, istemiyorum işte! Onun sakalı var; yemek yerken her şey sakalına bulaşır. Yok, hayır, istemiyorum!

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Peki ama iyi bir soyluyu nereden bulacaksın? Sokakta bulacak halin yok ya!

AGAFYA TİHONOVNA

Fekla İvanovna bulacak. En iyi adamı bulacağına söz verdi.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Canım benim, o kadın palavracının tekidir.

13. Sahne

(Aynı kişiler ve Fekla.)

FEKLA

Haksız yere başkalarına iftira etmek günahtır Arina Panteleymonovna.

AGAFYA TİHONOVNA

Ah Fekla İvanovna! Haydi hemen anlatın! Bir şeyler var mı?

FEKLA

Var, var; yalnız izin ver de biraz soluklanayım, canım çıktı! Senin için her yere gittim; evlere, resmi dairelere, bakanlıklara bile girdim çıktım, bekçilerle kavgalar ettim... Ah anacığım başıma gelenleri bir bilsen! Aferovları evlendiren o kocakarı yanıma gelip, “Ne biçim insanmışsın, ekmeğime mani oluyorsun; kendi mahallen yetmiyor mu?” dedi. Ben de dosdoğru şöyle dedim: “Küçükhanımımın mutluluğu için elimden gelen her şeyi yaparım.” Bu arada sana öyle iyi damat adayları buldum ki! Dünyada yoktur böyleleri, bir daha da gelmezler! Bazıları bugün uğrayabilir belki. Haber vermek için önceden geldim.

AGAFYA TİHONOVNA

Bugün mü? İnsanı korkutmasana Fekla İvanovnacığım.

FEKLA

Hiç korkma tatlım! Olağan işler bunlar. Gelip seni bir görecekler o kadar. Sen de onları göreceksin; hoşuna gitmeyenler çeker gider.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Eh, iyi birilerini buldun umarım!

AGAFYA TİHONOVNA

Kaç kişiler? Çok var mı?

FEKLA

Altı kişi var.

AGAFYA TİHONOVNA

(Hafif bir çığlık atar.)

Ooo!

FEKLA

Neden ürküyorsun anacığım? Seçmen daha kolay olur işte; birini beğenmezsen, diğerini beğenirsin.

AGAFYA TİHONOVNA

Peki soylu mu bunlar?

FEKLA

Sanki seçilmiş gibi hepsi soylu. Hem de öyle soylular ki böylesini bulamazsın.

AGAFYA TİHONOVNA

Peki nasıllar, nasıllar?

FEKLA

Hepsi iyi, yakışıklı, doğru dürüst adamlar. Birincisi Baltazar Baltazaroviç Jevakin; çok yakışıklı, donanmadaymış, tam sana göre. “Ben hafif toplu gelin isterim, öyle zayıf, kavruk kızlardan hiç hoşlanmam” diyor. Müdür olan İvan Pavloviç de gururlu, atak bir adam. Şişman, oturaklı biri; “Kız şöyle, kız böyle laflarını bırak da, menkul ve gayrimenkullerinden bahset!” diye bana öyle bir bağırdı ki... Ben de, “Şu kadar, şu kadar babacığım!” dedim; o da, “Yalan söylüyorsun it eniği!” diye bağırdı. Bir söz daha söyledi ama şimdi söylemem yakışık almaz. Fakat önemli bir adam olduğunu hemen anlayıverdim.

AGAFYA TİHONOVNA

Daha başka kim var?

FEKLA

Bir de Nikanor İvanoviç Anuçkin var. Çok hassas bir adam. Hele dudakları anacığım, tıpkı ahududu gibi! Öylesine hoş ki. “Güzel, eğitimli, Fransızca bilen bir gelin isterim” diyor. Çok ince adam, aynı Alman gibi! Çok da nazik; bacakları da ince uzun, pek zarif.

AGAFYA TİHONOVNA

Yok, öyle nazik adamlardan pek hoşlanmıyorum... Ne bileyim... Onlarda ilginç bir şey bulamıyorum...

FEKLA

Daha iri birini istiyorsan İvan Pavloviç’le evlen. Ondan iyisini de bulamazsın. Tam bey gibi bir adam: Şu kapıdan içeri zor girer; o kadar iri.

AGAFYA TİHONOVNA

Peki kaç yaşında?

FEKLA

Daha genç sayılır; elli yaşlarında, belki o kadar da yoktur.

AGAFYA TİHONOVNA

Soyadı ne?

FEKLA

Omlet.

AGAFYA TİHONOVNA

Soyadı Omlet mi?

FEKLA

Evet öyle.

AGAFYA TİHONOVNA

Aman Tanrım, soyada bak! Yani ben bu adamla evlenirsem, adım Agafya Tihonovna Omlet olacak, öyle mi Fekluşa? Tanrı korusun!

FEKLA

Ama anacığım, Rusya'da öyle tuhaf soyadları var ki, duyunca tükürüp haç çıkarırsın. Madem soyadından hoşlanmadın, o zaman Baltazar Baltazaroviç Jevakin'le evlen; iyi koca olur.

AGAFYA TİHONOVNA

Saçları nasıl peki?

FEKLA

Güzel saçları var.

AGAFYA TİHONOVNA

Ya burnu?

FEKLA

Eh... Burnu da güzel. Her şeyi yerli yerinde. Üstelik hoş bir adam. Yalnız tuhaf bir huyu var: Evinde çubuğundan başka bir şeyi yok, yani hiç mobilyası yok.

AGAFYA TİHONOVNA

Başka kim var?

FEKLA

Memur, hem de dokuzuncu dereceden memur Akinf Stepanoviç Panteleyev var; biraz kekeme ama mütevazı biri.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Sen de boyuna memur, memur deyip duruyorsun! Memur ama söyle bakalım içki falan içiyor mu?

FEKLA

Yalan söylemeyeceğim, içmesine içiyor. Fakat ne de olsa dokuzuncu dereceden memur; zaten sessiz, sakin, ipek gibi yumuşacık bir adam.

AGAFYA TİHONOVNA

Olmaz, ayyaş bir koca istemiyorum.

FEKLA

Sen bilirsin anacığım! Birini beğenmezsen öbürünü seçersin. Hem bir defasında biraz fazla içse ne olur; haftanın yedi günü de sarhoş gezmeyecek ya, bazen ayık da olur.

AGAFYA TİHONOVNA

Başka kim var?

FEKLA

Biri daha var ama... Neyse, boş ver onu! Bu saydıklarım ondan daha iyi.

AGAFYA TİHONOVNA

Kimmiş o?

FEKLA

Ondan söz etmek bile istemiyorum. Yedinci dereceden memur, şerit de taşıyor ama bırak evinden çıkarmayı, adamı yerinden kaldırmak bile olanaksız.

AGAFYA TİHONOVNA

Peki başka? Bununla beş etti, ama altı demiştin.

FEKLA

Ne oldu, az mı geldi yoksa? Bak demin ürkmüştün ama birden kendini kaptırıverdin işte.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Soylu senin neyine? Altısı da soylu ama bir tüccar bunların hepsinin yerini tutar.

FEKLA

Olur mu Arina Panteleymonovna? Soylular daha saygındır.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Ne yapacaksın saygınlığı? Bak Aleksey Dmitriyeviç de samur şapka takıyor, öyle güzel bir kızağı var ki...

FEKLA

Ama karşısına omuzu apoletli bir soylu çıkıp da, “Nereye tüccar bozuntusu? Çekil yolumdan!” ya da “Göster bakalım en iyi kadifeni tüccar efendi!” diyebilir. Tüccar da “Emredersiniz efendim!” der, soylu ise, “Şapkanı çıkar aşağılık herif!” der.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Ama tüccar isterse kumaş satmaz; senin soylu da çırılçıplak kalır!

FEKLA

Soylu da tüccarı pataklar.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Tüccar da gidip polise şikâyet eder.

FEKLA

Soylu da gidip tüccarı senatöre şikâyet eder.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Tüccar da valiye gider.

FEKLA

Soylu da...

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Haydi oradan be, soyluymuş... Vali senatörün üstüdür! Sen kafanı soyluyla bozmuşsun! Yeri geldiğinde soylu da şapkasını çıkarmak zorunda kalır...

(Kapı zili çalar.)

Kapı çaldı galiba.

FEKLA

Hah, geldiler!

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Kim geldi?

FEKLA

Onlar işte... Damat adaylarından biridir.

AGAFYA TİHONOVNA

(Çığlık atar.)

Ayy!

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Azizler bizi korusun! Oda da darmadağın.

(Masadaki öteberiyi alır ve odanın içinde koşuşturmaya başlar.)

Peçeteler, ay bu peçeteler kapkara. Dunyaşka, Dunyaşka!

(Dunyaşka girer.)

Çabuk temiz peçete getir!

(Peçeteleri alır ve hızlı hızlı odada dolaşmaya devam eder.)

AGAFYA TİHONOVNA

Ay ben ne yapacağım halacığım? Neredeyse bir gömlekleyim!

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Çabuk koş giyin yavrum!

(Koşuşturmayı sürdürür. Dunyaşka peçeteleri getirir; kapı yine çalar.)

Koş, “Şimdi açıyorum!” de.

(Dunyaşka uzaktan “Şimdi açıyorum!” diye bağırır.)

AGAFYA TİHONOVNA

Bu elbisem ütüsüzmüş halacığım.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Ah ulu Tanrım, acı bize! Başka birini giy!

FEKLA

(Koşarak.)

Niye gelmiyorsunuz? Agafya Tihonovna acele et canım!

(Kapı yine çalar.)

Ah, hâlâ bekliyor!

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Dunyaşka, içeri alıp biraz beklemesini söyle.

(Dunyaşka antreye gidip kapıyı açar. “Evdeler mi?”, “Evdeler, lütfen böyle buyurun.” sesleri duyulur. Hepsi merakla anahtar deliğinden bakmaya çalışır.)

AGAFYA TİHONOVNA

(Hafif bir çığlık atarak.)

Ay, amma da şişman!

FEKLA

Geliyor, geliyor!

(Hepsi paldır küldür koşarak çıkar.)

14. Sahne

(İvan Pavloviç Omlet ve hizmetçi kız.)

DUNYAŞKA

Burada bekleyin.

(Çıkar.)

OMLET

Bekleyeyim bakalım... Beklerim ama fazla gecikmeseler iyi olur. Daireden bir dakikalığına çıktım. Aniden general gelip de “Müdür nerede?” diye sorarsa, “Kendine kız bakmaya gitti.” derlerse ne yaparım? O zaman gösterir bana kız bakmayı... Bu arada şu notlara bir daha bakayım.

(Okur.)

“İki katlı betonarme bir ev...”

(Yukarıya bakıp çevresine bir göz atar.)

Tamam!

(Okumayı sürdürür.)

“Yanında da iki ek bina: Biri taş temelli, diğeri ahşap...” Ahşap olanı boş ver. “Bir araba, oymalı, çift atlı bir kızak; biri büyük, diğeri küçük birer halıyla kaplı...” Bu halılar evde kullanılabilir mi acaba? Kocakarı bunlar için birinci sınıf demişti... Haydi birinci sınıf diyelim. “İki düzine gümüş kaşık...” Bir evde gümüş kaşık bulunmalı elbette. “İki tane tilki kürkü...” Hımm... “Dört tane büyük, iki tane de küçük kuş tüyü döşek.

(Anlamlı anlamlı dudaklarını büzer.)

Altı çift ipekli, altı çift de pamuklu elbise, iki tane gecelik, iki tane...” Bunlar ıvır zıvır! “Keten çamaşırlar, peçeteler...” Bu kısmı onun bileceği iş. Ama bunları iyi incelemek gerekli. Önceden ev, araba lafları duyarsın ama evlendikten sonra bir döşekle, bir yataktan başka bir şey bulamazsın.

(Kapı çalınır. Dunyaşka aceleyle koşarak odadan geçip kapıyı açar. “Evdeler mi?”, “Evdeler.” sesleri duyulur.)

15. Sahne

(Omlet ve Anuçkin.)

DUNYAŞKA

Burada bekleyebilirsiniz. Birazdan gelirler.

(Çıkar. Anuçkin'le Omlet selamlaşırlar.)

OMLET

Saygılar sunarım!

ANUÇKİN

Sevimli küçük hanımın babasıyla tanışmak onuruna mı erişiyorum acaba?

OMLET

Ne münasebet efendim, hiç de babası falan değilim. Çocuğum bile yok henüz.

ANUÇKİN

Ah bağışlayın! Bağışlayın lütfen!

OMLET

(Kendi kendine alçak sesle.)

Bu adamın hali epey kuşku uyandırıcı: Benimle aynı iş için mi geldi acaba?

(Yüksek sesle.)

Ev sahibesiyle bir işiniz mi vardı?

ANUÇKİN

Yok, değil... O türden bir şey değil, gezmeye çıkmıştım, şöyle bir uğradım yalnızca.

OMLET

(Kendi kendine alçak sesle.)

Yalancı, mesire mi burası? Evlenmek istiyor alçak!

(Zil sesi duyulur. Dunyaşka koşarak odadan geçip kapıyı açar. Antreden, "Evdeler mi?", "Evdeler." sesleri gelir.)

16. Sahne

(Aynı kişiler, Jevakin ve hizmetçi.)

JEVAKİN

(Hizmetçiye.)

Lütfen elbisemi biraz fırçalar mısın tatlım? Sokakta insanın üstü başı pek tozlanıyor. Şuradaki tüyü de alıver lütfen.

(Olduğu yerde döner.)

Tamam! Teşekkür ederim tatlım. Bak şuraya da bir örümcek tırmanıyor galiba! Frakımın arkasında bir şeyler var mı? Teşekkür ederim yavrum! Ah galiba şurada da bir şeyler var.

(Frakının yenlerini çekiştirerek, Anuçkin'le İvan Pavloviç'e bakar.)

İngiliz kumaşı da! Epey kalitelidir yani! 95'te bizim filo Sicilya'dayken, ben de henüz gedikli çavuşken alıp bir üniforma diktirmiştim; 801'de Pavel Petroviç zamanında yüzbaşı oldum... Kumaş hâlâ yepyeni görünüyordu; dikiş yerleri bile ancak 814'te, bütün dünyayı dolaşmak üzere sefere çıktığımızda parlamaya başlamıştı. 815'te emekli olunca ters yüz ettirdim o kadar; on yıldır da üstümde... O zamandan bu yana hâlâ yeni gibidir. Teşekkür ederim tatlım... Güzelim!

(Hizmetçi kızın eline dokunur ve aynanın karşısına geçip hafifçe saçlarını düzeltir.)

ANUÇKİN

İzninizle bir şey sorabilir miyim? Bu Sicilya... Söyler misiniz lütfen, bu Sicilya güzel bir yer midir?

JEVAKİN

Ah çok güzeldir! Orada tam otuz dört gün kaldık; şu kadarını söyleyeyim ki manzarası şahane! O dağları, nar fidanları öyle güzel ki; İtalyan kadınları da tıpkı gül gibiler, tutup öpme isteği uyandırıyorlar insanda.

ANUÇKİN

Peki eğitimleri var mı?

JEVAKİN

Eğitimleri kusursuz! Bizdeki kontesler bile öyle eğitim almıyorlar. Sokağa çıkıyorsun... Elbette bir Rus subayısın... Burada apoletler.

(Omuzlarını gösterir.)

Altın sırmalı şeritler... O esmer dilberler de... Orada her evin balkonu vardır, çatıları da döşeme gibi dümdüzdür. İşte sokaktan geçerken bir bakarsınız, bu gül yüzlülerden biri balkonda oturuyor... Eh doğal olarak, bizi görgüsüz saymasınlar diye şöyle bir...

(Elini sallayıp, eğilerek selam verir.)

Tabii o da size...

(Eliyle bir selam jesti yapar.)

Giyim kuşamları da yerindedir: Tafta elbiseler, kurdeleler, çeşit çeşit küpeler... Kısacası leziz parçalardır...

ANUÇKİN

Bir soru daha sormama izin verir misiniz? Sicilya'da hangi dil konuşulur acaba?

JEVAKİN

Elbette herkes Fransızca konuşur.

ANUÇKİN

Genç kızların hepsi de Fransızca mı konuşur?

JEVAKİN

Elbette hepsi efendim. Hatta belki inanmazsınız ama yine de söyleyeyim: Orada kaldığımız otuz dört gün boyunca Rusça tek sözcük duymadık.

ANUÇKİN

Tek bir sözcük bile mi?

JEVAKİN

Tek bir sözcük bile. Oranın soylularından ve diğer sinyorlardan, yani subaylardan söz etmiyorum tabii; ama oranın mujiklerinden birini, hani sırtında ıvır zıvır taşıyanları falan, bir kenara çekip, "Bir parça ekmek versene kardeş," deseniz tek sözcük anlamaz, yemin ederim anlamaz. Ama Fransızca olarak "dateci del pane" ya da "portate vino"[1] derseniz istediklerinizi anlar ve hemen koşup getirir.

OMLET

Bu Sicilya gerçekten de gidip görülecek yer anlaşılan. Demin mujik dediniz; oranın mujikleri nasıl? Rus mujiklerine benziyorlar mı? Onlar da tarla süren geniş omuzlu mujikler mi değil mi?

JEVAKİN

Buna yanıt veremem: Toprağı sürüp sürmediklerine dikkat etmedim ama enfiye çekmeyi iyi biliyorlar; hem yalnızca burunlarına çekmekle yetinemeyip ağızlarına atıp çiğniyorlar. Ulaşım araçları da çok ucuz; her yer su içinde zaten ve hep gondol kullanıyorlar... Elbette gondollarda ipek şallara bürünmüş, gül gibi İtalyan dilberleri oturuyor... İngiliz subayları da bizimle birlikteydi; onlar da bizim gibi denizci bir millet... Tuhaf ama başlangıçta birbirimizi hiç anlamazken, iyice kaynaştıktan sonra kolayca anlaştık: Şişeyi ve bardağı gösterdin mi içki, elini yumruk yaparak ağzına götürüp puf, puf yapınca da çubuk içmek istediğimizi hemen anlayıveriyorlardı. Aslında İngilizce çok kolay bir dil; bizim denizciler onlarla üç günde tamamen anlaşmaya başladılar.

OMLET

Yabancı ülkelerde yaşamak çok ilginç anlaşılan. Böyle deneyimli biriyle tanışmaktan çok memnun oldum. Kiminle tanışmak şerefine nail olduğumu sorabilir miyim?

JEVAKİN

Emekli yüzbaşı Jevakin, efendim. Peki ben de kiminle tanışmak mutluluğuna eriştiğimi sorabilir miyim?

OMLET

Omlet, Müdür İvan Pavloviç Omlet.

JEVAKİN

(Anlamamıştır.)

Evet, ben de biraz yemek yedim. Yolum epey uzundu, havada soğuktu, ben de ringa balığıyla biraz ekmek yedim.

OMLET

Yok, sanırım yanlış anladınız: Omlet benim soyadımdır.

JEVAKİN

(Selam vererek.)

Ah, özür dilerim! Kulaklarım biraz ağır işitiyor da. Omlet yediğinizi sanmıştım.

OMLET

Yapacak bir şey yok ki. Generale çıkıp adımın Omletitsin olarak değiştirilmesini rica etmek istedim, ama “it oğlu itsin”e benzeyeceğini söyleyip vazgeçirdiler.

JEVAKİN

Böyle şeyler oluyor gerçekten. Bizim üçüncü filoda da erlerin, hatta subayların bile tuhaf soyadları vardı: Hurdakin, Yolsuzkin, Teğmen Yağmayev gibi. Hatta çok iyi bir adam olan gedikli başçavuşun soyadı düpedüz Delik’ti. Yüzbaşı ara sıra ona “Hey Delik, buraya gel!” diye seslenirdi. Herkes adamla “Seni gidi Delik seni!” diye alay ederdi.

(Kapı çalınır. Fekla koşarak odadan geçip, kapıyı açmaya gider.)

OMLET

Aa, merhaba anacığım!

JEVAKİN

Merhaba, nasılsın canımın içi?

ANUÇKİN

Merhaba Fekla İvanovna.

FEKLA

(Aceleyle koşarken.)

Sağ olun baylar, gayet iyiyim.

(Kapıyı açar. Antreden “Evdeler mi?”, “Evdeler.” sesleri duyulur. Pek anlaşılmayan birkaç sözden

sonra Fekla’nın sıkkın sesi duyulur: “Seni gidi seni!”.)

17. Sahne

(Aynı kişiler, Koçkarev, Padkolyosin ve Fekla.)

KOÇKAREV

(Padkolyosin’e.)

Şunu aklından çıkarma: Cesur davranmaktan başka bir şey yapmana gerek yok.

(Çevresine şöyle bir göz atar ve hafif bir şaşkınlıkla selam verir; kendi kendine.)

Şu kalabalığa bak yahu! Ne demek oluyor şimdi bu? Yoksa hepsi damat adayı mı?

(Fekla'yı dürterek fısıldar.)

Bu leş kargaları da nereden çıktı yahu?

FEKLA

(Alçak sesle.)

Burada senden başka leş kargası yok; onların hepsi namuslu insanlar.

KOÇKAREV

Sürüyle gelen konukların kanatlarını keserler.

FEKLA

Sen kendi kanadına bak, şapkan pahalı ama açlıktan nefesin kokuyor.

KOÇKAREV

Senin zenginlerin de cepleri delik dolu galiba.

(Yüksek sesle.)

Peki kız nerede? Bu onun yatak odası mı?

(Yatak odasının kapısına yaklaşır.)

FEKLA

Utanmaz herif! Daha giyiniyor demedik mi sana?

KOÇKAREV

Aman ne büyük dert! Ne olmuş giyiniyorsa? Şöyle bir bakacağım yalnızca.

(Anahtar deliğinden bakar.)

JEVAKİN

Bana da izin verir misiniz, ben de merak ettim.

OMLET

İzin verin ben de bir bakayım.

KOÇKAREV

(Delikten bakmaya devam eder.)

İyi de pek bir şey görülmüyor baylar. Bir beyazlık var ama kadın mı yastık mı seçilemiyor.

(Hepsi kapının önüne üşüşüp, içeri bir göz atabilmek için itişirler.)

Şişt... Birisi geliyor!

(Kaçışırlar.)

18. Sahne

(Aynı kişiler.)

(Arina Panteleymonovna ve Agafya Tihonovna
herkesle selamlaşırlar.)

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Ziyaretinizin nedenini öğrenebilir miyim acaba?

OMLET

Gazeteden kereste ve odun ticaretine girmek istediğinizi öğrendim, ben de daire müdürü olarak ne tür kereste ticareti yapacağınızı ve ne kadar miktarda keresteyi, ne kadar zamanda teslim edebileceğinizi sormak için gelmiştim.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Böyle bir işle ilgilenmiyoruz ama yine de gelmenize sevindik. Adınız neydi acaba?

OMLET

Müdür İvan Pavloviç Omlet.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Buyurun şöyle oturun rica ederim.

(Jevakin’e dönüp şöyle bir süzer.)

Acaba ziyaretinizin...

JEVAKİN

Ben de gazetede bir ilan görmüştüm, bari bir uğrayayım dedim kendi kendime... Hem hava güzel, otlar da yeşillenmiş...

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Adınız neydi?

JEVAKİN

Emekli donanma yüzbaşısı II. Baltazar Baltazaroviç Jevakin. Bizde bir Jevakin daha vardı da, ama benden önce emekliye ayrılmıştı. Dizinin biraz altından yaralanmıştı hanımefendi; kurşun dizkapağına hiç dokunmadan, yalnızca siniri koparıp öyle tuhaf girmişti ki, yanında durduğunuzda, yaralı ayağını sanki size vurmaya çalışıyormuş gibi, ya da iğne batırılmış gibi oynatıp dururdu.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Buyurun oturun lütfen.

(Anuçkin'e döner.)

Sizin ziyaretinizin sebebi ne acaba?

ANUÇKİN

Komşu ziyareti efendim. Size epey yakın oturuyorum da...

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Karşıda, tüccar Tulubov'un karısının evinde mi oturuyorsunuz yoksa?

ANUÇKİN

Hayır, şimdilik Peski'deyim ama yakın zamanda kentin bu tarafına taşınıp komşunuz olmayı düşünüyorum.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Buyurun oturun lütfen.

(Koçkarev'e döner.)

Ya sizin...

KOÇKAREV

Beni tanımadınız mı yoksa?

(Agafya Tihonovna'ya.)

Siz de mi tanımadınız küçükhanım?

AGAFYA TİHONOVNA

Sizi gördüğümü hiç hatırlamıyorum.

KOÇKAREV

Bir daha düşünün. Beni bir yerlerde görmüşsünüzdür mutlaka.

AGAFYA TİHONOVNA

Gerçekten bilemiyorum. Yoksa Biryuşkinler'de mi?

KOÇKAREV

Evet, mutlaka Biryuşkinler’dedir.

AGAFYA TİHONOVNA

Ah, kadıncağızın başına neler geldi bilseniz.

KOÇKAREV

Biliyorum: Evlenmiş.

AGAFYA TİHONOVNA

Yok evlense iyi olurdu; bacağı kırılmış.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Hem de çok kötü kırılmış. Gece epey geç bir saatte eve dönüyormuş, arabacı da sarhoşmuş, kadıncağız arabadan düşmüş.

KOÇKAREV

Evet öyle bir şeyler hatırlıyorum; ya evlenmişti ya da bacağını kırmıştı.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Adınız neydi acaba?

KOÇKAREV

Amma da yaptınız; İlya Fomiç Koçkarev, hatta sizinle akrabayız. Eşim sürekli sizden söz eder... İzninizle tanıştırayım.

(Padkolyosin’i kolundan tutup çeker.)

Yakın dostum, yedinci dereceden memur İvan Kuzmiç Padkolyosin. Sevk memuru ama dairedeki bütün işleri o yapıyor; kendisi alanında çok ilerlemiş birisidir.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Adı ne dediniz?

KOÇKAREV

İvan Kuzmiç Padkolyosin. Müdürlerinin ismi var cismi yok aslında; her şeyi İvan Kuzmiç yapıyor.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Demek öyle efendim. Buyurun oturun lütfen.

19. Sahne

(Aynı kişiler ve Starikov.)

STARİKOV

(Çevik hareketlerle girip, bir tüccar çabukluğuyla herkesi selamlar ve serbest bir tavırla elini beline koyar.)

Merhaba Arina Panteleymonovna, merhaba hanımefendiciğim. Dükkândaki çocuklar yün sattığınızı söylediler de!

AGAFYA TİHONOVNA

(Aldırmaz bir tavırla başını çevirerek, alçak ama onun da duyabileceği bir sesle.)

Burası dükkân değil.

STARİKOV

Bak sen! Geç mi kaldık yoksa? Biz yokken işi pişirdiler mi acaba?

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Buyurun, buyurun Aleksey Dmitriyeviç; yün satmıyoruz ama iyi ki geldiniz. Buyurun oturun lütfen.

(Herkes oturur. Kısa bir sessizlik olur.)

OMLET

Bugün hava bir tuhaf; sabah yağmur yağacak gibiydi ama şimdi açtı.

AGAFYA TİHONOVNA

Gerçekten de öyle efendim; bu havalara hiç güven olmuyor, kimi zaman açık kimi zaman da bulutlu. Hiç hoş bir durum değil.

JEVAKİN

Evet, bizim filo Sicilya’ya gittiğinde bahardı; oranın baharı bizim şubat ayı gibi: Evden çıktığında bakıyorsun ortalık günlük güneşlik, ama sonra neredeyse yağmur boşanacak gibi oluyor.

OMLET

Böyle havalarda tek başına oturmak çok kötü oluyor. İnsan evli olsa durum değişir tabii; canın hiç sıkılmaz. Yalnızlık öyle kötü ki...

JEVAKİN

Ölüm gibi, tıpkı ölüm gibi!

ANUÇKİN

Evet efendim, size katılıyorum...

KOÇKAREV

Çok doğru! İşkence gibi neredeyse! Yalnız başına mutlu bir yaşam süremezsin; Tanrı kimsenin başına böyle bir bela vermesin.

OMLET

Peki siz evlenecek olsanız, nasıl birini seçerdiniz küçükhanım? Tercihinizi öğrenebilir miyim acaba? Böyle dolaysız konuştuğum için beni bağışlayın. Kocanızın ne iş yapmasını isterdiniz acaba?

JEVAKİN

Denizin kasırgalarına alışık bir erkeği seçmez miydiniz küçükhanım?

KOÇKAREV

Yok, yok. Bana kalırsa bütün bir daireyi tek başına yöneten adamdan iyi koca olur.

ANUÇKİN

Böyle önyargıların ne âlemi var canım? Piyade alayında hizmet etmiş olsa da yüksek tabakanın değerini bilen birini neden hiçe sayıyorsunuz?

OMLET

Kararı siz verin küçükhanım!

(Agafya Tihonovna sesini çıkarmaz.)

FEKLA

Yanıt versene canım. Bir şeyler söylesene.

OMLET

Ne diyorsunuz hanımefendi?

KOÇKAREV

Düşünceniz nedir Agafya Tihonovna?

FEKLA

(Alçak sesle Agafya Tihonovna'ya.)

Bir şeyler söyle, hatırım için bir şeyler söyle. Böyle suskun durmak hiç doğru değil.

AGAFYA TİHONOVNA

(Alçak sesle.)

Utanıyorum, yemin ederim çok utanıyorum; gidiyorum buradan. Benim yerime siz kalın halacığım, ne olur.

FEKLA

Ah, sakın böyle bir şey yapma, sakın gitme, çok ayıp olur. Ne derler sonra?

AGAFYA TİHONOVNA

(Alçak sesle.)

Hayır çıkmalıyım, çıkmalıyım buradan!

(Koşarak çıkar. Fekla ve Arina Panteleymonovna da arkasından giderler.)

20. Sahne

(Çıkanların dışında aynı kişiler.)

OMLET

İşe bak, hepsi kaçtılar! Ne demek bu şimdi?

KOÇKAREV

Bir şey oldu herhalde.

JEVAKİN

Küçükhanımın tuvaletinde bir sorun çıktı galiba... Onu düzeltecek herhalde... Belki de... Gömleğini falan iğneleyecek.

(Fekla girer. Herkes onu “Ne oldu? Nesi var?”

sorularıyla karşılar.)

KOÇKAREV

Bir şey mi oldu?

FEKLA

Neden bir şey olacakmış? Tanrı’ya şükür bir şey olmadı.

KOÇKAREV

Peki neden kaçtı?

FEKLA

Kızı utandırdığınız için kaçtı; öyle utandırdınız ki yerinde bile oturamaz oldu. Sizlerden özür diliyor ve kendisini bağışlatmak için hepinizi akşamüzeri bir fincan çay içmeye davet ediyor.

(Çıkar.)
OMLET
(Kendi kendine alçak sesle.)
Al işte çaylar başladı! Bu yüzden böyle işlerden hiç hoşlanmam; oyalayıp dururlar. Yok bugün olmaz, yarın buyurun, yok öbür gün öğle çayına buyurun, yok biraz daha düşünmem gerek. Oysa öyle kafa yoracak bir şey de değil, sıradan bir iş işte. Lanet olsun, ben sorumlulukları olan biriyim, boşa harcayacak zamanım yok.
KOÇKAREV
(Padkolyosin'e.)
Küçükhanım hiç fena değil ha?
PADKOLYOSİN
Evet, fena değil.
JEVAKİN
Bu arada küçükhanım da güzelmiş.
KOÇKAREV
(Kendi kendine.)
Lanet olsun! Bu sersem de âşık oldu. Zorluk çıkartabilir.
(Yüksek sesle.)
Yok yahu, hiç de güzel değil.
OMLET
Burnu uzun.
JEVAKİN
Burnuna hiç dikkat etmedim. Gül gibi kız işte...
ANUÇKİN
Ben de sizinle aynı görüşteyim. Ama tam da sizin gibi düşünmüyorum... Yüksek tabakaya ayak uydurabileceğini hiç sanmıyorum doğrusu. Hem Fransızca biliyor mu acaba?
JEVAKİN
Neden sormadınız ya da neden onunla Fransızca konuşmadınız o zaman? Belki biliyordur.
ANUÇKİN

Benim Fransızca bildiğimi mi sandınız? Yok, o kadar eğitim alma şansım olmadı. Babam alçağın, hayvanın tekiydi. Bana Fransızca öğretmeyi hiç düşünmemiştir bile. Çocukken öğrenmem daha kolaydı tabii; şöyle bir güzel kırbaçlasalar öğrenirdim, hem de su gibi konuşurdum.

JEVAKİN

İyi de siz bilmiyorsanız, onun bilmesinin ne yararı olacak?

ANUÇKİN

Yok, yok. Kadın olunca başka. Onun mutlaka Fransızca bilmesi gerek, yoksa ne yapsa...

(Jestlerle gösterir.)

Fayda etmez.

OMLET

(Kendi kendine alçak sesle.)

Bunlar aralarında tartışsın. Ben avluya çıkıp öbür evlere bakayım; işe yarar şeylerse, bu işi akşama hallederim. Bu adamların hiçbiri benim için tehlikeli olamaz, hepsi çelimsiz şeyler. Kızlar böylelerinden hoşlanmaz.

JEVAKİN

Çıkıp biraz çubuğumu tüttüreyim. Ah, sizinle aynı yöne mi gidiyoruz acaba? Nerede oturduğunuzu sorabilir miyim?

ANUÇKİN

Petrovski Sokağı'nda, Peski'de oturuyorum.

JEVAKİN

Sizin yolunuz uzun efendim; ben adada on sekizinci caddede oturuyorum. Ama size biraz eşlik ederim.

STARİKOV

Burası epey karıştı. Agafya Tihonovna bizi de hesaba katar umarım. Hoşça kalın baylar!

(Selam verip çıkar.)

21. Sahne

(Padkolyosin ve Koçkarev.)

PADKOLYOSİN

Biz ne bekliyoruz, haydi gidelim.

KOÇKAREV

Küçükhanım gerçekten tatlıymış, değil mi?

PADKOLYOSİN

Pek değil! İtiraf edeyim ki pek hoşlanmadım.

KOÇKAREV

Bak şimdi! Bu da ne demek? Demin güzel olduğunu söyledin ya.

PADKOLYOSİN

Evet ama bir şeyler var işte; burnu uzun, Fransızca da bilmiyor.

KOÇKAREV

Bu da ne? Sana ne Fransızca bilmemesinden?

PADKOLYOSİN

Ne de olsa gelinlik kızlar Fransızca bilmeli.

KOÇKAREV

Neden?

PADKOLYOSİN

Çünkü... Neden bilmiyorum ama Fransızcası yoksa işe yaramaz.

KOÇKAREV

Aptalın biri demin böyle bir şey söyledi diye hemen üstüne atlıyorsun. Kız çok güzel, hem de dünya güzeli; böyle bir kızı hayatta bulamazsın.

PADKOLYOSİN

Evet başta benim de hoşuma gitmişti ama sonra herkes burnu uzun, burnu uzun diye konuşmaya başlayınca gerçekten de uzun olduğunu fark ettim.

KOÇKAREV

Seni sersem, sen tek başına kapıyı bile bulamazsın! Onlar seni vazgeçirmek için kasten öyle diyor; hem bak, ben de kızı övmedim, bu iş böyle yapılır. Böyle kız görmedim ben kardeş! Yalnız gözlerine baksan yeter; göz değiller sanki konuşuyor, soluk alıyorlar! Ya burnu... Ben öyle burun bilmiyorum! Su mermeri gibi bembeyaz! Hatta su mermeri bile o kadar beyaz değildir. Sen iyisi mi ona daha dikkatli bak.

PADKOLYOSİN

(Gülümseyerek.)

Şimdi bir daha düşündüm de aslında güzel kız.

KOÇKAREV

Elbette güzel! Bana bak, gel hazır herkes gitmişken kızı bulup konuşalım ve bu işi bitirelim!

PADKOLYOSİN

Yok, yapamam.

KOÇKAREV

Neden?

PADKOLYOSİN

Yüzsüzlük olmaz mı? Bir sürü aday var, bırak kendisi seçsin.

KOÇKAREV

Sen onlara ne bakıyorsun; onlarla yarışmaktan mı korkuyorsun yoksa? İstersen bir dakikada hepsinden kurtulurum.

PADKOLYOSİN

Nasıl kurtulacaksın?

KOÇKAREV

Eh orası benim bileceğim iş. Sen yalnızca sonradan vazgeçmeyeceğine dair bana söz ver.

PADKOLYOSİN

Neden vermeyeyim? Veririm. Evlenmek istediğimi inkâr etmiyorum ki.

KOÇKAREV

Ver o zaman elini!

PADKOLYOSİN

(Elini uzatır.)

Al!

KOÇKAREV

Eh, bu bana yeter.

1 “Ekmek verin”, “Şarap getirin” (İt.)

II. Perde

(Agafya Tihonovna'nın evinde bir oda.)

1. Sahne

(Agafya Tihonovna, sonra Koçkarev.)

AGAFYA TİHONOVNA

Seçim yapmak öyle zor ki! Bir iki kişi olsa kolaydı ama bunlar dört kişi. Kolaysa seç birini. Nikanor İvanoviç biraz zayıf ama hiç fena değil; İvan Kuzmiç de fena değil. Doğruyu söylemek gerekirse İvan Pavloviç de şişman olmasına karşın endamı hoş bir adam. Ne yapacağım ben şimdi? Baltazar Baltazaroviç de saygın bir adam. Karar vermek öyle zor ki, anlatamam! Nikanor İvanoviç'in dudaklarını alıp, İvan Kuzmiç'in burnunun altına koyabilsem, sonra biraz Baltazar Baltazaroviç'in o çalımından alıp, üstüne de İvan Pavloviç'in endamından ekleyebilsem karar vermek kolay olurdu. Oysa şimdi düşün dur! Başım ağrımaya başladı bile. Her şeyi şansa bırakıp kura çekmek daha iyi olacak sanırım. Bu işi Tanrı'nın iradesine bırakmalı; kim çıkarsa kocam o olsun. Hepsinin adlarını kâğıtlara yazıp katlarım, sonra da kim çıkarsa çıksın.

(Masaya gidip kâğıtla makas alır ve küçük parçalar kesmeye başlar; bunları yaparken konuşmayı da sürdürür.)

Genç kızların durumu ne kötü; hele bir de âşıksalar... Hiçbir erkek bunu kabul etmeye yanaşmaz, hatta anlamak bile istemez. İşte hepsi hazır! Bunları el çantama koyup, gözlerimi kapatayım, sonra da ne olacaksa olsun.

(Kâğıtları el çantasına koyar ve eliyle karıştırır.)

Tuhaf bir duygu... Ah Tanrım, keşke Nikanor İvanoviç çıksa. Yok, neden o çıkacakmış? İvan Kuzmiç daha iyi. Yok canım neden İvan Kuzmiç olsun? Diğerleri daha mı kötü ki? Hayır, böyle yapmamalıyım... Hangisi çıkarsa o olacak.

(Eliyle kâğıtları karıştırıp çeker, ama kâğıtların hepsi çıkar.)

Ah! Hepsi! Hepsi çıktı! Kalbim duracak neredeyse! Hayır, bir tane çekmeli! Bir tane! Yalnız bir tane olmalı!

(Kâğıtları yeniden el çantasına koyup karıştırmaya başlar. Bu arada Koçkarev girer ve kızın arkasından sessizce yaklaşır.)

Ah Baltazar çıksa... Ne diyorum ben? Yani Nikanor İvanoviç çıksa... Yok, yok, böyle yapmamalıyım. Yazgımda kim varsa o çıksın!

KOÇKAREV

İvan Kuzmiç'i seçin, hepsinden iyidir.

AGAFYA TİHONOVNA

Ah!

(Hafif bir çığlık atar ve arkasına dönmekten
korkarak, elleriyle yüzünü kapatır.)

KOÇKAREV

Neden korkuyorsunuz canım? Korkmayın, benim. Hem ciddiyim, İvan Kuzmiç'i seçin.

AGAFYA TİHONOVNA

Ah, çok utanıyorum, her şeyi duydunuz.

KOÇKAREV

Boş verin, önemli değil! Ne de olsa akraba sayılırız, benim yanımda hiçbir şeyden utanmanıza gerek yok, haydi açın yüzünüzü.

AGAFYA TİHONOVNA

(Ellerini biraz aralayarak.)

Yemin ederim çok utanıyorum.

KOÇKAREV

Neyse, İvan Kuzmiç'i seçmelisiniz.

AGAFYA TİHONOVNA

Ah!

(Çığlık atıp yine yüzünü kapatır.)
KOÇKAREV
Harika bir adamdır, ondan iyisi bulunmaz... Gerçekten mükemmel biridir.
AGAFYA TİHONOVNA
(Yüzünü biraz açarak.)
Peki diğeri, Nikanor İvanoviç ne olacak? O da iyi bir adam işte.
KOÇKAREV
Yapmayın canım, İvan Kuzmiç'in yanında onun sözü bile edilmez.
AGAFYA TİHONOVNA
Neden?
KOÇKAREV
Nedeni açık. İvan Kuzmiç... Öyle bir adam ki... Bulunmaz biri.
AGAFYA TİHONOVNA
Ya İvan Pavloviç?
KOÇKAREV
İvan Pavloviç sersemin teki! Diğerlerinin hepsi sersem.
AGAFYA TİHONOVNA
Gerçekten hepsi mi?
KOÇKAREV
Tabii, isterseniz kendiniz karşılaştırın: Bir kere bu İvan Kuzmiç kimseye benzemez; İvan Pavloviç, Nikanor İvanoviç falan hepsi Tanrı'nın belası herifler!
AGAFYA TİHONOVNA
Aslında hepsi... Yumuşak başlı insanlar.
KOÇKAREV
Ne yumuşak başlısı? Kavgacı, azgın adamlar. Evlendiğinizin ertesi günü sizi bir temiz döverler.
AGAFYA TİHONOVNA
Ah Tanrım! Ne felaket, bundan kötüsü olamaz.
KOÇKAREV
Olamaz tabii! Bundan kötü bir şey düşünebilir misiniz?
AGAFYA TİHONOVNA

Yani sizin öğüdünüzü tutup İvan Kuzmiç'i mi seçeyim?
KOÇKAREV
İvan Kuzmiç'i, elbette İvan Kuzmiç'i seçin.
(Kendi kendine alçak sesle.)
Bu iş oluyor galiba. Padkolyosin pastanede, hemen koşup getirmeli.
AGAFYA TİHONOVNA
İvan Kuzmiç diyorsunuz, öyle mi?
KOÇKAREV
Kesinlikle İvan Kuzmiç.
AGAFYA TİHONOVNA
Yani ötekileri geri çevirmek mi gerekecek?
KOÇKAREV
Elbette geri çevireceksiniz.
AGAFYA TİHONOVNA
Peki bunu nasıl yapacağım? Ayıp olur.
KOÇKAREV
Neden ayıp olsun? Daha gencim ve evlenmek istemiyorum dersiniz.
AGAFYA TİHONOVNA
Peki onlar buna kanmayıp neden, niçin diye sorarlarsa ne olacak?
KOÇKAREV
Eh, eğer bir defada kesip atmak istiyorsanız, yalnızca "Defolun buradan aptallar!" dersiniz.
AGAFYA TİHONOVNA
Böyle şey söylenir mi hiç?
KOÇKAREV
Bir kere denersiniz. İnanın bana, bunu duyduktan sonra hepsi defolup giderler.
AGAFYA TİHONOVNA
İyi de biraz kaba olmaz mı?
KOÇKAREV
Bir daha onları görmeyeceksiniz ki, ne fark eder?
AGAFYA TİHONOVNA

Yine de pek hoş bir davranış olmaz... Kızabilirler.

KOÇKAREV

Kızarlarsa ne olur yani? Bu yüzden size bir şey olsa, o zaman başka; ama burada yapabilecekleri tek şey yüzünüze tükürmek olur, o kadar.

AGAFYA TİHONOVNA

Ya, gördünüz mü?

KOÇKAREV

Bunda ne kötülük var peki? Başkalarının yüzüne her gün tükürüyorlar da bir şey olmuyor! Örneğin gayet yakışıklı, gösterişli, kırmızı yanaklı bir adam tanıyorum; maaşına zam alabilmek için müdürünü bıktırana kadar uğraşmıştı; sonunda müdür dayanamayıp yüzüne tükürmüştü! “Al sana zam, defol iblis herif!” diye bağırmış bir de. Zammı aldı ama. Yani bir tükürükten ne olur ki? Yakınında mendil falan olmasa neyse, ama cebinde duruyor işte; çıkarıp yüzünü silersin, olur biter.

(Kapı çalınır.)

Kapı çalıyor, mutlaka o adamlardan biridir. Onlarla burada karşılaşmak istemiyorum. Başka çıkış var mı?

AGAFYA TİHONOVNA

Var, şu karanlık taraftaki merdivenlerden. Yemin ederim her yanım titriyor.

KOÇKAREV

Boş verin, kendinize hâkim olun yeter. Hoşça kalın!

(Kendi kendine.)

Hemen Padkolyosin’i getirmeli.

2. Sahne

(Agafya Tihonovna ve Omlet.)

OMLET

Sizinle yalnız görüşebilmek için özellikle erken geldim küçükhanım. İşimi öğrenmişsinizdir sanırım; amirlerim tarafından sevilen, astlarımın da saydığı bir müdürüm... Tek eksiğim bir hayat arkadaşı.

AGAFYA TİHONOVNA

Evet efendim.

OMLET

Artık hayat arkadaşımı da buldum. Sizsiniz. Açıkça söyleyin: Evet mi, hayır mı?

(Genç kızın omuzlarına bakarak kendi kendine.)

Almanlar gibi ince değil... Etine dolgun!

AGAFYA TİHONOVNA

Henüz çok gencim efendim... Evlenmek istemiyorum.

OMLET

İnsaf, peki çöpçatanla ne işiniz var o zaman? Yoksa başka bir şey mi söylemek istediniz? Açıklayın lütfen...

(Kapı çalar.)

Lanet olsun, insanı iş üstündeyken rahat bırakmazlar zaten.

3. Sahne

(Aynı kişiler ve Jevakin.)

JEVAKİN

Böyle erken geldiğim için beni bağışlayın küçükhanım.

(Başını çevirince Omlet'i görür.)

Ah, başkaları da varmış... Saygılar İvan Pavloviç!

OMLET

(Kendi kendine.)

Saygıların da sen de yerin dibine girin!

(Yüksek sesle.)

Ne diyorsunuz hanımefendi? Tek bir sözcük söyleyin: Evet mi, hayır mı?

(Kapı çalınır. Omlet kızgınlıkla yere tükürür.)

Yine kapı!

4. Sahne

(Aynı kişiler ve Anuçkin.)

ANUÇKİN

Küçükhanım, nezaket kurallarına aykırı olarak kararlaştırılan saatten önce gelmiş olabilirim belki ama...

(Diğerlerini görür ve şaşkınlık dolu, hafif bir çığlık atar.)

Saygılarımı sunarım baylar!

OMLET

(Kendi kendine.)

Saygıların senin olsun! Ayakların kırılaydı da gelmez olaydın!

(Yüksek sesle.)

Artık karar verin hanımefendi... Ben sorumlulukları olan bir adamım, çok az zamanım var; evet mi, hayır mı?

AGAFYA TİHONOVNA

(Kafası karışmış bir halde.)

Gerek yok efendim... Gerek yok...

(Kendi kendine.)

Neler saçmalıyorum böyle?

OMLET

Gerek yok da ne demek? Hangi açıdan gerek yok?

AGAFYA TİHONOVNA

Hayır efendim, hayır... Öyle demek istemedim...

(Bütün cesaretini toplar.)

Defolun buradan!

(El çırpar, kendi kendine.)

Ah Tanrım, nasıl söyledim bunu?

OMLET

Ne demek defolun? Ne anlama geliyor bu “defolun”? Bununla ne kastettiğinizi açıklar mısınız lütfen?

(Kollarını kavuşturarak, yüzünde dehşet verici bir ifadeyle kızın üzerine yürür.)

AGAFYA TİHONOVNA

(Omlet’in yüzünü görünce bağırmaya başlar.)

Ay, dövecek, beni dövecek!

(Koşarak çıkar.)
(Omlet'in ağzı şaşkınlıktan bir karış açılmıştır.
Çığlıkları duyup koşarak gelen Arina
Panteleymonovna da Omlet'in yüzünü görünce
"Ay, dövecek!" diye bağırarak kaçar.)

OMLET

Halasına çekmiş anlaşılan. İşe bak yahu! Ne tuhaf şey!
(Kapı çalınır; antreden sesler duyulur.)

KOÇKAREV'İN SESİ

Girsene, ne duruyorsun?

PADKOLYOSİN'İN SESİ

Önden sen gir. Ben şimdi geliyorum; kemerim çözülmüş, sıkayım geliyorum.

KOÇKAREV'İN SESİ

Yine sıvışacaksın galiba.

PADKOLYOSİN'İN SESİ

Yok, sıvışmayacağım! Yemin ederim sıvışmayacağım!

5. Sahne

(Aynı kişiler ve Koçkarev.)

KOÇKAREV

Tam da kemerle uğraşacak zamanı buldu.

OMLET

(Koçkarev'e dönerek.)
Lütfen söyler misiniz, bu kızda biraz ahmaklık var mı?

KOÇKAREV

Niye? Bir şey mi oldu yoksa?

OMLET

Evet, "Dövecek, dövecek!" diye bağırarak kaçtı. Şeytan bilir ne oldu!

KOÇKAREV

Evet biraz öyle. Tam bir budala.

OMLET

Siz akrabası mısınız?

KOÇKAREV

Evet akrabayız.

OMLET

Peki akrabalığınızın derecesini öğrenebilir miyim?

KOÇKAREV

Açıkçası, annemin teyzesiyle onun babasının mı, yoksa benim teyzemle onun babasının mı akrabalığı var pek bilemiyorum... Orasını karım bilir, bu kadınların işi.

OMLET

Önceden de böyle ahmak mıydı?

KOÇKAREV

Hem de ta çocukluğundan beri.

OMLET

Akıllı olsa daha iyiydi ama ahmak olmasının da zararı yok. Çeyizi iyi olsun yeter.

KOÇKAREV

İyi de onun hiçbir şeyi yok ki.

OMLET

Nasıl yani, peki betonarme ev ne?

KOÇKAREV

Betonarme olduğu falan yalnızca söylenti; neyle inşa edildiğini bir bilseniz. Duvarlar falan kerpiçten, hem de içine bir sürü süprüntü karıştırılmış kerpiçten... Çerçöp, talaş kırıntıları...

OMLET

Ne diyorsunuz?

KOÇKAREV

Tabii. Şimdiki evlerin nasıl yapıldığını bilmiyorsunuz sanki. İpotek edilebilsin başka şey istemez.

OMLET

Ama evde ipotek falan yokmuş.

KOÇKAREV

Kim demiş? Bal gibi ipotekli... Hem de iki yıldan beri paranın faizi bile ödenmedi. Kızın belediye meclisinde bir erkek kardeşi var; onun da evde gözü var. Adamın işi gücü ona buna dava açmak; annesinin elinde kalan son eteği bile almaktan çekinmemişti dinsiz herif!

OMLET

Peki o ihtiyar çöpçatan bunları bana... Ah, uyanık karı, iblis tohumu...

(Kendi kendine.)

Belki de yalan söyleyen bu adamdır. Kocakarıyı güzelce sorgulamalı; bütün bunlar doğruysa... Neyse... Ben onu bülbül gibi öttürmesini bilirim.

ANUÇKİN

Sizi rahatsız edeceğim ama izin verirseniz ben de bir soru sormak istiyorum. Önce Fransızca bilmediğimi itiraf edeyim; takdir edersiniz ki bu durumda bir kadının Fransızca bilip bilmediğini anlamam çok zor. Ev sahibemiz Fransızca biliyor mu acaba?

KOÇKAREV

Tek sözcük bile bilmez.

ANUÇKİN

Doğru mu söylüyorsunuz?

KOÇKAREV

Tabii ki. Bunu iyi biliyorum. Karımla aynı yatılı okulda okumuşlardı; tembelliğiyle ünlüymüş, ceza şapkası da başından hiç çıkmıyormuş. Fransızca öğretmeni onu bastonuyla dövermiş.

ANUÇKİN

Zaten onu görür görmez Fransızca bilmediğini sezmiştim.

OMLET

Yeter, Tanrı belasını versin Fransızcanın! Ah o lanet çöpçatan... Seni gidi kurnaz cadı! Her şeyi öyle güzel tarif etti ki bilseniz! Ressam gibi, tıpkı bir ressam gibi çizdi! “Betonarme bir ev, iki tane daha bina, gümüş kaşıklar, kızak,” dedi. Hele kızağı öyle bir anlattı ki insan kendisini binmiş gidiyor zanneder! Öyle tasvirler romanlarda bile bulunmaz. Ah, seni kart cadaloz! Seni bir elime geçirsem...

6. Sahne

(Aynı kişiler ve Fekla.)

(Hepsi onu görür görmez üzerine saldırır.)

OMLET

A! İşte burada! Gel bakalım buraya ihtiyar günahkâr! Gel buraya!

ANUÇKİN

Beni aldatmışsınız Fekla İvanovna.

KOÇKAREV

Haydi yanıt ver bakalım Varvara!

FEKLA

Tek sözcük anlamıyorum, sağır ettiniz yahu!

OMLET

Ev yalnızca kerpiçten yapılmış kart cadaloz, sense neler uydurmadın ki: Yok asma katı varmış da bilmem ne...

FEKLA

Nasıl bilecektim ki, ben mi yaptım evi? Belki de öyle gerektiği için kerpiçten yapılmıştır.

OMLET

Üstünde ipotek de varmış! Şeytan alsın seni, lanetli cadı!

(Ayaklarını yere vurur.)

FEKLA

Sözlerine dikkat et! Azarlıyor bir de. Başkası olsa yaptıklarım için bana minnettar olurdu.

ANUÇKİN

Bana da kızın Fransızca bildiğini söylemiştiniz.

FEKLA

Biliyor canım, her şeyi biliyor; Almanca da biliyor, başka diller de biliyor, hangi modayı istersen biliyor... Her şeyi biliyor.

ANUÇKİN

Yok canım, yalnızca Rusça biliyormuş galiba.

FEKLA

Peki ne kötülük var bunda? Rusça daha anlaşılır olduğu için o da Rusça konuşuyor işte. Gâvurca konuşsaydı senin için daha kötü olurdu, hiçbir şey anlamazdın. Oysa Rusçadan söz etmeye bile gerek yok! Herkes Rusçanın nasıl bir dil olduğunu bilir... Hem bütün azizler de Rusça konuşur.

OMLET

Gel buraya lanet olası! Gel, yaklaş bakalım!

FEKLA

(Kapıya doğru gerileyerek.)

Gelmeyeceğim, seni bilirim. Zalim adamın tekisin, yok yere insanları döversin.

OMLET

Ben sana yapacağımı biliyorum! Polise teslim edince, namuslu insanları aldatmanın ne demek olduğunu anlarsın. Dur sen! Kıza da alçağın teki olduğunu söyle! Duydun mu, mutlaka söyle!

(Çıkar.)

FEKLA

Adama bak! Nasıl da kızmış! Şişko olduğu için kendini herkesten üstün sanıyor. Asıl alçak sensin be!

ANUÇKİN

Açıkçası, sizin beni böyle aldatacağınız hiç aklıma gelmezdi hanımefendi. Gelin adayının böyle eğitimsiz olduğunu bilseydim... Buraya adımımı atmazdım. İşte o kadar efendim.

(Çıkar.)

FEKLA

Bunlar banotu falan mı yediler, yoksa kafayı mı çektiler? Her neyse fazla kaçırmışlar anlaşılan! Çok okumaktan iyice aptala dönmüşler!

7. Sahne

(Fekla, Koçkarev ve Jevakin.)

(Koçkarev, parmağıyla Fekla’yı göstererek
kahkahayla gülmeye başlar.)

FEKLA

(Sıkıntıyla.)

Ne öyle gırtlağını paralarcasına gülüyorsun?

(Koçkarev kahkaha atmayı sürdürür.)

Şimdi ikiye yarılacak yahu!

KOÇKAREV

Çöpçatanmış! Evlendirme ustasıymış! Gördün mü ustalığı?

(Kahkahayla gülmeye devam eder.)

FEKLA

Aa, adam makaraları iyice koyuverdi. Anası bunu doğururken aklını kaçırmıştı herhalde!

(Sıkkın bir tavırla çıkar.)

8. Sahne

(Koçkarev ve Jevakin.)

KOÇKAREV

(Kahkaha atmayı sürdürür.)

Oh, kendimi tutamıyorum! Ah, bittim, şimdi patlayacağım gülmekten!

(Gülmeyi sürdürür. Jevakin de ona bakarak gülmeye başlar. Koçkarev bitkin bir halde bir sandalyeye

çöker.)

Ah, gülmekten yoruldum yahu! Biraz daha gülersem bütün damarlarım çatlayacak sanki.

JEVAKİN

Bu şen tavrınız hoşuma gidiyor. Bizim Yüzbaşı Boldıryev'in bölüğünde Anton İvanoviç Petuhov adlı bir gedikli vardı, o da sizin gibi şen şakrak bir arkadaştı. Üstelik vara yoğa gülerdi; örneğin adama işaret parmağınızı gösterseniz hemen gülmeye başlar, akşama kadar da gülmekten katılırdı. Ona bakarken önce gülümsemeye başlar, sonra biz de katıla katıla gülerdik.

KOÇKAREV

(Soluk soluğa.)

Ah Tanrım, sen biz günahkârlara acı! Ne sanıyordu ki aptal kocakarı? Kızı evlendirebileceğini mi? Bak ben nasıl evlendireceğim!

JEVAKİN

Ya? Bu evlendirme işlerini becerebilir misiniz?

KOÇKAREV

Elbette! Kimin canı kimi çekerse, onunla evlendiririm.

JEVAKİN

Öyleyse beni bu küçükhanımla evlendirin.

KOÇKAREV

Sizi mi? Neden evlenmek istiyorsunuz ki?

JEVAKİN

Neden mi? Bağışlayın ama çok tuhaf bir soru bu! Neden olduğu gayet açık işte.

KOÇKAREV

Ama kızın drahoması falan olmadığını kendi kulaklarınızla duydunuz işte.

JEVAKİN

Olmazsa olmasın. Gerçi drahoması olsa iyi olurdu ama böyle tatlı bir kızla yaşamak için ille de drahoma gerekli değil. Şöyle kutu gibi bir odacık...

(Elleriyle gösterir.)

Buradaki gibi küçük bir sofa ve yine küçük bir duvar veya paravanla ayrılmış bir oda daha... yeter...

KOÇKAREV

Peki nesinden hoşlandınız bu kızın?

JEVAKİN

Açıkça söylemek gerekirse... Dolgun olması hoşuma gitti. Dolgun kadınlardan çok hoşlanırım.

KOÇKAREV

(Göz ucuyla Jevakin’e bakar ve kendi kendine.)

Adam kendisini hiç görmüyor; tıpkı silkelenmiş tütün kesesi gibi herifçioğlu!

(Yüksek sesle.)

Yok, evliliği size hiç tavsiye etmem.

JEVAKİN

Neden?

KOÇKAREV

Öyle işte. Aramızda kalsın ama kendinize, endamınıza bir baksanıza. Horoz gibi incecik bacaklarınız var bir kere...

JEVAKİN

Horoz gibi mi?

KOÇKAREV

Evet. Halinize bir baksanıza!

JEVAKİN

Yani bana, horoz bacaklı mı diyorsunuz?

KOÇKAREV

Tam üstüne bastınız.

JEVAKİN

Sanırım bu sözle kişiliğime karşı...

KOÇKAREV

Ben yalnızca gördüğümü söylüyorum; siz mantıklı bir insansınız, başkası olsa böyle konuşmam tabii. Ben sizi evlendireceğim... Ama başka bir kızla.

JEVAKİN

Yok, lütfen başkası olmasın. Bir iyilik yapmak istiyorsanız bu kız olsun.

KOÇKAREV

Pekâlâ bu kızla evlendireyim, yalnız bir şartım var: İşime hiç karışmayacaksınız, hatta gelinin gözüne bile gözükmeyeceksiniz. Ben her şeyi siz olmadan da hallederim.

JEVAKİN

İyi de bensiz olur mu? Ne de olsa beni görmesi gerekli.

KOÇKAREV

Hiç de değil. Siz evinize gidip bekleyin; akşama her şey hallolacak.

JEVAKİN

(Ellerini ovuşturur.)

Ah, bu harika olur! Peki subaylık belgem, sicil kaydım falan gerekli değil mi? Belki küçükhanım bunları merak eder. Hemen koşup getireyim.

KOÇKAREV

Hiçbir şey gerekli değil, siz yalnızca eve gidin. Bugün size haber veririm.

(Onu kapıya kadar geçirir.)

Dediğimi yapmazsam cehennem ateşlerinde yanayım! Ama bu da ne? Padkolyosin neden gelmedi hâlâ? Tuhaf doğrusu. Bunca zamandır kemerini mi düzeltiyor? Koşup getireyim bari.

9. Sahne

(Koçkarev ve Agafya Tihonovna.)

AGAFYA TİHONOVNA

(Çevresine bakınarak.)

Ne oldu, gittiler mi? Kimse yok mu?

KOÇKAREV

Gittiler, gittiler; kimse yok.

AGAFYA TİHONOVNA

Ah nasıl tir tir titrediğimi bir görseydiniz! Başıma hiç böyle bir şey gelmemişti. O Omlet çok korkunç bir adammış! Karısına da bir zorba gibi davranır herhalde. Hep sanki buraya dönecekmiş gibi geliyor.

KOÇKAREV

Yok canım dönmez. O ikisinin geri dönmeyeceğine iddiaya girerim.

AGAFYA TİHONOVNA

Ya üçüncüsü?

KOÇKAREV

Üçüncüsü de kim?

JEVAKİN

(Kapıdan başını uzatır.)

O gül dudaklardan, benim için dökülecek sözleri merakla bekliyorum!

AGAFYA TİHONOVNA

Baltazar Baltazaroviç vardı ya.

JEVAKİN

Hah, işte! İşte!

(Ellerini ovuşturur.)

KOÇKAREV

Üff, bırakın şunu! Ben de kimden söz ediyor diyordum. O adam lanet olası aptalın teki!

JEVAKİN

Bu da ne? Hiçbir şey anlamadım.

AGAFYA TİHONOVNA

Ama iyi bir adama benziyor.

KOÇKAREV

Ayyaşın teki!

JEVAKİN

Yemin ederim hiçbir şey anlamadım.

AGAFYA TİHONOVNA

Gerçekten ayyaş mı?

KOÇKAREV

İnsaf yahu, adam şöhretli bir alçak!

JEVAKİN

(Yüksek sesle.)

Hayır, hayır, ben sizden böyle konuşmanızı istememiştim. Benim lehime konuşmak, beni övmek başka, bu tavırla, böyle sözler kullanarak konuşmak başka şey... Bağışlayın ama bu kadarı da fazla; ben itaatkâr bir uşak falan değilim!

KOÇKAREV

(Kendi kendine.)

Nereden aklına esti de geri döndü bu?

(Alçak sesle Agafya Tihonovna'ya.)

Bakın, bakın: ayakta bile duramıyor. Her gün böyle, bir düşünsenize! Defedin şunu gitsin!

(Kendi kendine.)

Padkolyosin hâlâ ortalıkta yok. Alçak herif! Ben ona gösteririm!

(Çıkar.)

10. Sahne

(Agafya Tihonovna ve Jevakin.)

JEVAKİN

(Kendi kendine.)

Adam söz verdiği gibi beni öveceğine arkamdan atıp tuttu yahu! Ne tuhaf adammış!

(Yüksek sesle.)

Bunlara sakın inanmayın küçükhanım...

AGAFYA TİHONOVNA

Bağışlayın, kendimi pek iyi hissetmiyorum... Biraz başım ağrıyor.

(Çıkmak ister.)

JEVAKİN

Acaba bende hoşlanmadığınız bir şey mi var?

(Başını gösterir.)

Şuramdaki küçük keli gördünüz belki de. Ama ufak bir şey, malaryadan oldu; bakın saç çıkmaya başladı bile.

AGAFYA TİHONOVNA

Çıkmasa da beni ilgilendirmez efendim.

JEVAKİN

Hanımefendiciğim benim... Siyah frak giydiğimde yüzüm daha beyaz görünür.

AGAFYA TİHONOVNA

Sizin adınıza sevindim. Hoşça kalın!

(Çıkar.)

11. Sahne

JEVAKİN

(Yalnız kalınca kızın arkasından seslenir.)

Hanımefendi lütfen bir şey söyleyin... Neden? Niçin? Çok büyük bir kusurum mu var yoksa? Gitti! Tuhaf bir durum! Bu on yedinci oldu; hepsinde de aynı şey oluyor: Başlangıçta her şey iyi gidiyor, iş sonuna gelince reddediyorlar.

(Düşünceli bir tavırla odada dolaşır.)

Evet... Bununla tam on yedinci oldu! Peki ama ne istiyorlar? Ne arıyorlar? Bende neyi bulamıyorlar?

(Düşünür.)

Tuhaf, çok tuhaf! Kötü bir yanım olsa bari.

(Kendi kendine bir göz atar.)

Hiçbir kusurum yok; her şeyim yerli yerinde. Anlaşılır şey değil. Eve gidip, sandığımı şöyle bir karıştırsam mı acaba? İçinde öyle şiirler vardı ki, hiçbir kadın onlara dayanamaz... Tanrım, hiç aklım almıyor! Başlangıçta her şey ne güzeldi... Sıvışmanın zamanı geldi galiba. Yazık, çok yazık.

(Çıkar.)

12. Sahne

(Padkolyosin ve Koçkarev arkalarına bakarak girerler.)

KOÇKAREV

Bizi fark etmedi! Suratı asıktı, gördün mü?

PADKOLYOSİN

Diğerleri gibi o da mı reddedildi acaba?

KOÇKAREV

Kesinlikle.

PADKOLYOSİN

(Kendinden hoşnut bir gülümsemeyle.)

Reddedilmek çok kötü bir duygu olmalı.

KOÇKAREV

Tabii canım!

PADKOLYOSİN

Aralarından beni seçtiğine hâlâ inanamıyorum.

KOÇKAREV

Yalnızca seçmek olur mu? Aklını seninle bozmuş. Sana âşık, hatta sana isimler bile takıyor. Seni öyle tutkuyla seviyor ki... Yanıyor kızcağız!

PADKOLYOSİN

(Keyifle gülümser.)

Gerçekten de kadınlar istedikleri zaman ne sözler buluyorlar. Yüz yıl düşünsen aklına gelmez: Mantarım, hamamböceğim, çörekotum...

KOÇKAREV

Daha neler neler söylerler! Evlendiğinde ilk bir iki ay sana ne adlar takacak göreceksin. İnsan duyunca eriyor kardeş!

PADKOLYOSİN

(Gülümseyerek.)

Sahi mi?

KOÇKAREV

Şerefim üstüne yemin ederim! Bana bak, hemen işe koyulalım artık. Hemen gidip kıza kalbini aç ve evlenmek istediğini söyle.

PADKOLYOSİN

Ama şimdi mi? Yapma yahu!

KOÇKAREV

Tabii ki şimdi... Hah, geldi işte.

13. Sahne

(Aynı kişiler ve Agafya Tihonovna.)

KOÇKAREV

Size şu gördüğünüz ölümlüyü getirdim küçükhanım. Böyle bir aşk görülmemiştir... Tanrı böyle bir aşkı düşmanıma bile vermesin...

PADKOLYOSİN

(Koçkarev’in elini dürterek, alçak sesle.)

Ne yapıyorsun kardeş; çok abartma.

KOÇKAREV

(Padkolyosin’e.)

Yok yahu, korkma.

(Genç kıza.)

Biraz cesur olun, çok utangaçtır; cüretkâr davranmanız gerek. Kaşınızı oynatın, göz süzün, ya da ne bileyim şöyle çapkınca omzunuzu falan gösterin ki etkilensin aptal! Kısa kollu bir elbise giyseniz daha iyiydi ama neyse, bu da güzelmiş.

(Yüksek sesle.)

Haydi sizi biraz yalnız bırakayım! Gidip yemek odasına, mutfağa falan bir göz atayım; birazdan akşam yemeğini ısmarladığımız yerin garsonu gelecek, belki şarapları da getirmişlerdir... Hoşça kalın!

(Padkolyosin’e.)

Cesaret, cesaret!

(Çıkar.)

14. Sahne

(Padkolyosin ve Agafya Tihonovna.)

AGAFYA TİHONOVNA

Buyurun oturun lütfen.

(İkisi de oturur, bir sessizlik olur.)

PADKOLYOSİN

Gezmeyi sever misiniz küçükhanım?

AGAFYA TİHONOVNA

Nasıl gezmek efendim?

PADKOLYOSİN

Örneğin yazlıkta sandalla gezmek ne kadar hoştur.

AGAFYA TİHONOVNA

Evet, ara sıra tanıdıklarla gezmeye çıkarız.

PADKOLYOSİN

Kim bilir bu yaz nasıl olacak?

AGAFYA TİHONOVNA

Umarım güzel olur.
(Susarlar.)
PADKOLYOSİN
En çok hangi çiçeği seversiniz küçükhanım?
AGAFYA TİHONOVNA
En keskin kokulu olanı efendim: Karanfili.
PADKOLYOSİN
Çiçeklerle ilgilenmek kadınlara çok yakışır.
AGAFYA TİHONOVNA
Evet, keyifli bir uğraşıdır.
(Kısa bir sessizlik olur.)
Geçen pazar hangi kilisedeydiniz?
PADKOLYOSİN
Voznesenskiy’de, ondan önceki hafta da Kazan Katedrali’ndeydim. Dua etmek istiyorsanız hangi kilise olursa olsun fark etmez. Ama ikincisinin süslemeleri daha güzel.
(Susup parmaklarıyla masada trampet çalmaya
başlar.)
Yakında 1 Mayıs Şenliği var.
AGAFYA TİHONOVNA
Bir ay kadar sonra sanırım.
PADKOLYOSİN
Bir ay bile kalmadı.
AGAFYA TİHONOVNA
Herhalde güzel bir şenlik olacak.
PADKOLYOSİN
Bugün ayın sekizi.
(Parmaklarıyla sayar.)
Dokuz, on, on bir... Yirmi iki gün sonra.
AGAFYA TİHONOVNA
Ne kadar az kalmış!
PADKOLYOSİN

Üstelik bugünü saymadım.

(Kısa bir sessizlik olur.)

Rus halkı ne kadar cesur!

AGAFYA TİHONOVNA

Nasıl?

PADKOLYOSİN

İşçiler yani. Binaların ta tepelerine çıkıyorlar... Bir evin önünden geçerken gördüm; sıvacının biri hiç korkmadan binanın ta tepesine çıkmıştı.

AGAFYA TİHONOVNA

Anlıyorum efendim. Nerede bu ev?

PADKOLYOSİN

Her gün daireye giderken geçtiğim yolun üzerinde. Her sabah daireye gidiyorum da...

(Sessizlik olur; Padkolyosin yine parmaklarıyla
masaya vurmaya başlar, nihayet şapkasını alır ve selam verir.)

AGAFYA TİHONOVNA

Hemen gidiyor musunuz?

PADKOLYOSİN

Evet hanımefendi. Sizi sıktığım için bağışlayın.

AGAFYA TİHONOVNA

Ne demek efendim? Aksine bana hoşça vakit geçirttiğiniz için teşekkür etmeliyim.

PADKOLYOSİN

(Gülümseyerek.)

Bense canınızı sıktığımı sanmıştım.

AGAFYA TİHONOVNA

Ah, hiç de değil.

PADKOLYOSİN

Madem öyle, izin verin de başka bir akşam ziyaretinize...

AGAFYA TİHONOVNA

Çok sevinirim efendim.

(Vedalaşırlar, Padkolyosin çıkar.)

15. Sahne

AGAFYA TİHONOVNA

(Yalnızdır.)

Ne saygılı bir adam! Onu şimdi daha iyi anlıyorum; böyle alçakgönüllü, sağduyulu bir adamı sevmemek mümkün değil. Arkadaşının az önce söyledikleri doğruymuş; erken gitmesi ne yazık, onunla biraz daha konuşabilmeyi çok isterdim. Onunla sohbet etmek ne güzeldi! En önemlisi de hiç boş konuşmaması. Ben de ona bir iki cümle söylemek isterdim ama ürktüm, kalbim de küt küt atmaya başladı... Ne mükemmel biri! Hemen gidip halama anlatmalıyım.

(Çıkar.)

16. Sahne

(Padkolyosin ve Koçkarev girerler.)

KOÇKAREV

Evde ne yapacaksın? Ne saçmalık ama! Neden eve gidiyorsun?

PADKOLYOSİN

Neden burada kalayım? Gereken her şeyi söyledim işte.

KOÇKAREV

Yani kalbini açtın mı ona?

PADKOLYOSİN

Ondan başka her şeyi söyledim.

KOÇKAREV

İşe bak! Neden açmadın peki?

PADKOLYOSİN

Ne yani durup dururken önünde diz çöküp, “Hanımefendi evlenin benimle!” dememi mi bekliyordun?

KOÇKAREV

Peki yarım saat boyunca neler saçmaladınız?

PADKOLYOSİN

Her şeyden konuştuk; itiraf edeyim ki onunla zaman geçirmekten büyük keyif aldım.

KOÇKAREV

Bana bak, her şeyi nasıl zamanında yetiştireceğiz peki? Neredeyse bir saat sonra kiliseye gidip, rahibin karşısına geçmeniz gerek.

PADKOLYOSİN

Ne, aklını mı kaçırdın? Bugün mü evleneceğim?

KOÇKAREV

İyi de diğer adaylar kovulduktan sonra hemen evlenmeye hazır olduğuna dair söz verdin ya.

PADKOLYOSİN

Tamam, sözümden döndüğüm falan yok. Ama hemen olmaz; en az bir ay falan beklemek gerek.

KOÇKAREV

Bir ay mı?

PADKOLYOSİN

Evet, elbette.

KOÇKAREV

Sen aklını mı kaçırdın?

PADKOLYOSİN

Hayır efendim bir aydan önce olmaz.

KOÇKAREV

Ben yemek için garson bile tuttum odun kafalı! Haydi İvan Kuzmiç, gel inat etme de evlen azizim.

PADKOLYOSİN

İnsaf et kardeş, neler diyorsun? Hemen şimdi olacak iş mi bu?

KOÇKAREV

Rica ederim İvan Kuzmiç. Kendin için değilse bile, gel benim hatırım için yap şu işi.

PADKOLYOSİN

Olmaz, mümkün değil.

KOÇKAREV

Olur azizim olur. Haydi ama kapris yapma lütfen!

PADKOLYOSİN

Yok, mümkün değil. Yakışık almaz, hem de hiç yakışık almaz.

KOÇKAREV

Neden yakışık almasın? Kim demiş? Bir düşün, akıllı bir adamsın. Bunu kendimi sevdirmeye çalıştığım için ya da yedinci dereceden memur olduğundan falan değil, sana olan sevgimden söylüyorum... Haydi azizim, basiretli bir insan gibi şöyle bir düşün ve kararını ver.

PADKOLYOSİN

Elimden gelse yapardım...

KOÇKAREV

İvan Kuzmiç! Sevgili dostum! Ne istiyorsun, dizlerine mi kapanayım?

PADKOLYOSİN

Ne gereği var canım?

KOÇKAREV

(Önünde diz çöker.)

Al işte dizlerine kapanıyorum! Bak yalvarıyorum sana! Ömrümce bu iyiliğini unutmam, haydi inat etme artık azizim!

PADKOLYOSİN

Olmaz kardeş, yemin ederim yapamam.

KOÇKAREV

(Öfkeyle ayağa kalkar.)

Domuz!

PADKOLYOSİN

İstediğin kadar söv.

KOÇKAREV

Aptal herif! Senin gibisini hiç görmedim.

PADKOLYOSİN

Söv, söv.

KOÇKAREV

Kimin için çabalıyorum, kimin için bunca mücadele ediyorum? Hepsi senin çıkarın için salak. Bana ne? İstesem şimdi bırakır giderim seni, bana

ne senden?
PADKOLYOSİN
Benim için uğraşmanı kim istedi ki? İstersen bırak.
KOÇKAREV
Bırakıp gidersem görürsün gününü, bensiz hiçbir halt edemezsin. Seni evlendirmezsem, ömrün boyunca bir aptal olarak yaşarsın.
PADKOLYOSİN
Sana ne bundan?
KOÇKAREV
Senin için çabalıyorum odun kafalı!
PADKOLYOSİN
Benim için çabalamanı istemiyorum.
KOÇKAREV
Öyleyse cehennemin dibine git!
PADKOLYOSİN
Peki giderim.
KOÇKAREV
Oraya gideceksin zaten!
PADKOLYOSİN
İyi, gidiyorum işte.
KOÇKAREV
Defol, defol... Dilerim hemen düşüp bacağını kırarsın! Tanrı'dan tek dileğim var: Sarhoş arabacılar gırtlağının üzerinden geçsin! Sen memur falan değil, muhallebi çocuğunun tekisin! Yemin ediyorum seninle işim bitti artık, bir daha da gözüme görünme sakın!
PADKOLYOSİN
Görünmem.
(Çıkar.)
KOÇKAREV
Şeytanın kucağına git, tek dostun o zaten!
(Kapıyı açarak arkasından bağırır.)
Aptal!

17. Sahne

(Koçkarev sert hareketlerle, odada bir aşağı bir yukarı dolaşır.)

KOÇKAREV

Dünyada bunun gibi adam var mıdır? Ne aptal ama! Doğrusunu söylemek gerekirse ben de ondan üstün sayılmam hani. Hepinize soruyorum, söyler misiniz lütfen: Budalanın, sersemin biri değilim de neyim? Kimin için böyle uğraşıp, bağırıp çağırıyor, kimin için gırtlağımı paralıyorum? O benim neyim oluyor, söylesenize? Akrabam mı? Ben onun dadısı, teyzesi, sütannesi ya da vaftiz anası falan mıyım? Hangi şeytana uyup da onun için bu kadar koşuşturuyor, ne diye bütün huzurumu kaçırıyorum? Nedenini şeytan bilir! Ama kime sorsanız, başkası için böyle işlere neden giriştiğini bilmez! Ne alçak herifmiş! Ne iğrenç, ne aşağılık bir suratı var! O aptal hayvanı bir elime geçirirsem, burnunu, kulaklarını, ağzını patlatıp dişlerini sökeceğim!

(Öfkeyle havaya birkaç yumruk savurur.)

En çok sinirimi bozan da adamın gamsızın teki olması; herif her şeyi budala kazlar gibi karşılıyor, işte buna dayanamıyorum! Bildiği tek şey evde oturup çubuğunu tüttürmek. İğrenç yaratık! İğrenç suratlı bir sürü insan vardır ama bunun gibisi yoktur; kimse böyle iğrenç bir suratı tarif edemez, yemin ederim edemez! Yoo, bu iş burada bitmez; hemen gidip geri getireceğim serseriyi! Öyle kaçmak ne demekmiş göstereceğim sana alçak!

(Çıkar.)

18. Sahne

(Agafya Tihonovna girer.)

AGAFYA TİHONOVNA

Yüreğim öyle hızlı atıyor ki anlatamam. Nereye baksam, nereye gitsem İvan Kuzmiç’i görüyorum. Dedikleri gibi, gerçekten de yazgıdan kaçılmıyor. Deminden beri başka şeyler düşünmeye çalışıyorum; iplik

sarayım, kese dikeyim dedim ama İvan Kuzmiç'in elinin sıcaklığı aklımdan çıkmıyor.

(Bir an susar.)

Artık yaşamım tamamen değişecek! Beni alıp kiliseye götürecekler... Adamın yanında bırakacaklar... Off! Her yanım titriyor. Elveda genç kızlığım!

(Ağlamaya başlar.)

Bunca yıldır ne kadar da rahattım. Sakin sakin yaşarken... Artık evleniyorum! Kim bilir ne dertler bekliyor beni: Afacan, hırçın oğullarım olacak; kız olursa büyütmesi ayrı, evlendirmesi ayrı dert... İyi birine varırsa ne âlâ, ama ya sarhoşun tekine veya bütün parasını kumara yatırmaya hazır birine düşerse halimiz ne olur?

(Giderek hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlar.)

Genç kızlığımın sefasını süremedim, yirmi yedi yılım göz açıp kapayıncaya dek geçti gitti...

(Aniden ses tonu değişir.)

İyi de bu İvan Kuzmiç nerede kaldı?

19. Sahne

(Agafya Tihonovna ve Padkolyosin.)

(Padkolyosin sahneye Koçkarev'i iter.)

PADKOLYOSİN

(Tereddütle.)

Size küçük bir işi açmak için geldim küçükhanım... Yalnız tuhafınıza gider mi gitmez mi, öğrenmem gerek.

AGAFYA TİHONOVNA

(Gözlerini kaçırır, bakışlarını önüne diker.)

Ne işiydi?

PADKOLYOSİN

Hayır hanımefendi, önce yanıt verin: Tuhafınıza gider mi gitmez mi?

AGAFYA TİHONOVNA

(Bakışlarını yerden ayırmadan.)

Ne olduğunu bilemiyorum ki.

PADKOLYOSİN

İtiraf edin: Söyleyeceklerimi tuhaf bulacaksınız değil mi?

AGAFYA TİHONOVNA

Neden tuhaf bulayım canım, sizin... Sizin söyleyeceğiniz her şey hoşuma gider.

PADKOLYOSİN

Ama bunu daha önce duymadınız.

(Agafya Tihonovna bakışlarını iyice önüne

indirir; bu arada sessizce içeri giren Koçkarev, Padkolyosin'in arkasında durur.)

Size söylemek istediğim... Ama sonra söylesem daha iyi olur sanırım.

AGAFYA TİHONOVNA

Ne söyleyecektiniz?

PADKOLYOSİN

Ben... Ben, bu konuyu daha önce açacaktım ama hâlâ kuşkuluyum.

KOÇKAREV

(Ellerini beline koyarak, kendi kendine.)

Tanrım, ne biçim bir herif bu? Çarıklı bir kocakarıdan farkı yok; erkek falan değil, erkekliğin yüz karası, erkekliğe yapılmış kötü bir şaka!

AGAFYA TİHONOVNA

Kuşkulandığınız nedir?

PADKOLYOSİN

Öylesine bir kuşku işte.

KOÇKAREV

(Yüksek sesle.)

Ne aptallık, ne aptallık! Hanımefendi, sizinle evlenmek istediğini, sizsiz yaşamayacağını söylemeye çalışıyor anlayacağınız. Sizin ona bu mutluluğu bahşedip etmeyeceğinizi sormaya çalışıyor.

PADKOLYOSİN

(Korkuya kapılarak onu dürter ve alçak sesle.)

Ne yapıyorsun sen?

KOÇKAREV

Söyleyin hanımefendi! Bu ölümlüyü mutlu etmek istiyor musunuz?

AGAFYA TİHONOVNA

Herhangi birini mutlu edebileceğimi düşünmeye bile cesaret edemem... Ama kabul ediyorum...

KOÇKAREV

Tabii kabul edeceksiniz; aslında bu iş çoktan hallolmalıydı. Verin bakalım ellerinizi!

PADKOLYOSİN

Hemen!

(Koçkarev'in kulağına bir şeyler söylemek ister. Ama Koçkarev kaşlarını çatıp yumruğunu gösterince elini uzatır.)

KOÇKAREV

(İkisinin ellerini birleştirerek.)

Eh, Tanrı sizi korusun! Birleşmenizi kabul ediyor ve onaylıyorum. Evlenme... Ciddi bir iştir... Öyle arabacıya emir vermeye benzemez; bu sorumluluk bambaşka bir sorumluluktur... Şimdi bu sorumluluğu açıklayacak zamanım yok, sonra anlatırım size. Eh İvan Kuzmiç, öp bakalım nişanlını. Artık bunu yapabilirsin. Hatta öpmen zorunlu.

(Agafya Tihonovna başını önüne eğer.)

Utanmayın hanımefendi, utanmayın; bu da işin bir parçası, bırakın öpsün.

PADKOLYOSİN

Lütfen izin verin hanımefendi.

(Genç kızı öper ve elini tutar.)

Elleriniz ne kadar güzel! Elleriniz neden bu kadar güzel hanımefendi? İzin verirseniz sizinle hemen şimdi, şu dakikada evlenmek istiyorum.

AGAFYA TİHONOVNA

Şimdi mi? Ama çok acele olmaz mı?

PADKOLYOSİN

İtiraz kabul etmiyorum! Hemen şimdi, şu dakikada evlenelim istiyorum.

KOÇKAREV

Bravo! Çok güzel! İşte soylu adam böyle olur! Zaten senden umudumu hiç kesmemiştim! Gerçekten hanımefendi, çabucak giyinin haydi; ben bir kupa arabası kiralayıp, konukları bile davet ettim. Şimdiye kadar kiliseye varmışlardır bile. Gelinliğiniz hazırdır herhalde.

AGAFYA TİHONOVNA

Tabii, çoktan hazır. Bir dakikada giyerim.

(Çıkar.)

20. Sahne

(Koçkarev ve Padkolyosin.)

PADKOLYOSİN

Çok sağ ol kardeş! Benim için harcadığın emekleri şimdi anlıyorum. Babam bile benim için yaptıklarını yapmazdı. Bunları dostum olduğun için yaptığını da anlıyorum. Sağ olasın kardeş, bu iyiliklerini ömrümce unutmayacağım.

(Dokunaklı bir tavır takınır.)

Gelecek baharda mutlaka babanın mezarını ziyaret edeceğim.

KOÇKAREV

Bunların önemi yok kardeş, ben de çok mutlu oldum. Gel seni bir öpeyim.

(Yanaklarını öper.)

Tanrı sana mutlu, huzurlu ve sağlıklı bir ömür versin; bir sürü çocuğun olsun...

(Bir daha öper.)

PADKOLYOSİN

Sağ ol kardeşim. Yaşamın ne olduğunu şimdi anlıyorum. Artık karşımda bambaşka bir dünya var, her şeyin yaşadığını, soluk aldığını, hareket ettiğini şimdi fark ediyorum; ne yapacağımı bilemediğim hallerin hepsi buharlaşıp, kayboluyor sanki. Oysa önceden hiçbir şeyi görmez, hiçbir şeyi anlamazdım; yani bu bilgilerden yoksun, hiçbir şeyin nedenini sorgulamayan sıradan bir insandım.

KOÇKAREV

Çok iyi, çok iyi! Ben gidip sofrayı nasıl hazırlamışlar bir bakayım, hemen dönerim.

(Kendi kendine.)

Her olasılığa karşı şunun şapkasını saklayayım iyisi mi.

(Şapkayı da alarak çıkar.)

21. Sahne

(Yalnız Padkolyosin.)

PADKOLYOSİN

Gerçekten de şimdiye kadar aklım neredeydi benim? Yaşamın anlamını biliyor muydum? Hayır, hiçbir şeyden haberim yoktu. Nasıl geçti bekârlık yıllarım? Neler düşündüm, neler yaptım? Yedim, içtim, uyudum, her gün daireye gittim, böyle yaşadım... Yani dünyanın en boş, en sıradan adamıydım. Evlenmeyenlerin ne kadar budala olduğunu şimdi anlıyorum; şöyle bir çevremize baksak... Böyle bir sürü kör olduğunu görürüz. Bir yerin kralı falan olsam herkesin evlenmesini buyururdum; kesinlikle herkesin evlenmesini, krallığımda bir tane bile bekâr kalmamasını isterdim! Birkaç dakika sonra gerçekten evleneceğim. Birdenbire ancak masallarda rastlanan, sözcüklerle anlatılmayacak bir mutluluğa kavuşacağım.

(Kısa bir süre susar.)

Aslında etraflıca düşününce epey ürkütücü geliyor. Bütün yaşamını, bütün geleceğini bir insana bağlıyorsun; üstelik pişmanlık falan da fayda etmez artık, bahane bulamazsın, hiçbir şey yapamazsın... Her şey bitti, sözler verildi. Bu işin geri dönüşü yok: Birkaç dakika sonra rahibin karşısında olacağım; kaçamam artık... Bütün hazırlıklar yapıldı, araba dışarıda bekliyor. Gerçekten çekip gidemez miyim acaba? Tabii gidemem; bütün kapıların arkasında insanlar var, nereye gittiğimi sorarlar. Olmaz. Ama şu pencere açık, pencereden kaçamaz mıyım? Yok, mümkün değil; hem yakışık almaz, hem de çok yüksek.

(Pencereye yaklaşır.)

Çok da yüksek değilmiş; yalnızca bir kat var. Ama olmaz ki, şapkam da yanımda değil. Şapkasız olur mu? Uygunsuz olur. Şapkasız niye olmasın canım? Bir denesem ne olur ki? Denesem mi?

(Pencereye çıkar ve “Tanrım sen beni koru!” diyerek aşağı atlar. Sahne arkasından ahlamalar, inlemeler duyulur.)

Ah! Yüksekmiş yahu! Hey arabacı!

ARABACININ SESİ

Buyurun efendim.

PADKOLYOSİN’İN SESİ

Semyonovski Köprüsü’nün ayağına, Kanavka’ya çek!

ARABACININ SESİ

On kapikten aşağı olmaz ama.

PADKOLYOSİN’İN SESİ

Tamam! Sür haydi!

(Hareket eden arabanın sesi duyulur.)

22. Sahne

(Gelinliğini giymiş Agafya Tihonovna, başı önünde utangaç bir tavırla girer.)

AGAFYA TİHONOVNA

Bana neler oluyor, bilmiyorum! Yine utanmaya başladım, her yanım titriyor. Ah! Umarım odada değildir, keşke bir dakikalığına falan çıkmış olsa!

(Utangaç bir tavırla odaya göz gezdirir.)

Ama nereye gitti? Kimsecikler yok. Nereye kayboldu acaba?

(Antre kapısını açıp seslenir.)

Fekla, İvan Kuzmiç nereye gitti?

FEKLA’NIN SESİ

Oradaydı ya.

AGAFYA TİHONOVNA

Hani nerede?

FEKLA

(Girer.)

Demin burada oturuyordu.

AGAFYA TİHONOVNA

Ama gördüğün gibi ortada yok işte.

FEKLA

Ama odadan çıkmış olamaz, ben antrede oturuyordum.

AGAFYA TİHONOVNA

Peki nerede?

FEKLA

Ne bileyim nerede; öbür merdivenlerden de gitmiş olamaz, Arina Panteleymonovna'nın odasında olmasın sakın?

AGAFYA TİHONOVNA

Hala! Halacığım!

23. Sahne

(Aynı kişiler ve Arina Panteleymonovna.)

ARİNA PANTELEYMONOVNA

(Giyinip süslenmiştir.)

Ne oluyor?

AGAFYA TİHONOVNA

İvan Kuzmiç sizin odanızda mı?

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Hayır, burada olması gerek; benim odama hiç gelmedi.

FEKLA

Antreden de geçmedi, ben oradaydım.

AGAFYA TİHONOVNA

Ama burada da yok işte.

24. Sahne

(Aynı kişiler ve Koçkarev.)

KOÇKAREV

Neler oluyor?

AGAFYA TİHONOVNA

İvan Kuzmiç ortada yok.

KOÇKAREV

Nasıl yok? Gitti mi?

AGAFYA TİHONOVNA

Yok gitmemiştir.

KOÇKAREV

Nasıl yani: Hem gitmedi, hem de ortada yok öyle mi?

FEKLA

Nereye kaybolmuş olabilir, aklımı kaçıracağım. Ben hep antredeydim, hiç yerimden kıpırdamadım.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Öbür merdivenden de gitmiş olamaz.

KOÇKAREV

Lanet olsun, nasıl olur? Odadan çıkmamış ama ortalıkta yok. Saklandı mı yoksa? İvan Kuzmiç! Neredesin? Kes şu sersemliği, yeter, ortaya çık! Böyle şaka mı olur? Kiliseye de geç kaldık!

(Dolabı açıp bakar, sandalyelerin altına bile göz atar.)

Olur şey değil! Ama yok, görünmeden gitmesi olanaksız. Buradadır; şapkası içerideki odada, bilerek saklamıştım.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Bir de hizmetçi kıza mı sorsak? Hep dışarıdaydı, belki bir şeyler görmüştür... Dunyaşka! Dunyaşka!

25. Sahne

(Aynı kişiler ve Dunyaşka.)

ARİNA PANTELEYMONOVNA

İvan Kuzmiç nerede biliyor musun?

DUNYAŞKA

Pencereden atlayıp gitti efendim.

(Arina Panteleymonovna ellerini çırparak bir çığlık atar.)

ÜÇÜ BİRDEN

Pencereden mi?

DUNYAŞKA

Evet efendim, sonra da bir arabaya binip gitti.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

Doğru söylüyorsun değil mi?

KOÇKAREV

Olamaz, yalan atıyorsun!

DUNYAŞKA

Yemin ederim atladı! Yan dükkândaki adam da gördü. Arabacıyla on kapiğe anlaşıp bindi gitti.

ARİNA PANTELEYMONOVNA

(Koçkarev'e yaklaşarak.)

Bizimle alay mı ediyorsunuz azizim? Bizimle eğlenmek mi istediniz? Bizi rezil etmeye mi çalışıyorsunuz? Altmış yaşıma girdim böyle bir utanç yaşamadım. Onurlu bir insan olsaydınız yüzünüze tükürürdüm bayım. Ama bu yaptığınız alçaklıktan sonra onurlu biri olmanız olanaksız. Genç bir kızı herkesin önünde küçük düşürdünüz! Bu yaptığınızı bir mujik bile yapmaz! Ama bir soylu yapıyor! Onca övdüğünüz soyluluk ancak dolandırıcılığa, ahlaksızlığa yarıyor anlaşılan!

(Gelini de yanına alarak öfkeyle çıkar. Koçkarev şaşkınlıktan donakalmıştır.)

FEKLA

Ne oldu? Becerebildin mi? Çöpçatansız düğün olur muymuş? Bir sürü damat adayı gördüm; aralarında her türden dolandırıcı da vardı, ama pencereden atlayıp kaçanını hiç görmemiştim doğrusu.

KOÇKAREV

Böyle saçma şey olmaz canım; şimdi koşar geri getiririm onu!

FEKLA

Tabii, tabii, koş getir! Bu evlenme işinden hiç anlamıyorsun değil mi? Kapıdan kaçsaydı neyse, ama damat pencereden atladı mı ondan kimseye fayda gelmez artık!

KUMARBAZLAR

–Fi tarihinde yaşanmış bir olay–

Kişiler

İHAREV
PYOTR PETROVİÇ ŞVAHNEV
ALBAY KRUGEL
STEPAN İVANOVİÇ UTEŞİTELNİ
ALEKSEY Uşak
GAVRUŞKA Uşak
ZAMUHRİŞKİN
MİHAİL ALEKSANDROVİÇ GLOV
ALEKSANDR MİHALİÇ GLOV Glov’un oğlu

1. Sahne

(Şehrin hanında bir oda.)

(İharev, yanında hanın uşağı Aleksey ve kendi özel uşağı Gavruşka ile girer.)

ALEKSEY

Buyurun efendim, buyurun! İşte en rahat odamız efendim! Burada hiç gürültü olmaz.

İHAREV

Gürültü yok, ama atlılar cirit oynuyor galiba.

ALEKSEY

Pire mi demek istiyorsunuz? İçiniz rahat olsun. Bir tek pire ya da tahtakurusu tarafından ısırılırsanız sorumluluk bize aittir. Paranızı iade ederiz.

İHAREV

(Gavruşka'ya.)

Git, kaleskadan eşyaları getir.

(Gavruşka çıkar.)

(Aleksey'e.)

Adın ne senin?

ALEKSEY

Aleksey efendim.

İHAREV

İyi.

(Anlamlı anlamlı.)

Söyle bakalım, kimler kalıyor burada?

ALEKSEY

Şu aralar pek çok kişi var. Bütün odalar dolu.

İHAREV

Kimler var?

ALEKSEY

Pyotr Petroviç Şvahnev, Albay Krugel, Stepan İvanoviç Uteşitelni.

İHAREV

Kâğıt oynuyorlar mı hiç?

ALEKSEY

Evet, hem de altı gecedir aralıksız oynuyorlar.

İHAREV

Al şu iki rubleyi!

(Eline paraları sıkıştırır.)

ALEKSEY

(Eğilerek selam verir.)

Çok teşekkür ederim efendim.

İHAREV

Devamı da gelebilir sonra.

ALEKSEY

Teşekkürler efendim.

İHAREV

Kendi aralarında mı oynuyorlar?

ALEKSEY

Hayır, daha geçenlerde Teğmen Artunovski'yi yendiler; Prens Şenkin'den de otuz altı bin ruble kazandılar.

İHAREV

Bak işte, bir kızıl onluk daha kazandın! Dürüstçe hizmet edersen arkası da gelir. Doğru söyle iskambil destesini sen mi satın aldın?

ALEKSEY

Hayır, yanlarında getirdiler.

İHAREV

Peki kimden almışlar?

ALEKSEY

Yerli bir tüccardan; Vahrameykin'den.

İHAREV

Yalan atıyorsun, seni üçkâğıtçı!

ALEKSEY

Yemin ederim!

İHAREV

Peki. Seninle sonra yine konuşacağız.

(Gavruşka küçük bir kutuyla girer.)

Şuraya bırak! Haydi sıcak su getirin de elimi yüzümü yıkayıp tıraş olayım.

(Uşaklar çıkarlar.)

2. Sahne

İHAREV

(Yalnızdır. Oyun kâğıdı dolu kutuyu açar.)

Şunların güzelliğine bak! Her biriniz bir avuç altın değerindesiniz. Nelere mal oldunuz bana! Lanetli işaretleriniz gözlerimi kamaştırıyor. Parayla eşdeğersiniz gözümde. Çocuklarıma miras bırakmalıyım sizi! Aziz dostum benim, gizli incim! Bu yüzden insan ismi verdim sana: Adelaida İvanovna! Ne olur yardım et bana; kız kardeşim gibi içtenlikle yardım et de kazanayım şu seksen bini. Kazanırsam köye döndüğümüzde mermerden anıtını diktireceğim senin; hem de Moskova'ya ısmarlayacağım.

(Dışarıdan bir gürültü duyulur. İharev çabucak kutunun kapağını kapatır.)

3. Sahne

(Aleksey ile Gavruşka girerler. Ellerinde bir tas su
ve havlu vardır.)

İHAREV

Ee, nerede şu baylar? Buradalar mı şimdi?

ALEKSEY

Evet efendim, salondalar.

İHAREV

Gidip ne biçim adamlarmış bir bakayım.

(Çıkar.)

4. Sahne

(Aleksey ile Gavruşka.)

ALEKSEY

Ee, uzaktan mı geliyorsunuz?

GAVRUŞKA

Ryazan'dan.

ALEKSEY

Oralı mısınız peki?

GAVRUŞKA

Yok, aslen Smolensk'teniz.

ALEKSEY

Demek öyle. Yani malınız mülkünüz Smolensk'te.

GAVRUŞKA

Hayır, Smolensk'te değil. Smolensk'te yüz, Ryazan'da seksen canlık birer çiftliğimiz var.

ALEKSEY

Anlıyorum, iki ilde de yani.

GAVRUŞKA

Evet iki ilde de. Konaklarımızdan yalnız birinde aşçı İgnati, efendimin benden önceki uşağı Pavluşka, uşaklar Gerasim'le İvan, müzisyen olan öbür İvan, sonra aşçılar Grigori, Semyon, bahçıvan Varuh, arabacı Dementi var, yaa!

5. Sahne

(Krugel ile Şvahnev ihtiyatla girerler.)
KRUGEL
Burada yakalanırsak diye korkuyorum açıkçası.
ŞVAHNEV
Boş ver, Stepan İvanoviç onu oyalar.
(Aleksey'e.)
Haydi yürü kardeş, seni çağırıyorlar.
(Aleksey çıkar. Şvahnev, Gavruşka'ya yaklaşır.)
Efendin nereli?
GAVRUŞKA
Ryazanlı
ŞVAHNEV
Pomeşçik mi?
GAVRUŞKA
Pomeşçik.
ŞVAHNEV
Kâğıt oynar mı?
GAVRUŞKA
Oynar.
ŞVAHNEV
İyi, al bakalım şunları.
(Gavruşka'ya on ruble verir.)
Anlat bakalım her şeyi!
GAVRUŞKA
Efendime söylemezsiniz değil mi?
İKİSİ BİRDEN
Yok, yok korkma!
ŞVAHNEV
Nasıl, iyi bir oyuncu mu?
GAVRUŞKA
Albay Çebotaryev'i tanır mısınız?
ŞVAHNEV

Hayır, neden?

GAVRUŞKA

Üç hafta kadar önce onun seksen bin rublesini, Varşova yapımı kaleskasını, mücevher kutusunu, halısını ve tanesi altı yüz ruble değerinde altın sırmalı apoletlerini aldık.

ŞVAHNEV

(Şüpheyle Krugel'e bakar.)

Ne? Seksen bin ha!

(Krugel başını sallar.)

Ne dersin, bu işte bir bit yeniği olmasın? Dur bakalım, şimdi anlarız.

(Gavruşka'ya.)

Bana bak, efendin yalnız kaldığında neler yapar?

GAVRUŞKA

Ne yapacak? Bir efendi ne yaparsa o da onu yapar, yani hiçbir şey!

ŞVAHNEV

Tamam da belki de elinden oyun kâğıtlarını düşürmüyordur?

GAVRUŞKA

Bunu bilemem. Ben efendimle hepsi hepsi iki haftadır birlikteyim. Benden önce yanında hep Pavluşka'yı götürüyordu. Ha, bazen yanına uşaklar Gerasim ile İvan'ı, seyis İvan'ı, müzisyen İvan'ı, arabacı Dementi'yi, bir de çevre köylerden birini aldığı da olurdu.

ŞVAHNEV

(Krugel'e.)

Üçkâğıtçı mı ne dersin?

KRUGEL

Çok mümkün.

ŞVAHNEV

Yine de bir yoklayalım bakalım.

(Çıkarlar.)

6. Sahne

GAVRUŞKA

(Yalnızdır.)

Uyanık adamlar doğrusu! Şu onluğa şükretmeli. Bununla, Matryona'ya başörtü, bizim yaramazlara da bisküvi alabilirim. Ah, yolculuğu çok seviyorum! Her an bir şeyler kazanabilirsin: Efendin bir şeyler almaya gönderdiğinde bile cebine beş on kapik kalır. Bu efendilerin yaşamı gibisi de yok dünyada! İstediğini yapıyorsun! Smolensk'te sıkılınca Ryazan'a gidersin, Ryazan'ı istemezsen Kazan'a, Kazan'ı da beğenmezsen ver elini Yaroslav. Ama bu zamana dek hangi kentin daha iyi olduğunu anlayamadım: Ryazan mı Kazan mı? Herhalde Kazan daha iyi çünkü...

7. Sahne

(İharev, Gavruşka, sonra da Aleksey girer.)

İHAREV

Bana kalırsa hiçbir özellikleri yok. Yine de... onları soyup soğana çevireceğim! Tanrım bunu öyle çok istiyorum ki! Heyecandan kalbim duracak gibi.

(Tıraş fırçasını alıp ıslatır ve aynanın karşısına
oturup tıraş olmaya başlar.)

Ellerim titriyor, tıraş bile olamıyorum.

(Aleksey girer.)

ALEKSEY

Yiyecek bir şey ister misiniz?

İHAREV

Evet, elbette! Dört kişilik meze getir; havyar, som balığı, dört şişe de şarap.

(Gavruşka'yı göstererek.)

Bunun da karnını doyur.

ALEKSEY

(Gavruşka'ya.)

Mutfağa buyurun, size de bir şeyler hazırlayayım.

(Gavruşka çıkar.)
İHAREV
(Tıraş olmaya devam eder.)
Buraya bak! Sana çok para verdiler mi?
ALEKSEY
Kim efendim?
İHAREV
Haydi, haydi kıvırma da söyle!
ALEKSEY
Evet, hizmetlerim için biraz vermişlerdi.
İHAREV
Ne kadar? Elli ruble mi?
ALEKSEY
Evet efendim, elli ruble.
İHAREV
Ben sana elli değil, yüz ruble vereceğim; bak masada yüz ruble var, al onu. Neden çekiniyorsun, korkma ısırmaz. Senden çok fazla bir isteğim de yok. Bana karşı dürüst ol yeter, anlıyor musun? Kâğıtları Vahrameykin'den ya da başkasından almış olmaları umurumda değil; al sana benim destemi vereyim.
(İşaretli desteyi Aleksey'e verir.)
Anladın değil mi?
ALEKSEY
Neden anlamayacakmışım? Affedersiniz ama bizim işimiz de bu.
İHAREV
Kâğıtları kimsenin göremeyeceği, arasalar bile bulamayacakları şekilde iyice gizle.
(Fırçayı bırakıp yüzünü yıkar ve havluyla kurulanır. Aleksey çıkar.)
İHAREV
Çok iyi olacak çok iyi. Ah, onları ayaklarımın altına alıp, öyle bir ezeceğim ki!

8. Sahne

(Şvahnev, Krugel ve Stepan İvanoviç Uteşitelni selam vererek girerler.)

İHAREV

(Selamlarına karşılık verir.)

Özür dilerim. Gördüğünüz gibi oda pek bir şeye benzemiyor; yalnızca dört sandalye var.

UTEŞİTELNİ

Ev sahibinin güler yüzü, konfordan değerlidir.

ŞVAHNEV

Odaya değil, dürüst bir insana geldik.

UTEŞİTELNİ

Çok haklısın. Ben yanımda birileri olmadan yapamıyorum.

(Krugel'e.)

Buraya geldiğimde ne haldeydim hatırlıyor musun aziz dostum? Yapayalnız! Düşünsenize kimseyi tanımıyordum. Yaşlı bir ev sahibem vardı. Boyuna merdivenleri silen, doğuştan özürlü bir hizmetçi kadın ve aç karınlarına aldırmadan onun etrafında fır dönen askerler... Tek kelimeyle sıkıntıdan patlıyordum. Ama kader ansızın karşıma onu çıkardı; sonra da diğerini gönderdi... Öyle mutlu olmuştum ki arkadaşlarım olmadan bir saat bile geçiremiyorum artık. İçimdeki her şeyi herkese anlatmaya da hazır bir insanım.

KRUGEL

Bu senin kusurun dostum, erdemin değil. Kendine çok zarar verirsin böyle. Herhalde seni epey aldatan olmuştur.

UTEŞİTELNİ

Evet çok aldatıldım, daha da aldatılırım. Ama yine de açık yüreklilikten vazgeçemiyorum.

KRUGEL

Evet biliyorum, lakin herkesle samimi olmanı anlayamıyorum. Böyle dostluk olmaz.

UTEŞİTELNİ

Haklısın ama insan sosyal bir varlıktır.
KRUGEL
Öyledir, fakat tamamen değil.
UTEŞİTELNİ
Hayır, tamamen sosyaldir.
KRUGEL
Değildir.
UTEŞİTELNİ
Sosyaldir.
KRUGEL
Hayır, değildir.
UTEŞİTELNİ
Hayır, sosyaldir!
ŞVAHNEV
(Uteşitelni'ye.)
Bırak tartışmayı kardeş, sen haksızsın.
UTEŞİTELNİ
(Sinirlenir.)
Hayır kanıtlayacağım! Bu bir sorumluluktur... Bu, bu... bir görevdir! Bu, bu, bu...
ŞVAHNEV
Hah, saçmalamaya başladı! Böyle sinirlendiğinde söylediklerinin ancak bir iki sözcüğü anlaşılır, gerisini çözemezsin.
UTEŞİTELNİ
Ama elimde değil! Konu sorumluluklar ve görevlerse aklıma tek sözcük gelmiyor. İşte önünüzde açıkça itiraf ediyorum: Böyle konular söz konusu olduğunda gerçekten çok heyecanlanıyorum. Sarhoş gibi oluyor, öfkeden köpürüyorum.
İHAREV
(Alçak sesle kendi kendine.)
Yok dostum! Biz "sorumluluk" sözcüğünü duyunca heyecanlanıp, öfkelenen insanları iyi biliriz. Belki gerçekten heyecan duyuyorsundur ama

şu anki durumda değil.

(Yüksek sesle.)

Eh beyler, şu kutsal ödevler tartışmasına masada devam edelim mi ne dersiniz?

(Mezeler konulmuş masaya geçip konuşmayı
sürdürürler.)

UTEŞİTELNİ

Bir el kâğıt oynamaya ne dersiniz?

KRUGEL

Masum keyiflerden asla kaçmam.

İHAREV

Bu handa oyun kâğıdı bulunur mu ki?

ŞVAHNEV

Ah, emredin yeter!

İHAREV

Kâğıtlar!

(Aleksey telaşla oyun masasını hazırlar.)

(İharev masaya yaklaşıp eliyle mezeleri
göstererek.)

Bunlar için özür dilerim baylar! Balığı boş verin ama havyar fena değil sanırım.

ŞVAHNEV

(Balıktan bir lokma alır.)

Yoo, balık da idare eder.

KRUGEL

(Peyniri tadar.)

Peynir de iyi, havyar da hiç fena sayılmaz.

ŞVAHNEV

(Krugel'e.)

İki hafta önce yediğimiz o nefis peyniri hatırlıyor musun?

KRUGEL

Hayır, yaşamım boyunca tadını unutmayacağım tek peynir, Pyotr Aleksandroviç Aleksandrov’un evinde yediğimdir.

UTEŞİTELNİ

Peki peynirin tadı nasıl anlaşılır bilir misiniz bayım? Peynirin gerçek tadı bir yemeğin üzerine yendiği zaman anlaşılır. “Buyurun baylar, bir parça daha var” diyen levazım çavuşu gibiler içinse bütün peynirler aynıdır.

İHAREV

Buyurun baylar kâğıtlar hazır.

UTEŞİTELNİ

(Oyun masasına yaklaşır.)

Ne kadar yabancı geldiler birden! Şu kâğıtları görüyor musun Şvahnev? Kaç sene oldu?

İHAREV

(Alçak sesle.)

Amma da atıyor ha!

UTEŞİTELNİ

Ne kadarlık fiş istersiniz?

İHAREV

Çok almayacağım, beş yüz rublelik rica edeyim. Kâğıt mı çekmeliyim?

(Fişleri karıştırır, oyun başlar. Oynarken bir yandan da konuşurlar.)

ŞVAHNEV

Dörtlü, as, iki de onlu.

UTEŞİTELNİ

Uzat şu desteyi kardeş; valimizin şansına bir kâğıt çekeyim.

KRUGEL

İzninizle bir dokuzlu ekliyorum.

UTEŞİTELNİ

Tebeşiri versene Şvahnev. Hesabı ben tutayım.

ŞVAHNEV

Şeytan alsın, yine ikili!

UTEŞİTELNİ

Mizaya beş ruble daha!

KRUGEL
Tuhaf! İzninizle bir bakayım; destede iki tane daha üçlü olacaktı sanırım.
UTEŞİTELNİ
(Yerinden kalkar, kendi kendine söylenir.)
Kahretsin burada bir şeyler dönüyor. Belli ki kâğıtlar değişmiş.
(Oyun devam eder.)
İHAREV
(Krugel'e.)
Özür dilerim ama ikisini de mi atıyorsunuz?
KRUGEL
Evet.
İHAREV
Peki artırmıyor musunuz?
KRUGEL
Hayır.
İHAREV
(Şvahnev'e.)
Ya siz? Giriyor musunuz?
ŞVAHNEV
Ben bu el yokum.
(Masadan kalkıp aceleyle Uteşitelni'ye yaklaşır,
heyecanla.)
Lanet olsun kardeş! Her istediği kâğıt geliyor! Bu adam birinci sınıf bir düzenbaz!
UTEŞİTELNİ
(Heyecanla.)
Şu seksen binden vazgeçsek mi acaba?
ŞVAHNEV
Madem alamıyoruz, vazgeçelim tabii.
UTEŞİTELNİ
Eh, olacak iş gibi görünmüyor; onunla konuşma zamanı geldi!
ŞVAHNEV

Nasıl?
UTEŞİTELNİ
Her şeyi açıklayacağız.
ŞVAHNEV
Neden?
UTEŞİTELNİ
Sonra anlatırım. Gidelim.
(İharev'e yaklaşıp omuzlarını tutar.)
Yeter artık boşuna uğraşmayın!
İHAREV
(İrkilir.)
Ne?
UTEŞİTELNİ
Birbirimizi tanıdık artık. Daha fazla açıklamaya gerek var mı?
İHAREV
(Kibarca.)
Özür dilerim ama söylediklerinizi nasıl yorumlamalıyım?
UTEŞİTELNİ
Öyle uzun açıklamalara, seremoniye gerek yok. Ustalığınızı gördük ve inanın buna saygı duyuyoruz. Bu yüzden aziz dostum, size dostça bir birliktelik öneriyoruz. Ustalığınızı ve paranızı bizimkiyle birleştirirseniz, ayrı ayrı kazanacağımızla kıyaslanamayacak denli çok kazanabiliriz.
İHAREV
Peki bu söylediklerinizde ciddi olduğunuza nasıl inanacağım?
UTEŞİTELNİ
Bakın, biz içtenliğe içtenlikle karşılık veririz. Açıkça söylüyorum: Sizi sıradan bir oyuncu sandığımız için dolandırmayı planlamıştık. Ama gördüğümüz kadarıyla bizden ustasınız. Şimdi dostluğumuzu kabul ediyor musunuz?
İHAREV
Böyle içten bir öneriyi geri çeviremem.
UTEŞİTELNİ

Öyleyse hepimizle el sıkışın.

(Hepsi sırayla İharev'in elini sıkar.)

Bundan böyle beraberiz; yalanları, cafcaflı seremonileri bir yana bırakacağız! Bağışlayın ama ne zamandır bu sanatla ilgili olduğunuzu sorabilir miyim?

İHAREV

Gençlik yıllarımdan beri hevesim vardır. Okuldayken bile öğretmenler ders anlatırken ben sıra altından arkadaşlarıma fiş dağıtırdım.

UTEŞİTELNİ

Ben de öyle düşünmüştüm. Böyle bir ustalık zekânın işlek olduğu gençlik yıllarında pratik yapmadan kazanılamaz zaten. O tuhaf çocuğu hatırladın mı Şvahnev?

ŞVAHNEV

Hangi çocuğu?

UTEŞİTELNİ

Anlattın ya hani!

ŞVAHNEV

Ben öyle şey görmedim.

(Uteşitelni'yi göstererek.)

Bir gün bunun eniştesi Andrey İvanoviç Pyatkin bana şöyle dedi: "Bir mucize görmek ister misin Şvahnev? İvan Mihayloviç Kubişev'in on bir yaşında bir oğlu var; çocuk öyle bir kâğıt oynuyor ki değme kumarbaz eline su dökemez. Git Tetyuşevski'ye de kendi gözlerinle gör!" Hemen kalkıp Tetyuşevski'ye gittim. İvan Mihayloviç Kubişev'i soruşturup doğruca evine gittim. Karşıma yaşlı bir adam çıktı. Kendimi tanıtıp sordum: "Affedersiniz, duyduğuma göre Tanrı size çok farklı bir çocuk vermiş," dedim, "Evet, doğru," dedi, (öyle her söylentiye inanmadığımı da belirteyim bu arada) "Babası olarak öz oğlumla övünmem biraz yakışıksız olsa da, bu gerçekten hayret verici bir şey, bir mucize." dedi ve "Mişa gel buraya da konuğumuza hünerini göster!" diye seslendi. Delikanlı, daha doğrusu çocukcağız omzuma bile gelmiyordu; öyle çok farklı bir görüntüsü de yoktu. Kâğıtları dağıttı ve ben oyunu kaybettim. Çocuğun üstünlüğünü anlatamam size.

İHAREV

Gerçekten de hiçbir hilesi anlaşılmıyor muydu?

ŞVAHNEV

Hem de hiç! Gözlerimi dört açıp izledim.

UTEŞİTELNİ

Olağanüstü bir şey!

İHAREV

Bense başarılı olmak için belli bir birikim, keskin ve dikkatli bir göz gerekli zannederdim...

UTEŞİTELNİ

Artık bu işler kolaylaştı. Şimdilerde herkes kâğıtların arka yüzlerini işaretleyip şifreyi çözmeye çalışıyor.

İHAREV

Yani kâğıt desenlerinin şifresini mi?

UTEŞİTELNİ

Evet kâğıtların arka yüzlerindeki desenlerin. Kentin birinde şimdi adını vermek istemediğim çok saygıdeğer bir adam var; her yıl Moskova'dan bu adama birkaç yüz deste iskambil kâğıdı gelir, kimden geldiği gizlidir ama. Bizimkinin görevi de bu destelerdeki kâğıtların desenlerinden nasıl tanınabileceklerini çözüp, desteleri geri göndermekten ibaret. Kâğıtların iki yüzünü de iyice incelemek! Tek yaptığı bu! Üstelik yalnızca bu iş için her yıl beş bin ruble temiz para kazanıyor.

İHAREV

Ama önemli bir iş gerçekten.

UTEŞİTELNİ

Evet zaten öyle de olmalı. Ekonomi-politikte buna işbölümü denir. Örneğin arabacı arabanın tamamını kendisi yapamaz. Demirciden, döşemeciden, marangozdan yardım alır. İnsanların işbölümü olmaksızın yaşaması olanaksızdır.

İHAREV

İzninizle bir şey soracağım: Şimdiye dek oyun kâğıtlarını nasıl ayarlıyordunuz? Her zaman bir uşağa aldırtmak olmaz herhalde.

UTEŞİTELNİ

Tanrı korusun! Öylesi çok tehlikeli olur. Kendi kendini baltalamak gibi bir şey bu. Bunun için değişik yollar buluyoruz. Bir defasında şöyle yapmıştık: Bir adamımızı tüccar kılığında şehrin fuarına gönderdik. Adamımız hiç tezgâh falan kiralamadan eşyaları ve sandıklarıyla beraber handa bir odaya yerleşti. Orada yedi, içti sonra da hesabını ödemeden ortadan kayboldu. Han sahibi odasını araştırdığında bir sandıkta yüz düzine oyun kâğıdı buldu. Tabii hemen, kâğıtları şehirdeki tüm dükkânlara bir ruble düşük fiyattan sattı; dört gün içerisinde de tüm şehir kumarda kaybetti.

İHAREV

Çok zekice.

ŞVAHNEV

Ya o pomeşçiki hatırlıyor musun?

İHAREV

Ona ne yaptınız?

UTEŞİTELNİ

Bak o iş gerçekten ustacaydı. Arkadi Andreyeviç Dergunov isimli çok zengin bir pomeşçik vardı, tanır mısınız bilmem. Çok iyi ve dürüstçe oynar, hiç hile yapmaz; benzersiz bir adamdır. Yanında çalışanların hepsi, oda hizmetçileri bile iyi eğitimlidir. Malikânesi, köyü, bağları, bahçeleri hepsi İngiliz tarzıdır; kelimenin tam anlamıyla eski bir Rus soylusu işte. Yanında üç gün kaldık. İşi nasıl ayarlayacağımızı bir türlü bulamıyoruz! En sonunda becerdik ama: Bir sabah malikânenin önünden bir troyka geçer. İçinde delikanlılar vardır. Hepsi sarhoştur ve dörtnala giden troykada bağırarak şarkı söylemektedirler. Bu şamatayı duyan bütün hizmetçiler de dışarıya koşarlar. Arabadan bir bavul düştüğünü görünceye kadar da ağızları kulaklarında, gülümseyerek manzarayı izlerler. Sonra ellerini kollarını sallayarak “Durun!” diye bağırırlar ama kimseler duymaz; ortalık toz duman içinde kalmıştır. Bavulu açarlar; içinden birkaç elbise, iki yüz ruble ve kırk düzine kadar da oyun kâğıdı çıkar. Doğal olarak parayı alırlar ve

oyun kâğıtları da efendilerinin masasına gider. Ertesi akşam da ev sahibi ile konuklarının cebinde bir kapik bile kalmaz.

İHAREV

Çok zekice! Gerçi buna dolandırıcılık denir ama bu işler de ustalık ve keskin bir zekâ gerektirir.

UTEŞİTELNİ

Bu insanlar oyundan anlamazlar. Oyunda kimseye iltimas geçilmez. Kumar hiçbir şeye benzemez. Karşıma babam bile otursa alırım parasını. Bana ne oturmasaydı! Masada herkes eşittir.

İHAREV

Kumarbazın da erdemli bir insan olabileceğini anlamıyorlar asıl. Türlü dolaplar çevirebilecek bir adam tanıyorum ki tutup tüm parasını son kapiğine dek bir dilenciye verebilir. Ama yeri geldiğinde biriyle birlik olup bir arkadaşını bile dolandırabilir. Bakın baylar, size tüm içtenliğimle şaşırtıcı bir şey göstereceğim. Toplama ya da seçme deste nedir bilir misiniz? İşte ben böyle bir destedeki tüm kâğıtları tanıyabilirim.

UTEŞİTELNİ

Biliyorum ama sizinki farklıdır belki.

İHAREV

Övünerek söylüyorum, böylesini hiç görmemişsinizdir. Yaklaşık altı ay bu işle uğraştım. Bu yüzden, iki hafta boyunca gün ışığına bakamadım. Doktor bile gözlerimi bozacağımı söylüyordu.

(Kutudan kâğıtları çıkarır.)

İşte bunlar! Beni garipsemeyin ama bunlara insan ismi verdim.

UTEŞİTELNİ

Ne demek insan ismi?

İHAREV

Bildiğiniz isim işte: Adelaida İvanovna.

UTEŞİTELNİ

(Gülümseyerek.)

Duydun mu Şvahnev, oyun kâğıtlarına Adelaida İvanovna demek de yeni bir buluş. Hatta epey ilginç buldum bunu.

ŞVAHNEV

Harika! Adelaida İvanovna! Çok güzel...

UTEŞİTELNİ

Adelaida İvanovna! Alman ismi galiba! Duydun mu Krugel? Al sana eş işte.

KRUGEL

Ben Alman mıyım? Dedem Almandı, ama o bile tek sözcük Almanca bilmiyordu.

UTEŞİTELNİ

(Desteyi inceler.)

Bu bir hazine değerinde. Üzerlerinde hiçbir işaret de yok. Gerçekten de herhangi bir mesafeden bu kâğıtları tanıyabilir misiniz?

İHAREV

İzninizle, sizden beş adım uzakta durayım ve istediğiniz kâğıdı sorun. Yanlış yaparsam size iki bin ruble vermeye hazırım.

UTEŞİTELNİ

Peki, bu hangi kâğıt?

İHAREV

Yedili.

UTEŞİTELNİ

Çok doğru. Ya bu?

İHAREV

Vale.

UTEŞİTELNİ

Evet, vay canına! Peki bu?

İHAREV

Üçlü.

UTEŞİTELNİ

İnanılmaz!

KRUGEL

İnanılmaz!

ŞVAHNEV

İnanılmaz!
UTEŞİTELNİ
İzin verirseniz kâğıtlara tekrar bakacağım.
(Kâğıtları inceler.)
Gerçekten şaşırtıcı. İsim vermeye değer doğrusu. Yalnız bir şeyi merak ediyorum; bunu oyun sırasında tanımak zor iş olmalı. Ancak çok deneyimsiz bir oyuncuya karşı işe yarayabilir...
İHAREV
Evet, zaten böyle bir şeyi oyunun en ateşli anında yapabilirsiniz ancak; bazen oyun öyle bir hale gelir ki en deneyimli oyuncu bile sükûnetini yitirebilir. Biraz kendini yitirmiş bir insana da istediğinizi yaptırabilirsiniz. Siz de bilirsiniz, böyle bir durum uzun süren bir oyunda en iyi oyuncunun bile başına gelebilir. Bir de oyunun iki gün iki gece aralıksız sürdüğünü düşünün. Riskli bir oyunda bile ben desteyi değiştirebilirim. İnanın işin sırrı karşınızdaki öfkeliyken soğukkanlılığınızı koruyabilmektedir. Birinin dikkatini dağıtmanın da bin tane yolu vardır. Tabelacılardan birine yanlış hesap tutuyorsun diye sataşın, herkes dikkatini ona verir; bu da desteyi değiştirmek için uygun bir andır.
UTEŞİTELNİ
Anladığım kadarıyla sizde ustalıktan başka soğukkanlılık da var. Bu önemli bir yetenek. Sizinle tanışmamız bizim için daha da yararlı oldu şimdi. Artık unvanları, seremonileri bırakıp birbirimize “sen” diye hitap etmeliyiz bence.
İHAREV
Bunu daha önceden söylemeliydiniz.
UTEŞİTELNİ
Şampanya! Dostça birlikteliğimize içelim!
İHAREV
İşte buna içerim.
ŞVAHNEV
Kazanmak için bir araya geldik, tüm araçlar elimizde, güçlüyüz ama tek eksiğimiz rakip...

İHAREV

Çok doğru, karşımızda rakip yok; ne şanssızlık ama!

UTEŞİTELNİ

Ne yapalım? Henüz rakibimiz yok işte.

(Dikkatle Şvahnev’e bakar.)

Ne oldu? Yüzünde, “aslında rakip var” der gibi bir ifade var.

ŞVAHNEV

Evet var...

(Susar.)

UTEŞİTELNİ

Kimden söz ettiğini biliyorum.

İHAREV

(Canlanır.)

Kimden, kimden? Kimmiş o?

UTEŞİTELNİ

Yok, boş verin. Şvahnev boşuna düş kuruyor. Buraya yeni gelmiş Mihail Aleksandroviç Glov adında bir pomeşçik var da. Boşuna çene yormayalım, adam hiç kâğıt oynamıyor. Epey peşinden koştuk... Bir ay boyunca çevresinde dolandım, dostluğunu kazandım ama başka bir şey çıkmadı.

İHAREV

Baksana, onunla tanışmam mümkün mü? Kim bilir belki ben...

UTEŞİTELNİ

Şimdiden söyleyeyim, boşuna çabalamayın.

İHAREV

Olsun, bir deneyelim.

ŞVAHNEV

Hiç değilse onu buraya getir. Başaramasak da bir konuşalım. Bir denesek ne çıkar?

İHAREV

Hemen getir onu lütfen.

UTEŞİTELNİ

Peki o zaman, başüstüne.

(Çıkar.)

9. Sahne

(Uteşitelni dışında aynı kişiler.)

İHAREV

Belki olur kim bilir? Bazen imkânsız şeyler bile gerçekleşebilir...

ŞVAHNEV

Ben de aynı fikirdeyim. Bu adam da bir insan sonuçta, Tanrı değil ki. İnsan da insandır. Doğru şekilde baskı yaparsan, belki bugün yarın değil ama, bir gün mutlaka “evet” der. Kimileri dışarıdan yanına varılmaz görünür ama yakından bakınca hiç sorun çıkarmayacağını anlarsın.

KRUGEL

Lakin bu adam onlardan değil.

İHAREV

Keşke dediğin gibi olsa! İçimde öyle bir heyecan var ki inanamazsınız. İnanın geçen ay Albay Çebotaryev’den kazandığım seksen binden sonra hiçbir şey yapmadım. Bir aydan beri hiç pratik yapmıyorum. Bütün bu zaman boyunca ne kadar sıkıldığımı anlatamam size. Sıkıntıdan patladım!

ŞVAHNEV

Durumunuzu anlıyorum. Savaş olmadığında bir komutan neler hissederse siz de öyle hissediyorsunuz değil mi? Bu ölümcül bir aradır bayım. Kendimden biliyorum, bu dalga geçilecek bir şey değil.

İHAREV

İnsan öyle bir duruma geliyor ki, inan birisi çıkıp beş rublesine oynamak istese hemen kabul ederim!

ŞVAHNEV

Doğal. En usta kumarbazlar bile bu durumdayken yenilebilirler. Sıkıntıdan, işsizlikten ilk bulduğuna hücum eder ama sonuçta kendisi avlanır!

İHAREV

Şu Glov zengin mi?

KRUGEL

Ah evet! Parası var. Üç bin köylüsü var galiba.

İHAREV

Eh, peki nasıl şaşırtacağız onu, şampanyanın yararı olur mu?

ŞVAHNEV

Ağzına bile sürmez.

İHAREV

Ne yapacağız? Nasıl kandıracağız? Ama düşünüyorum da... Kumar akıl çelici bir şeydir. Oyuna bir otursa kendini kurtaramaz artık.

ŞVAHNEV

Eh, bir deneyelim bakalım. Biz Krugel ile bir köşede küçük bir oyuna başlayalım. Onunla hiç ilgilenmeyiz, yaşlılar şüpheci olurlar.

(Kâğıtları alıp köşedeki masaya otururlar.)

10. Sahne

(Aynı kişiler. Uteşitelni ile epey yaşlı bir adam olan Mihail Aleksandroviç Glov girerler.)

UTEŞİTELNİ

Sizi tanıştırayım İharev, bu bey Mihail Aleksandroviç Glov!

İHAREV

İtiraf edeyim epeydir böyle bir şerefe nail olmamıştım. İnsan handa yaşayınca işte...

GLOV

Ben de tanıştığımıza çok memnun oldum. Yazık ki tam da buradan ayrılacağım zamana denk geldi.

İHAREV

(Ona bir sandalye uzatarak.)

Buyurun efendim! Uzun zamandır mı buradasınız?

(Uteşitelni, Şvahnev ve Krugel aralarında fısıldaşırlar.)

GLOV

Ah Tanrım, bu şehirden gına geldi bana. Bir an önce gidersem bedenim de, ruhum da rahatlayacak.

İHAREV

Sizi burada tutan ne, işiniz mi var?

GLOV

Evet, işim var. Şu evrak işleri işte!

İHAREV

Dava gibi bir şey mi yoksa?

GLOV

Yok, şükürler olsun dava falan yok ama en az onun kadar ağır bir iş. On sekiz yaşındaki kızımı evlendiriyorum azizim. Baba olmak nedir bilir misiniz? Bir şeyler almaya gelmiştim ama daha önemlisi buradaki mülkümü satıyorum. Evrak işleri çoktan bitti ama daha ödeme emri gelmedi. Beş parasız yaşıyorum.

İHAREV

Bağışlayın ama mülkünüzü kaça sattınız?

GLOV

İki yüz bine. Bugünlerde parayı vereceklerdi ama iş uzuyor işte. Bıktım artık buradan! Güya kısa bir süre için gelmiştim. Kız nişanlı... Herkes parayı bekliyor. Ben de her şeyi bırakıp dönmeye karar verdim.

İHAREV

Nasıl yani? Parayı beklemeyecek misiniz?

GLOV

Ne yapayım azizim? Bir aydır karımı, çocuklarımı gördüğüm yok, mektup bile almadım; Tanrı bilir neler oluyor evde. Oğlum kalacak, bütün işleri ona bırakacağım. Koşturup durmaktan bıktım.

(Şvahnev'le Krugel'e döner.)

Siz ne yapıyorsunuz baylar? Sanırım size engel oldum. Neyle meşgulsünüz öyle?

KRUGEL

Yok önemli değil. İşsizlikten oyun oynuyoruz.

GLOV

Ama ortada fiş var galiba.
ŞVAHNEV
Yok canım! Zaman geçiriyoruz sadece, yarım kapiklik fişimiz var.
GLOV
Ah baylar, bu ihtiyarın sözünü dinleyin. Siz daha gençsiniz. Elbette yaptığınız kötü değil, eğlenmek için oynuyorsunuz; yarım kapik de bir şey değil ama... Ben de oynadım zamanında, bu işin sonunu bilirim. Her şey yarım kapikle başlar, bir bakarsın küçük oyun sonunda büyük bir kumara dönüşüvermiş.
ŞVAHNEV
(İharev'e.)
Al işte, ihtiyar yine başladı.
(Glov'a.)
Bakın, saçma bir şeyi çok büyütüyorsunuz; bu da yaşlılara özgü bir alışkanlık işte.
GLOV
İyi de ben o kadar yaşlı değilim. Sadece tecrübelerimden çıkardıklarımı söyledim.
ŞVAHNEV
Ben sizden söz etmiyorum. Ama yaşlılar genel olarak böyledir: Kendileri bir yanlışlık yapmışlarsa, herkesin aynı yanlışı yapacağına dair güçlü bir inanç beslerler. Eğer buzlu bir yolda şaşkın şaşkın giderken kayıp düşmüşlerse, o yoldan geçen herkesin kayıp düşeceğini söylerler, çünkü başkalarına hiç saygı duymazlar. Belki bir başkası o yolda dikkatsizlik etmeyecek veya ayakkabısı kaymayacak. Ama yok, bunu akıllarına bile getirmezler. Birisini sokakta bir köpek ısırsa tamam, onlara göre artık bütün köpekler ısırıyordur ve sokağa çıkma olanağı da kalmamıştır.
GLOV
Haklısın aziz dostum. Yalnız tek yönlü bakmak da günahtır. Baksana gençlere! Vaşak gibi hareketliler, bakarsın düşüp boyunlarını kırarlar!
ŞVAHNEV

İşte size göre bunun ortası yok. Gençler hareketli olduklarından kıskanıyorsunuz, yaşlılığınıza sığınıp erdemlilik taslıyorsunuz ama aslında başkalarını çekemiyorsunuz.

GLOV

Yaşlılar hakkında bu kadar aşağılayıcı şeyler mi düşünüyorsunuz?

ŞVAHNEV

Neden aşağılayıcı olsun? Bu su katılmamış gerçek.

İHAREV

Özür dilerim ama fikirlerin epeyce sert...

UTEŞİTELNİ

Ben kumar konusunda Mihail Aleksandroviç’e tamamen katılıyorum. Ben de çok oynardım. Ama Tanrıya şükür ebediyen bıraktım artık. Hem hep kaybettiğim ya da şanssız olduğum için değil; inanın benim için manevi huzur, kaybetmekten daha önemli. Kâğıt oynarken duyduğumuz heyecanın ömrümüzü kısalttığı gayet açık.

GLOV

Yemin ederim çok doğru, çok bilgece söylediniz azizim! Küstahlık saymazsanız bunca zamanlık tanışıklığımıza sığınarak size bir soru sormak istiyorum...

UTEŞİTELNİ

Ne sorusu?

GLOV

Hassas bir konu ama kaç yaşındasınız acaba?

UTEŞİTELNİ

Otuz dokuz.

GLOV

Yapmayın yahu! Otuz dokuz yaş ne ki? Daha çok gençsiniz! Rusya’mızda sizin gibi bilgelerin sayısı artsaydı düşünsenize neler olurdu? Tanrım, altın çağımızı yaşardık. Sizin gibi birini tanıdığım için Tanrı’ya ne kadar şükretsem az.

İHAREV

İnanın ben de düşüncelerinize katılıyorum. Çocukların ellerine iskambil kâğıdı vermemeli. Ama basiretli insanlar neden oyalanıp eğlenmesinler? Örneğin hoplayıp zıplayamayan, dans edemeyen saygıdeğer ihtiyarlar neden eğlenemesinler?

GLOV

Evet çok doğru, ama inanın bizim yaşamımız da kutsal denebilecek sorumluluklarımızla öyle keyifli ki. Ah baylar, kulak verin şu ihtiyara! İnsan için aile yaşamından daha değerli bir şey olamaz. Çevrenizdeki velvele öyle güzeldir ki, Tanrım o gürültü patırtı olmadan yapamıyorum. İnanın bizimkileri görmemeye bir dakika bile katlanamıyorum! Kızımın “Babacığım, canım babacığım!” demesini özledim. Oğlum da liseden gelecek... Altı aydır onu da görmüyorum. Yemin ederim bunları anlatacak söz bulamıyorum. Bunlardan sonra oyun kâğıtlarına bakmak bile istemiyorum.

İHAREV

Ama neden babalık duyguları kâğıt oynamaya engel olsun?

ALEKSEY

(İçeri girer; Glov’a.)

Uşağınız bavullarınızı soruyor. Dışarı çıkaralım mı? Atlar hazırmış.

GLOV

Şimdi geliyorum! Özür dilerim baylar, sizi bir dakika yalnız bırakacağım.

(Çıkar.)

11. Sahne

(Şvahnev, İharev, Krugel, Uteşitelni.)

İHAREV

Eh, hiç umut yok!

UTEŞİTELNİ

Ben söylemiştim. Adama bakınca anlamıyor musunuz? Oynamaya meyilli olmadığını anlamak için şöyle bir bakmak bile yeterli.

İHAREV

Hepimiz biraz daha baskı yapmalıydık. Ya sen niye o kadar destekledin?

UTEŞİTELNİ

Başka türlü davranamazsın ki kardeş. Böyle insanlara karşı ince davranmalı. Yoksa onu dolandırmak istediğimizi anlar.

İHAREV

Peki ince davrandın da ne oldu? Yine de gidiyor işte.

UTEŞİTELNİ

Biraz bekle, henüz her şey bitmedi.

12. Sahne

(Aynı kişiler ve Glov.)

GLOV

Sizinle tanıştığım için çok memnunum saygıdeğer baylar. Yazık ki buradan ayrılıyorum. Ama Tanrı izin verirse yine görüşürüz belki.

ŞVAHNEV

Eh, muhtemelen yine görüşürüz. Yolları bir olan insanlar neden karşılaşmasınlar? Yeter ki kader istesin.

GLOV

Gerçekten çok doğru söylediniz. Kader isterse hemen yarın sabah bile görüşebiliriz. Hoşça kalın baylar! Size içten şükranlarımı sunarım! Özellikle de size çok şey borçluyum Stepan İvanoviç! Yalnızlığıma neşe kattınız.

UTEŞİTELNİ

Rica ederim. Size hizmet etmek benim için zevkti.

GLOV

Madem bu kadar içtensiniz, sizden bir iyilik daha isteyebilir miyim?

UTEŞİTELNİ

Emredin yeter! Her şeyi yapmaya hazırım.

GLOV

Şu ihtiyarın içini rahatlatın!

UTEŞİTELNİ

Nasıl?

GLOV

Oğlum Saşa'yı burada bırakacağım. İyi yürekli, dürüst bir delikanlıdır. Ama henüz yirmi iki yaşında bir delikanlıya nasıl tamamen güveneyim? Daha çocuk... Liseyi yeni bitirdi ve şimdi de hassa alayına girmekten başka bir şey istemiyor. Ben de ona "Henüz erken Saşa, biraz bekle! Hassa alayında ne yapacaksın? Sivil yaşamın daha iyi olmadığını nereden biliyorsun? Daha yaşamı tanımadın, hem zamanın da bol!" diyorum. Ama gençleri siz de bilirsiniz işte. Subay üniforması ona daha çekici geliyor... Söz geçirebilir misiniz hiç? Bunu değiştirmek neredeyse olanaksız... Aziz dostum, yüce gönüllü Stepan İvanoviç! Çocuk burada yalnız kalacak. Ona bir iki iş bırakacağım. Genç bir insanın başına her şey gelebilir; bir şekilde onu kandırabilir, aldatabilirler... Ne olur koruyun onu, göz kulak olun, bir aptallık yapmasına izin vermeyin. Sizden ricam bu azizim!

(Uteşitelni'nin iki elini de kavrar.)

UTEŞİTELNİ

Elbette, elbette. Ona kendi oğlum gibi davranacağım, elimden gelen her şeyi yapacağım.

GLOV

Ah sevgili dostum!

(Sarılıp, öpüşürler.)

Yemin ederim çok dürüst bir insansınız! Tanrı gönlünüze göre versin! Hoşça kalın baylar, size mutluluklar dilerim.

İHAREV

Güle güle, iyi yolculuklar!

ŞVAHNEV

Güle güle, evdekilere selamımızı iletin!

GLOV

Çok teşekkür ederim baylar!

UTEŞİTELNİ

Sizi kaleskaya kadar geçireyim!

GLOV

Ah dostum, ne iyi insansınız!
(İkisi de çıkarlar.)

13. Sahne

(Şvahnev, Krugel, İharev.)

İHAREV
Kuş uçtu!
ŞVAHNEV
Hiç kazancımız yok üstelik.
İHAREV
İnanın, adam iki yüz bin deyince içim bir hoş oldu.
KRUGEL
Düşüncesi bile keyifli.
İHAREV
Düşünsenize onca para kimsenin işine yaramadan uçup gidecek. Bu adam iki yüz binle ne yapacak ki? Gidip hayır işlerine yatıracak, elbise, kumaş falan alacak!
ŞVAHNEV
Hepsi de değersiz, süprüntü.
İHAREV
Dünyada öyle çok para boşa gidiyor ki! Rehincilerde ceset gibi yatan öyle çok para var ki! Gerçekten çok yazık. Bu rehincilerde yatan paraları bana verseler başka bir şey istemem.
ŞVAHNEV
Ben yarısına da razıyım
KRUGEL
Bana dörtte biri yeter.
ŞVAHNEV
Yalan atma Alman; sen fazlasını istersin.
KRUGEL
Ben onurlu bir insan olarak...

ŞVAHNEV

Boşa çeneni yorma.

14. Sahne

(Aynı kişiler; keyifli görünen Uteşitelni aceleyle girer.)

UTEŞİTELNİ

Bırakın, boş verin baylar! Gitsin, cehenneme kadar yolu var; gitmesi daha iyi! Oğlu burada kalacak. Babası paraları alması için oğlana vekâletname vermiş; bana da her şeyi gözetme emri verdi. Çocuk gencecik ve hassa subayı olmak için deliriyor. Hasat iyi olacak! Hemen gidip, onu size getireceğim!

(Koşarak çıkar.)

15. Sahne

(Şvahnev, Krugel, İharev.)

İHAREV

Ah, Uteşitelni!

ŞVAHNEV

Bravo! İşi mükemmel halletti!

(Hepsi sevinçten ellerini ovuşturur.)

İHAREV

Aferin Uteşitelni'ye! Babaya neden o kadar iyi davranıp, destek olduğunu şimdi anladım. Ne kadar ustaca! Ne kadar incelikli!

ŞVAHNEV

Böyle işlerde olağanüstüdür!

KRUGEL

İnanılmaz bir yetenek!

İHAREV

Doğrusu, adam oğlunu bırakacağını söylediğinde benim de aklımdan böyle bir düşünce geçti, ama anlık bir şeydi; o ise anında müdahale etti...

Ne becerikli ama!

ŞVAHNEV

Ohoo, sen onu tanımamışsın daha.

16. Sahne

(Aynı kişiler, Uteşitelni ve genç Aleksandr Mihaliç Glov.)

UTEŞİTELNİ

Baylar! Size Aleksandr Mihaliç Glov'u takdim edeyim; kendisi çok iyi bir arkadaştır. Lütfen beni sevdiğiniz gibi onu da sevin.

ŞVAHNEV

(Elini sıkarak.)

Çok memnun oldum...

İHAREV

Sizinle tanışmak bizim için onurdur...

KRUGEL

İzninizle sizi hemen kucaklayalım.

GLOV

Baylar! Ben...

UTEŞİTELNİ

Seremoniyi, resmiyeti bırakalım! En önemli şey eşitliktir baylar! Glov, bakın buradaki herkes arkadaştır, o yüzden şeytan alsın bütün unvanları! Doğruca "sen" diyelim!

ŞVAHNEV

Doğru, "sen" diyelim!

GLOV

"Sen"!

(Herkesle el sıkışır.)

UTEŞİTELNİ

Hah, bravo! Şampanya getirin! Dikkat ettiniz mi baylar, delikanlı daha şimdiden hassa subayı gibi görünüyor değil mi? Yok, yok böyle bir

delikanlı için sıkıcı memuriyet düşünüyorsa, kusura bakma ama senin baban tam bir sığır demektir! Ee kardeş, kız kardeşinin düğünü yakında mı?

GLOV

Onun da düğününün de cehenneme kadar yolu var! Asıl sinirimi bozan, kız kardeşim yüzünden babamın beni üç aydır köyde tutması.

UTEŞİTELNİ

Peki baksana, kız kardeşin güzel mi?

GLOV

Çok güzel... Kız kardeşim olmasa... Elimden kurtulamazdı.

UTEŞİTELNİ

Bravo, bravo hassa subayı! İşte şimdi subay gibi konuştun! Peki onu kaçırmak istesem bana yardım eder misin?

GLOV

Neden olmasın? Ederim tabii.

UTEŞİTELNİ

Bravo hassa subayı! Vay canına, gerçek subay buna denir işte! Şampanya getirin! Tam bana göresin; açık yürekli insanları severim. Gel, bir kucaklayayım seni!

ŞVAHNEV

Gel ben de kucaklayayım.

(Kucaklar.)

İHAREV

Ben de kucaklayayım.

(Kucaklar.)

KRUGEL

Eh madem öyle ben de kucaklayayım bari.

(O da kucaklar.)

(Aleksey şampanya şişesini getirir; mantarı
patlatır ve bardaklara koymaya başlar.)

UTEŞİTELNİ

Baylar geleceğin hassa subayının şerefine! En cömert, en çapkın, en iyi içici, en iyi... Canı ne isterse olsun!

HEP BERABER

Canı ne isterse olsun!

(İçerler.)

GLOV

Bütün hassa subaylarının şerefine!

(Kadehini kaldırır.)

HEP BERABER

Bütün hassa subaylarının şerefine!

(İçerler.)

UTEŞİTELNİ

Baylar, delikanlıya şimdiden subay alışkanlıklarını öğretmeliyiz. Anlaşılan epey iyi içiyor, ama bu o kadar önemli değil. İyi bir kumarbaz da olması gerekli! Parasına oynar mısın?

GLOV

Çok isterim ama param yok.

UTEŞİTELNİ

Parası yokmuş, saçma! Oyuna girecek kadar paran olsun yeter, gerisini oyunda kazanırsın.

GLOV

İyi de oyuna girecek kadar bile yok.

UTEŞİTELNİ

Biz sana kredi açarız. Nasıl olsa para alma yetkisi olan bir vekâletnamen var. Sana parayı verdikleri zaman ödersin. O zamana kadar da bir senet verirsin. Ama ben ne diyorum böyle? Sanki kesin kaybedecekmişsin gibi. Belki de sen birkaç bin kazanırsın.

GLOV

Ya kaybedersem?

UTEŞİTELNİ

Utan, peki nasıl subay olacaksın? Doğal olarak ikisinden biri olacak: Ya kazanacaksın ya da kaybedeceksin. Burada en önemli meziyet risk alabilmektir. Risk almazsan sıradan biri olursun. Yahudi bile sıkıştığında kale duvarına tırmanır.

GLOV

(Elini sallayarak.)

Lanet olsun, madem öyle oynayacağım! Babam umurumda bile değil!

UTEŞİTELNİ

Bravo delikanlı! Kâğıtları getirin!

(Glov'un bardağına şampanya doldurur.)

Önemli olan ne biliyor musun? Cesaret, dayanıklılık ve güç... Baylar, yirmi beş binlik fiş ayırıyorum.

(Sağına ve soluna kâğıt dağıtır.)

Evet subay... Giriyor musun Şvahnev?

(Dağıtır.)

Kâğıtlar ne tuhaf dağıldı. Hesap da tuhaf olacak! Vale ölü, dokuzlu kazanır! Sen de ne var? Dörtlüyle de kazanır! Bak sen şu subaya! Ne kadar ustaca oynuyor, fark ettin mi İharev? As hâlâ çıkmadı. Delikanlının bardağını niye doldurmuyorsun Şvahnev? Bak, bak asa bak! Krugel kendisine almış. Alman her zaman şanslıdır zaten! Dört ve üçle aldı. Bravo, bravo sana hassa subayı! Duydun mu Şvahnev, bizim subay yaklaşık beş bin kazandı.

GLOV

(Kâğıdı büker.)

Lanet olsun, iki katı! Masada bir dokuzlu var, mizaya beş yüz daha!

UTEŞİTELNİ

(Dağıtmaya devam eder.)

Vay! Aferin subay! Yedilide iş yok... Ah olamaz, lanet olsun yine işaretli kâğıt bana geldi! Kaybettin subay. Ne yapalım kardeş? "Marya herkesin karısı olmaz". Krugel, düşündüğün yeter! Seç birini de oyna. Bravo subay, sen kazandın! Neden kutlamıyorsunuz çocuğu?

(Hepsi kadehlerini tokuşturarak Glov'u kutlar.)

Maça kızı aldatır derler ama ben öyle düşünmüyorum. Şu maça kızı dediğin esmeri hatırlıyor musun Şvahnev? Şimdi nerede acaba o tatlı kız? Ne haldedir kim bilir? Krugel! Seninki öldü!

(İharev'e.)

Seninki de! Şvahnev seninki de; subayımız yine kazandı.

GLOV

Lanet olsun, rest!

UTEŞİTELNİ

Bravo subay! İşte gerçek bir subay davranışı! Duygularını nasıl çekinmeden dışarı vuruyor, gördün mü Şvahnev? Zaten hassa subayı olacağı her halinden belliydi. Daha şimdiden subay gibi davranıyor. Ne karakter ama... Kaybettin subay.

GLOV

Rest!

UTEŞİTELNİ

Ne! Bravo hassa subayı! Elli binin hepsine ha! İşte soyluluk diye buna denir! Böylesini arasan da bulamazsın! Cesaret böyle olur işte! Kaybettin subay!

GLOV

Rest, lanet olsun, rest!

UTEŞİTELNİ

Oh, oh! Yüz bin oldu! Baksana şuna! Gözlere bak, gözlere! Nasıl da parlıyorlar, fark ettin mi Şvahnev? İşte cesaret böyle olur! Papaz daha çıkmadı. Şvahnev, al sana karo kızı. Alman sana da yedili! Papaz, papaz! Tuhaf ama galiba destede papaz yok. Ah buradaymış... Kaybettin subay!

GLOV

(Sinirlenir.)

Rest lanet olasıca, rest!

UTEŞİTELNİ

Yok kardeş dur biraz! İki yüz bin yitirdin. Önce ödeme yapmazsan yeni oyuna giremezsin. O kadar da güvenemeyiz sana.

GLOV

İyi de bende para yok ki. Artık hiç kalmadı üstelik.

UTEŞİTELNİ

Bize bir senet imzala.

GLOV

Peki, imzalayayım.
(Kalemi alır.)
UTEŞİTELNİ
Vekâletnameni de bize ver.
GLOV
İşte size vekâletname.
UTEŞİTELNİ
Şimdi bunu da imzala, bunu da.
(Senedi uzatır.)
GLOV
Tamam hepsini imzalayacağım. İşte. Haydi oynayalım!
UTEŞİTELNİ
Yo kardeş, önce paraları görelim!
GLOV
Tamam sonra ödeyeceğim. Güvenin bana.
UTEŞİTELNİ
Yok kardeş önce paraları masaya koy!
GLOV
Bu da ne demek? Düpedüz alçaklık bu!
KRUGEL
Hayır alçaklık falan değil.
İHAREV
Hayır bu iş başka. İnsan her zaman şanslı olmaz kardeş.
ŞVAHNEV
Sen de bizi yenmek için oturmuştun. Her zaman böyledir ya, masaya parasız oturan hep kazanacağını zanneder.
GLOV
Peki ne olacak? Ne istiyorsunuz? Ne kadar faiz istiyorsanız veririm. İki katını bile öderim.
UTEŞİTELNİ
Senin faizini ne yapalım kardeş? Esas sen bize borç ver de biz sana faiz verelim.

GLOV

(Umutsuz ama kesin bir tavırla.)

Son sözünüz bu mu yani, oynamak istemiyor musunuz?

ŞVAHNEV

Parayı getir hemen oturalım oyuna.

GLOV

(Cebinden bir tabanca çıkarır.)

Öyleyse elveda baylar! Beni yeryüzünde bir daha görmeyeceksiniz.

(Elinde tabanca, koşarak çıkar.)

UTEŞİTELNİ

(Korkar.)

Hey, dur! Ne yapıyorsun? Aklını mı kaçırdın? Peşinden gidelim, kendini vurmasın

(Arkasından koşar.)

17. Sahne

(Şvahnev, Krugel, İharev.)

İHAREV

Şu iblis kendini vurursa seyret gürültüyü.

ŞVAHNEV

Canı isterse vursun ama daha değil; önce parayı alalım. İşe bak!

KRUGEL

Ben korktum doğrusu. Olmayacak iş değil...

18. Sahne

(Aynı kişiler, Uteşitelni ve Glov.)

UTEŞİTELNİ

(Glov'un elinden tabancayı alarak.)

Ne yapıyorsun kardeş, çıldırdın mı? Tabancayı ağzına dayamıştı, duyuyor musunuz baylar? Utanmalısın!

HEPSİ BİRDEN

(Glov'a yaklaşarak.)

Ne yapıyorsun delikanlı?

ŞVAHNEV

Sen akıllı bir insansın, saçma bir şey yüzünden kendini vurmak olur mu hiç?

İHAREV

Öyleyse bütün Ruslar kendilerini vursun; herkes bir kere kaybeder, ne olmuş yani? Böyle olmazsa kazanan da olmaz. Tek kaybeden sen değilsin ya.

UTEŞİTELNİ

Bağışla ama sen sersemin birisin. Sen şansını görmüyorsun. Kazancının kaybından çok olduğunu anlamıyor musun?

GLOV

Siz beni aptal mı sanıyorsunuz? Kazancım nerede, iki yüz bin ruble kaybettim! Lanet olsun!

UTEŞİTELNİ

Ah, seni budala! Bu hassa alayında sana nasıl ün kazandıracak biliyor musun? Dinle sersem! Daha askeri okul öğrencisi bile değilken iki yüz bin kaybettin! Subaylar seni el üstünde tutacaklar.

GLOV

(Neşelenir.)

Ne sandınız ki? Bütün bunlara tükürüp geçecek gücüm yok mu yani? Lanet olsun, yaşasın hassa alayı!

UTEŞİTELNİ

Bravo! Yaşasın hassa subayları! Ta-ta-ta! Şampanya getirin!

(Şampanya getirirler.)

GLOV

(Kadehini kaldırır.)

Hassa alayının şerefine!

İHAREV

Evet hassa alayına!

ŞVAHNEV

Ta-ta-ta! Hassa alayına!

GLOV

Her şeye boş veriyorum!

(Kadehini masaya bırakır.)

Yalnız bir sorunum var: Eve nasıl döneceğim? Babam, babam!

(Başını ellerinin arasına alır.)

UTEŞİTELNİ

Babana niye gidesin? Gerek yok ki!

GLOV

(Bakışlarını ona diker.)

Nasıl yani?

UTEŞİTELNİ

Buradan doğruca alaya gidersin! Biz sana üniforma parası veririz. İki yüz ruble verelim Şvahnev, delikanlı askeri okula girecek! Delikanlımızın bir de esmer güzeli var galiba, ha?

GLOV

Lanet olsun, hemen ona gidip zorla alacağım onu!

UTEŞİTELNİ

Şu subaya da bakın hele! Sende iki yüz ruble var mı Şvahnev?

İHAREV

Ben veririm; canının istediğini yapsın!

GLOV

(Paraları alıp havada sallar.)

Şampanya!

HEPSİ BİRLİKTE

Şampanya!

(Şişeleri getirirler.)

GLOV

Haydi subayların şerefine!

UTEŞİTELNİ

Evet şerefe! Bak aklıma ne geldi Şvahnev? Delikanlıyı alayda yaptığımız gibi havaya atalım! Haydi tutun şunu!

(Glov'u el ve ayaklarından tutarak havaya atarlar; bir yandan da eski bir şarkının nakaratını söylerler.)

Seviyoruz seni taparcasına,
Haydi geç bizim başımıza!
Gel coştur yüreklerimizi,
Artık babamız sayıyoruz seni!

GLOV

(Kadehini alır.)

Hurra!

HEPSİ BİRLİKTE

Hurra!

(Delikanlıyı indirirler. Glov kadehini yere fırlatır;
diğerleri de yere fırlatarak ve çizmelerinin
topuklarıyla vurarak kadehlerini kırarlar.)

GLOV

Doğruca kıza gidiyorum!

UTEŞİTELNİ

Seninle gelelim mi ne dersin?

GLOV

Yok… Gelmeyin! Buna cüret eden, kılıcımın tadına bakar!

UTEŞİTELNİ

Ah! Çok sertsin! Şeytan gibi kıskanç ve saldırgansın. Sanırım delikanlımız epey kabadayı baylar. Haydi güle güle hassa subayı, seni tutmayalım!

GLOV

Hoşça kalın.

ŞVAHNEV

Sonra gelip her şeyi anlat.

(Glov çıkar.)

19. Sahne

(Glov haricinde aynı kişiler.)

UTEŞİTELNİ

Parayı alana kadar ona ilgi gösterelim, sonra cehenneme dek yolu var!

ŞVAHNEV

Yine de para teslimi gecikir diye çekiniyorum biraz.

UTEŞİTELNİ

Evet bu iyi olmaz... Zaten işleri hızlandıracak birilerini bulmak gerekli biliyorsunuz. İyi idare etmezsen, şunun bunun eline bir şeyler sıkıştırmazsan iş yürümez.

20. Sahne

(Aynı kişiler ve memur Zamuhrişkin.)

ZAMUHRİŞKİN

(Üzerinde eski bir frak vardır. Kapıdan başını uzatarak.)

Özür dilerim, Aleksandr Mihayloviç Glov burada mı?

ŞVAHNEV

Hayır, şimdi çıktı. Neden sordunuz?

ZAMUHRİŞKİN

Onunla işimiz vardı, para teslim edecektim.

UTEŞİTELNİ

Aman, buyurun! Lütfen geçip oturun sayın bayım! Bu işle biz de ilgileniyoruz. Hem ayrıca Aleksandr Mihayloviç ile dostça bir anlaşma yaptık. Bakın bunlar da belgeler.

(Tek tek belgeleri gösterir.)

Bu, bu ve bu. Ödemeyi ne kadar çabuk yaparsanız o kadar memnun oluruz. Size çok minnettar kalırız.

ZAMUHRİŞKİN

Nasıl isterseniz ama iki haftadan önce olanaksız.

UTEŞİTELNİ

Yok, bu çok uzun bir süre. Size özel olarak teşekkür edeceğimizi unutuyorsunuz galiba.

ZAMUHRİŞKİN

Unutur muyum hiç? Her şeyi çok iyi anladım, merak etmeyin. Zaten bu yüzden “iki hafta” diyorum, yoksa üç aydan önce hallolması olanaksız. Para bize bir buçuk haftadan önce ulaşmaz; şu anda beş kapiğimiz yok. Geçen hafta yüz elli bin almıştık, hepsini dağıttık; üç pomeşçik şubattan beri bu parayı bekliyordu.

UTEŞİTELNİ

Bu başkalarının sorunu; biz sizden dostça bir ricada bulunuyoruz. Hem sizinle daha yakından tanışmalıyız... değil mi? Siz yabancı değilsiniz! Adınız neydi? Fentefley Perpentyiç mi?

ZAMUHRİŞKİN

Psoy Stahiç efendim.

UTEŞİTELNİ

Neyse, yakınmış işte. Bakın Psoy Stahiç! Sizinle iki eski dost gibi konuşalım. Eh, nasılsınız? İşleriniz nasıl gidiyor?

ZAMUHRİŞKİN

Nasıl olsun? Çalışıyoruz işte.

UTEŞİTELNİ

Yani geliriniz nasıl... Çok kazanıyor musunuz?

ZAMUHRİŞKİN

Nasıl olduğunu kendiniz görmüyor musunuz?

UTEŞİTELNİ

Peki dairede işler nasıl? Açıkça söyleyin herkes rüşvet alıyor mu?

ZAMUHRİŞKİN

Bu da nereden çıktı? Benimle dalga mı geçiyorsunuz? Yapmayın baylar! Saygıdeğer yazarlarımız bile rüşvet alanlarla dalga geçiyorlar; ama biraz yakından bakarsanız asıl rüşvetçilerin üstlerimiz olduğunu anlarsınız. Belki siz buna “bağış” ya da başka bir ad uydurmuşsunuzdur. Ama bu da rüşvettir sonuçta. Kimi kepçeyle, kimi de kazanla götürür.

ŞVAHNEV

Görüyor musun Psoy Stahiç'i gücendirdin. Onurunu yaraladın adamın!

ZAMUHRİŞKİN

Bildiğiniz gibi onur epey hassas bir konudur. Ama bunlara kızmadım. Biz neler gördük neler azizim.

UTEŞİTELNİ

Eh yeter bu kadar; dostça sohbet edelim biraz Psoy Stahiç! Ee, nasılsınız? Yaşamınız nasıl gidiyor? Yaşamınızdan memnun musunuz? Eşiniz, çocuklarınız var mı?

ZAMUHRİŞKİN

Tanrı bağışlasın, kasaba okuluna giden iki oğlum, iki tane de ufaklık var. Birisi yürümeye başladı, diğeri hâlâ emekliyor.

UTEŞİTELNİ

Yani artık ellerini kullanmaya başlamış.

(Eliyle para alıyormuş gibi bir jest yapar.)

ZAMUHRİŞKİN

Böyle yapmayın bayım! Yine başladınız işte!

UTEŞİTELNİ

Canım, boş verin, aldırmayın buna Psoy Stahiç! Artık dost sayılırız. Bunda ne var ki? Hey! Psoy Stahiç'e bir kadeh şampanya verin! Acele edin! Artık yakın dost olduk sayılır. Biz de size konukluğa geleceğiz.

ZAMUHRİŞKİN

(Kadehi alır.)

Ah elbette, beklerim baylar! Açık söyleyeyim bendeki çayı valinin evinde bile içemezsiniz.

UTEŞİTELNİ

Bir tüccarın armağanı mı yoksa?

ZAMUHRİŞKİN

Evet bir tüccardan, özel harman, Kyahta'dan.

UTEŞİTELNİ

Nasıl olur Psoy Stahiç? Sizin tüccarlarla işiniz oluyor mu?

ZAMUHRİŞKİN

(Şampanyayı içer ve ellerini dizine koyar.)

Bakın nasıl oldu: Buradaki bir tüccar kendi aptallığı yüzünden bize ödeme yapmak zorunda kaldı. Belki tanırsınız, pomeşçik Frakasov ile birlikte tüm işlemleri tamamlamış ertesi gün alacakları parayı bekliyorlardı. İkisi ortak bir fabrika kurmayı planlamışlar. Parayı fabrikaya mı başka bir şeye mi harcayacakları bizi ilgilendirmez tabii. Bu bizim işimiz değil. Aptal tüccar şehirde önüne gelene bu ortaklıktan ve fabrikadan söz etmiş. Biz de kendisine bir temsilci gönderip, bize iki bin ruble vermezse daha çok bekleyeceğini bildirdik! Fabrika da üretime hazır, malzemeyle dolu; yalnızca depozito gerekliydi. Adam kamçıyla işi halledemeyeceğini görünce iki bin ruble ve her birimize de üç libre çay verdi. Rüşvet diyeceksiniz ama o da aptallık etmeyip ağzını sıkı tutsaydı!

UTEŞİTELNİ

Bunu işten sayıyorsanız bizi de dinlemelisiniz Psoy Stahiç. Biz size ödeme yapacağız; siz de üstlerinizle anlaşırsınız. Yalnız ne olur acele edin Psoy Stahiç olmaz mı?

ZAMUHRİŞKİN

Tamam ilgileniriz

(Ayağa kalkar.)

Ama açık söylüyorum bu iş istediğiniz kadar çabuk olmaz. Tanrı şahidimdir ki dairede bir kapik bile yok. Yine de ilgileneceğiz.

UTEŞİTELNİ

Peki daireden sizi kim diye soralım?

ZAMUHRİŞKİN

Şimdiki gibi: Psoy Stahiç Zamuhrişkin diye. Hoşça kalın baylar!

(Kapıya doğru gider.)

ŞVAHNEV

Psoy Stahiç, Psoy Stahiç!

(Zamuhrişkin dönüp ona bakar.)

Lütfen bu işle ilgilenin!

ZAMUHRİŞKİN

(Çıkarken.)

Söyledim ya! İlgileneceğiz işte.

UTEŞİTELNİ

Lanet olsun amma uzadı bu iş!

(Alnına vurur.)

Yok yahu, peşinden gideyim; paraya acımazsam belki bir şeyler yapabilirim. Kendi cebimden üç bin vereyim iblise!

(Koşarak çıkar.)

21. Sahne

(Şvahnev, Krugel, İharev.)

İHAREV

Hemen alabilsek daha iyi olur elbette.

ŞVAHNEV

Evet öyle iyi olur ki! Para gerekli bize!

KRUGEL

Eh, belki adamı kandırabilir!

İHAREV

İyi de onun işi bu zaten...

22. Sahne

(Aynı kişiler ve Uteşitelni.)

UTEŞİTELNİ

(Heyecanla içeri girer.)

Lanet olsun dört günden önce olanaksızmış! Kafamı duvara vuracağım şimdi!

İHAREV

Ne acelen var ki? Dört gün bekleyemez misin yani?

ŞVAHNEV

Esas nokta da bu kardeş; para bizim için çok önemli.

UTEŞİTELNİ

Beklemekmiş! Nijni’de çok acele bizi beklediklerinden haberin yok tabii! Sana daha söylememiştik, ama dört gün önce haber geldi. Ne kadar bulabilirseniz bulun ve hemen gelin dediler. Bir tüccar Nijni’ye altı yüz bin rublelik demir getirmiş. Salı günü de parayı nakit olarak alacakmış. Dün de elinde yarım milyonluk senet olan biri gelmiş.

İHAREV

Ee, ne olmuş yani?

UTEŞİTELNİ

Ne demek ne olmuş? İhtiyarlar evde kalıp, oğullarını yollamışlar.

İHAREV

Peki oğullarının kâğıt oynayacağına emin misin?

UTEŞİTELNİ

Sen nerede yaşıyorsun, Çin’de falan mı? Bu tüccar çocuklarını bilmiyor musun? Tüccarların çocuklarına nasıl terbiye verdiklerinden haberin yok mu? Bunların ya dünyadan haberleri yoktur ya da kendilerini soylu zannederler. Hep subaylarla düşüp kalkarlar. Bize en yararlı sınıf tüccar çocuklarıdır kardeş. Öyle aptallar ki bizden kazandıkları her ruble için binlerce ruble yitirdiklerini fark etmiyorlar bile. Bu da bizim şansımız; tüccarlar kızlarını bir generale vermekten, oğullarının da unvan sahibi olmasından başka bir şey düşünmezler.

İHAREV

Bu gerçekten doğru mu?

UTEŞİTELNİ

Neden doğru olmasın? Bizi hiç tanımıyorlar. Her şey bizim elimizde. Her dakikamız altın değerinde.

İHAREV

Vay canına! Neden hâlâ burada oturuyoruz? Baylar birlikte hareket etmeliyiz!

UTEŞİTELNİ

Evet bu yararımıza olur. Bak aklıma ne geldi: Senin acele etmene gerek yok. Seksen bin rublen var. Parayı bize ver, Glov’un senedini de sen al. Yani sen yüz elli bin almış olacaksın; bu da neredeyse anaparanın iki katı

eder. Hatta bunu yapmaya mecburuz, çünkü paraya şu anda ihtiyacımız var. Her kapiğe bir altın vermeye bile razı oluruz.

İHAREV

Tabii, neden olmasın? Hem size dostluğumu kanıtlamış olurum...

(Kutusunu alır ve içinden deste deste para çıkarır.)

İşte size seksen bin!

UTEŞİTELNİ

İşte senedi de al! Hemen Glov'a gideyim; işi resmiyete dökmek için onu da buraya getirmeliyiz. Krugel, parayı benim odama getirirsin; işte bu da kutumun anahtarı.

(Krugel çıkar.).

Bu işi de hallettiğimize göre akşama yola çıkarız artık.

(Çıkar.)

İHAREV

Tabii, tabii. Burada bir dakika bile yitirmemelisiniz.

ŞVAHNEV

Sana da burada fazla kalmamanı tavsiye ederim. Paraları alır almaz yanımıza gel. İki yüz binle neler yapılır biliyor musun? Boyunduruğunu kırarsın... Ah, Krugel'e önemli bir şey söyleyecektim unuttum. Biraz bekle, hemen dönerim.

(Aceleyle çıkar.)

23. Sahne

(İharev tek başına.)

İHAREV

Durumum nasıl da değişiverdi birden! Sabah seksen binim vardı akşama doğru iki yüz binim oldu. Kimileri için bu bir asır boyunca çalışmak, güçlükler, yoksulluk çekmek, sağlığını yitirmek demektir. Oysa burada birkaç saatte, birkaç dakikada varlıklı bir prense dönüyorsun! Şaka değil, iki yüz bin! İki yüz bini başka nasıl bulabilirdim? Hangi mülkten, hangi fabrikadan iki yüz bin kazanabilirsin? Düşünüyorum da köyde oturup

muhtardan, mujiklerden yılda üçer bin toplamakla daha iyi mi olacaktım? Eğitim boş şey mi? Köyde kalsan, düşeceğin cahilliği bıçakla bile kazıyamazsın. Zamanımı nelere harcamışım böyle? Muhtarla, mujiklerle sohbetlere... Artık eğitimli insanlarla sohbet etmek istiyorum! Artık garantideyim. Artık boş zamanım da var. Bundan böyle kendimi geliştirmek için uğraşacağım. Peterburg'a gitmek istiyorum; gideceğim de! Tiyatroya, borsaya, İngiliz Sahili'ne, çayevlerine gider, sarayın önünden geçerim. Moskova'ya gidip Yar lokantasında yemek yerim. Şehirliler gibi giyinir, aydın fikirlerle ilgilenirim. Peki bunlar nasıl oldu? Nasıl becerdim bu işi? Bu tam anlamıyla dolandırıcılık değil mi? Yok saçmalıyorum, hiç de dolandırıcılık değil! Dolandırıcılık bir anda yapılır, benimki sürekli pratik ve eğitim isteyen bir iş. Haydi dolandırıcılık olsun. Sonuçta bana gerekli değil mi, onsuz ne yapardım? Kendimi savunmak için silah gibi bir şey bu. Bütün bu incelikleri bilmesem beni aldatırlardı. Aldatmak istediler de zaten ama benim sıradan biri olmadığımı görünce yardımımı istediler işte. Zekâ çok değerli bir şey. İncelik de öyle. Ben yaşama değişik bir açıdan bakıyorum. Bir aptalın yaşadığı gibi yaşamak marifet değil; ama incelikli, ustaca yaşamak, herkesi kandırırken kendi hiç aldanmamak, işte gerçek ödev ve amaç bu olmalı!

24. Sahne

(İharev ve Glov.)

GLOV

(Aceleyle içeri girer.)

Neredeler? Odalarında da yoklar, şimdi baktım.

İHAREV

Az önce buradaydılar. Bir dakikalığına çıktılar.

GLOV

Çıktılar da ne demek? Senden parayı aldılar mı?

İHAREV

Evet, onlarla anlaştık, şimdi sıra sende.

25. Sahne

(Aynı kişiler ve Aleksey.)

ALEKSEY

(Glov'a.)

Affedersiniz, bayları mı sormuştunuz?

GLOV

Evet.

ALEKSEY

İyi de onlar gittiler.

GLOV

Nasıl, gittiler mi?

ALEKSEY

Evet efendim. Yarım saat kadar önce arabayla atları hazırlattılar.

GLOV

(Ellerini çırpar.)

Eh, ikimiz de oyuna geldik!

İHAREV

Ne bu saçmalık? Söylediklerinin tek sözcüğüne bile inanmıyorum. Uteşitelni birazdan döner. Sen de borcunu bana ödeyeceksin. Bana devrettiler.

GLOV

Ne borcu be! Çok beklersin borcu! Yoksa bütün gün boyunca aptal yerine konulduğunu anlamadın mı?

İHAREV

Neler saçmalıyorsun sen? Daha ayılmadın anlaşılan.

GLOV

Görünüşe göre ikimiz de hâlâ sarhoşuz. Uyan be adam! Beni hâlâ Glov mu sanıyorsun? Sen ne kadar Çin imparatoruysan ben de o kadar Glov'um.

İHAREV

(Tedirgin.)

Ne saçmalıyorsun kuzum sen? Sen ve baban...

GLOV

İhtiyar mı? O benim babam değil, zaten onun çocuğu olması imkânsız, bu bir! Adı Glov falan değil Krinitsin, ilk adı da Mihail Aleksandroviç değil İvan Klimiç, ayrıca onların çetesindendir bu da iki!

İHAREV

Bana bak, ciddi ol! Böyle şeylerle şaka olmaz!

GLOV

Ne şakası yahu? Ben de işin içindeydim. Bana da üç bin ruble vaat etmişlerdi.

İHAREV

(Ona yaklaşır; sertçe.)

Bak, dalga geçme diyorum! Beni o kadar aptal mı sanıyorsun? Ya vekâletname, ya ödeme emri... Ya o memur, Psoy Stahiç Zamuhrişkin. Onu çağırtamayacağımı falan mı sanıyorsun yoksa?

GLOV

O adam memur falan değil, onların çetesinden emekli bir kurmay yüzbaşı. Adı Psoy Stahiç Zamuhrişkin değil Flor Semyonoviç Murzafeykin!

İHAREV

(Umutsuzluktan deliye dönmüş gibi.)

Ya sen kimsin öyleyse? Sen kimsin iblis?

GLOV

Kim miyim? Ben üçkâğıtçılığa zorlanmış soylu bir adamım. Onlara karşı her şeyimi kaybettim, iç gömleğime varıncaya dek aldılar. Ne yapayım, açlıktan ölse miydim yani? Üç bin rubleye seni kandırmaya razı oldum. Açıkça söylüyorum, bak sana dürüst davranıyorum işte.

İHAREV

(Kudurmuş gibi onun yakasına yapışır.)

Seni dolandırıcı!

ALEKSEY

(Alçak sesle.)

Kavga çıkacak galiba. İyisi mi sıvışmalı buradan.

(Çıkar.)

İharev

(Glov’un kolundan çeker.)

Yürü gidiyoruz!

GLOV

Nereye yahu?

İHAREV

Nereye mi?

(Sayıklarcasına.)

Nereye mi? Adalete! Mahkemeye!

GLOV

İyi de buna hiç hakkın yok.

İHAREV

Nasıl? Hakkım yok demek! Güpegündüz adam dolandırıp, bütün parasını aldınız! Hakkım yok mu? Dolandırıcılık yaptınız! Hakkım yok mu? Hakkım var mı yok mu, Nerçinski’de hapiste söylersin! Dur sen, bütün çetenizi de yakalatacağım! O zaman görürsünüz dürüst, onurlu, iyi insanları dolandırmanın ne olduğunu! Adalet! Adalet istiyorum!

(Glov’u sürükler.)

GLOV

Adalet istiyorsun ama sen de kanuna karşı geldin. Hatırlarsan onlarla birlik olup kumarda beni aldatmaya kalktın. Üstelik oyun kâğıtları da senindi ve hileliydiler. Yok kardeş! İşin aslı senin de hiçbir şeye hakkın yok!

İHAREV

(Pişmanlıkla elini alnına vurur.)

Doğru, lanet olsun!

(Bitkinlikle sandalyeye çöker. Bu arada Glov kaçar.)

Ne lanet oyunmuş!

GLOV

(Kapıdan ona bakar.)

Sakin ol! Senin durumun o kadar da kötü değil! Ne de olsa Adelaida İvanovnan var!

(Kaybolur.)

İHAREV

(Öfkeyle.)

Lanet olsun Adelaida İvanovna’ya!

(Desteyi alır ve kapıya doğru fırlatır; kâğıtlar odaya dağılır.)

Ne utanmaz, ne aşağılık heriflermiş! Aklımı yitireceğim; ne şeytanca oyunmuş! Ne kadar ustaca kurmuşlar! Baba, oğul, memur Zamuhrişkin! Ne ustaca oynadılar! Kimseye şikâyet bile edemiyorum!

(Ayağa kalkıp odada dolaşmaya başlar.)

Bundan sonra tilki gibi kurnaz olmalıyım! Kafamı kullanmalıyım! Bütün ustalığımı gösterip, yeni yöntemler bulmalıyım! Lanet olsun, çektiğin onca zahmete bile değmiyor! Bir yolunu bulup seni dolandırıyorlar! Bir dolandırıcı çıkıp, yıllarca kurmaya uğraştığın şeyi yerle bir ediveriyor!

(Üzüntüyle elini sallar.)

Lanet olsun! Dünya düzenbazlarla dolmuş! Yalnızca hiçbir şeye aklı ermeyen, kafaları çalışmayan, hiçbir şey yapmayan kütük gibi sersemler, bir de üç beş kapiğe eski kâğıtlarla kumar oynayanlar mutlu olabiliyorlar!